Despre cunoaşterea lui Dumnezeu
-cuvânt către cei ce caută adevărul-

"Conform concepţiei sale, Hristos se subordonează fiinţelor divine superioare în aşteptarea harului lor. Cei din răsărit (din Orientul îndepărtat n.n), ştiu că mântuirea se întemeiază pe lucrarea pe care fiecare o face asupra sieşi... Imitarea lui Hristos va avea pe termen lung dezavantajul că noi venerăm un om ca model divin care întrupează gândirea cea mai înaltă şi uităm datorită imitaţiei să împlinim gândirea noastră în cel mai înalt grad" [8; 142].

Carl Gustav Jung

Dacă cineva mi-ar da o palmă, nu ştiu dacă aş fi în stare să întorc obrazul celălalt. Dacă cineva m-ar blestema, nu ştiu dacă aş fi în stare să îl binecuvântez. Dacă cineva mi-ar spune că drumul pe care este merg este greşit, şi dacă mi-ar aduce argumente pentru aceasta, cred că aş avea puterea să îmi recunosc greşelile, chiar dacă acest lucru m-ar durea mai tare decât o palmă şi chiar dacă m-ar umili mai mult decât o jignire.

Suntem oameni, suntem plini de iubire de sine, chiar dacă ne dăm sau nu ne dăm seama. Totuşi, nici unul dintre noi nu cred că ar alege în deplină cunoştinţă de cauză nici iadul, nici minciuna, şi nici întunericul veşnic.

Tocmai de aceea scriu acest cuvânt despre care mărturisesc că mi-aş fi dorit să îl primesc eu însumi cu vreo zece ani în urmă. Am încredere în tine aproape în acelaşi fel în care aş fi avut în mine atunci. Nu am încredere în priceperea mea de a vorbi despre Dumnezeu, dar

nădăjduiesc că cel puţin sinceritatea mea te va pune pe gânduri.

Despre mine îţi scriu doar că am făcut yoga cu cel mai controversat *guru* din România, şi că eram atât de convins că urmând învăţăturile sale mă aflu pe calea adevărului încât aş fi făcut şi cel mai absurd lucru pe care mi l-ar fi cerut. Dacă mi-ar fi spus să mă arunc sub un tramvai, aş fi făcut-o, fiind convins că prin aceasta voi progresa spiritual. Când cineva mi-a spus să mă rog la Dumnezeu, am răspuns plin de aroganţă că rugăciunea e calea celor slabi, calea cerşetorilor, şi că eu vreau să devin dumnezeu.[1] Nu îmi imaginam că aş putea deveni un credincios obişnuit, sau că aş putea renunţa la "adevărurile transcedentale" care îmi hrăneau setea de cunoaştere. Sunt foarte conştient că aş fi putut citi multe cuvinte asemănătoare cu cel pe care ţi-l voi scrie ţie, şi că nu le-aş fi dat prea multă atenţie. Cred că citirea lor m-ar fi incitat să dispreţuiesc şi mai mult învăţăturile Bisericii, şi să depun şi mai mult efort pentru a ieşi din ciclul reîncarnărilor.

De ce scriu? Pentru că, oricât de sigur ai fi că ideile tale sunt bune, oricât de mult ai dispreţui învăţăturile ortodoxe, s-ar putea ca, peste ani, să îţi schimbi punctul de vedere.

---

[1] Traseul meu spiritual este descries în cartea *Jurnalul convertirii* (Editura Bunavestire, 2002). Un rezumat al traseului meu se află pe ultima copertă a cărţii: "Am făcut yoga, m-am închinat zeiţei morţii, am ţinut posturi aspre, o săptămână am trăit numai cu aer şi cu putere de la diavol. Am avut capacităţi vindecătoare, am văzut "extratereştri" şi am fost călăuzit prin vise de către "îngeri"; parcă m-am încăpăţânat să cunosc toate feţele rătăcirii. Dar Domnul nostru Iisus Hristos, ştiind că am ajuns în mocirlă numai din dorinţa sinceră de a cunoaşte adevărul, a venit şi m-a scos la lumină, spălându-mă cu dragostea Sa tămăduitoare".

“Ia uite, acum a trecut de la fanatismul yoghin la fanatismul creştin...”, ai putea gândi. Mie nu îmi este ruşine că am fost un yoghin “fanatic”. Cred că atunci când cineva descoperă o cale spirituală despre care este convins că este cea bună, are datoria de a o urma din toate puterile, de a nu precupeţi nici un efort pentru a ajunge la capătul ei.

Asta nu înseamnă că e bine ca un om care merge pe o cale rătăcită să ajungă pe culmile rătăcirii. Înseamnă doar că cel care ajunge pe aceste culmi arată că preţuieşte viaţa de dincolo mai mult decât deşertăciunile acestei vieţi.

Pot să te jignesc? Pot. Ştiu că dacă te-aş jigni aş rupe orice punte de legătură dintre mine şi tine. Eu însă nu vreau să te jignesc. Vreau totuşi să mărturisesc în faţa ta că Adevărul există, că este o persoană, că este Însuşi Iisus Hristos, Mirele Bisericii. Mărturia mea nu va fi însă o mărturie directă. O voi lua pe ocolite, nu pentru a te manipula mai uşor, ci pentru a te ajuta să înţelegi cuvintele mele.

Îmi e destul de greu să îţi scriu, mă tot gândesc la cum aş fi reacţionat eu la aceste rânduri dacă le-aş fi citit când făceam yoga. Cred că aş fi renunţat să citesc lucruri atât de plicticoase. Poate numai dacă m-aş fi aflat într-un tramvai sau într-un tren, şi nu aş fi avut altceva de citit, aş fi continuat să citesc acest cuvânt. Şi motivul principal ar fi fost că lipsa de convingere a argumentelor pe care m-aş fi aşteptat să le găsesc într-un astfel de cuvânt, mi-ar fi hrănit propriul mod de înţelegere a credinţei creştine.

Am fost acum câteva zile la un concert de colinde. În sală, alături de alţi invitaţi importanţi, erau nu ştiu ce reprezentant al comunităţii evreieşti şi un musulman. Prezenţa lor a fost remarcată de către prezentator, care s-a

bucurat că îi vede în sală. Nedumerirea mea a fost următoarea: câtă vreme nici evreul şi nici musulmanul nu cred că pruncul născut în Betleem este Mântuitorul lumii, de ce au venit să asculte colindele? Dacă ei nu vor să recunoască faptul că Hristos este Fiul lui Dumnezeu, de ce vin să asculte colindele în care El este preamărit?

Cred că dacă aş fi fost musulman nu aş fi intrat nici în ruptul capului la un concert de colinde. Mi s-ar fi părut că prin aceasta mă lepăd de credinţa în Allah.

"Iată că simpatizezi şi cu fundamentalismul musulman, cu talibanii...", mi-ai putea spune. Nu văd ce e greşit în a fi sincer cu tine însuţi. Scopul Islamului este convertirea celorlalţi la credinţa în Allah, de bună-voie sau sub presiunea armelor.

Oamenii sunt educaţi în aşa fel încât să aprecieze valorile impuse de Occident. Nu sunt capabili să îi judece pe ceilalţi decât prin prisma acestor valori. Talibanii sunt nişte războinici lipsiţi de raţiune, nişte fanatici religioşi. E uşor să dăm cu pietre în ei.

Dar gândeşte-te că atunci când cineva s-a născut în Afganistan şi a fost învăţat că Allah îi cere să lupte împotriva celor de alte credinţe, dacă a fost învăţat că prin luptă dobândeşte viaţa veşnică, are suficiente motive să lupte pentru talibani. Mi se pare că liderii lor musulmani sunt de o mie de ori mai sinceri decât toţi muftii din lume care denaturează învăţăturile Coranului pentru a fi pe placul Occidentului.

Nu, Islamul nu poate însemna armonie cu alte credinţe. Dacă nu ţinem seama de sincretismele de tot felul, orice credinţă presupune automat faptul că celelalte sunt mai puţin adevărate. Chiar mincinoase în întregime. Islamul nu se mulţumeşte cu această constatare. Islamul

înseamnă vărsare de sânge, înseamnă violenţă, înseamnă tulburare. Acesta este Islamul.

"Ce fel de creştin eşti tu, când îi simpatizezi pe liderii talibani?" Nu îi simpatizez. Apreciez doar faptul că sunt consecvenţi cu credinţa lor. Mult mai consecvenţi decât creştinii care una cred şi alta fac. Nu mă pricep la politică, şi nici nu vreau să mă pricep. Încerc să îi judec pe musulmani numai din perspectivă religioasă.

Apreciind "fanatismul" lor, sunt în acelaşi timp conştient de faptul că drumul pe care merg este greşit: Islamul este o cale spre iad. Cuvântul Mântuitorului: "Cine scoate sabia, de sabie va muri...", e cea mai obiectivă critică a valorii credinţei musulmane. "Câinele de Mahomed", cum îl denumea Sfântul Maxim Grecul, nu poate duce pe nimeni la lumină. Ştiu asta şi nu mă îndoiesc de acest lucru.

Cât despre muftii care denaturează învăţătura lui Mahomed, pentru a o modela după tipare moderne, nu am de spus decât un lucru: că îşi fură singuri căciula. Dacă ar fi convinşi că Mahomed a fost un profet trimis de Dumnezeu, nu ar fi putut să îi deformeze învăţătura sângeroasă. Iar dacă au avut curajul de a face acest lucru, au dovedit că au o credinţă superficială (ceea ce, pentru ceilalţi locuitori ai planetei, nu este un lucru rău; ci dimpotrivă).

Ideea de la care vreau să încep acest cuvânt este că nimic nu e mai important decât adevărul. Dar care adevăr? Cel al creştinilor, cel al musulmanilor, sau care?

Adevărul nu este al nimănui. Adevărul există pur şi simplu. Dar unii îl recunosc, şi alţii nu.

"Bine, vei spune, acum îmi vei face apologia credinţei creştine, aşa cum dacă ai fi fost musulman mi-ai fi făcut apologia Islamului." "Da", aş răspunde eu. Şi nu

numai că nu încerc să mă dezvinovăţesc, ci chiar îţi spun că, yoghin fiind, am încercat să îi conving pe alţii să creadă în reîncarnare.

"Şi ce încredere pot avea eu în cuvintele unuia care, indiferent unde se află, simte nevoia de a-i convinge pe ceilalţi să primească acelaşi adevăr cu el?"

Eu nu vreau să fii de acord cu mine. Eu nu vreau să mă aflu în delicata postură de "dascăl". Acest fapt îmi dă o mare libertate. Adică nu am cum să îmi pun nădejdea în spusele mele. Mai mult chiar, ceea ce îţi voi scrie nu va conţine aproape nimic original: ideile pe care ţi le voi scrie nu îmi aparţin.

"Şi atunci, ce să fac, să citesc ideile tale, la a doua mână? Mai bine mă duc direct la sursă."

Ar fi bine să te duci direct la sursă, la învăţăturile Sfinţilor Părinţi ai Bisericii. Dar eu încerc să pregătesc puţin terenul pentru această întâlnire. Cunosc nu puţini oameni care, deşi plini de râvna cunoaşterii, după ce au citit două-trei scrieri patristice s-au declarat plictisiţi de filosofia creştină.

Îndrăznesc să spun că, deşi ideile pe care ţi le voi scrie nu sunt originale, le simt ca şi cum ar fi. *Psaltirea* a fost scrisă de mii de ani, şi totuşi simt aproape fiecare cuvânt al ei ca şi cum ar fi fost scris pentru mine, şi mai mult încă: par atât de familiare inimii mele cuvintele psalmilor, încât parcă le-aş fi scris eu însumi. (Nu a fost aşa de la început, dar, după ce am tot citit din *Psaltire*, psalmii m-au cucerit).

Ştii cum suntem noi acum? Ca doi cavaleri care se înfruntă la un turnir special: putem pierde amândoi, tot aşa cum unul dintre noi poate învinge. Dar eu îţi scriu pentru că amândoi putem câştiga.

Nu îţi scriu în nici un caz pentru a birui eu, pentru a te îngenunchea cu argumentele mele. Acest lucru este cu neputinţă. Eu sunt destul de sceptic faţă de polemicile teologice. Din moment ce Dumnezeu nu îngăduie ca existenţa Sa să fie demonstrată ştiinţific, polemicile nu pot avea rezultate prea spectaculoase.

Sunt de acord cu polemica atunci când amândoi acceptăm acelaşi teren de discuţie. Dacă amândoi am accepta autoritatea Sfintei Tradiţii şi a Sfintei Scripturi, atunci am ajunge la acelaşi rezultat. Dar câtă vreme tu iei din Scriptură numai ce îţi convine, nu putem ajunge la aceleaşi concluzii.

Îmi pare cam lungă această *introducere*. Fiind însă alergic la mesajele triumfaliste pseudo-ortodoxe, şi fiind şi mai alergic la pseudo-misionarii disperaţi care, dacă nu convertesc în câteva minute, aleargă la o "oaie" mai receptivă, nu mă pot grăbi. Lucrurile pe care ţi le scriu sunt prea delicate pentru a fi aruncate cu lopata.

"Şi totuşi, de ce îmi scrii, dacă spui că nu ai încredere în arta ta de a convinge?"

Tocmai de asta îţi scriu, pentru că, dacă mă aflu în adevăr, dacă adevărul este în Biserica Ortodoxă al cărei fiu nevrednic sunt, atunci Dumnezeu va împlini neputinţele mele şi mă va ajuta să vorbesc despre El. Şi cred Lui că mă va ajuta, deşi sunt păcătos.

Nu mă aştept ca, după ce vei termina de citit acest cuvânt, să alergi la primul duhovnic pe care îl vei întâlni şi să îi spui: "Părinte, vreau să spovedesc păcatul rătăcirii mele". Dar nădăjduiesc că poate, peste ani şi ani, atunci când Dumnezeu va găsi prilejul potrivit să te aducă în Biserica Ortodoxă, îţi vei aduce aminte de cuvintele mele. Atunci ele te vor ajuta să îţi dai seama de unde ai plecat şi unde ai ajuns.

Îmi dau seama cât de grea este răspunderea pe care mi-o asum scriind acest cuvânt. Nu mi-am ales un *target* precis. Îl aleg acum: scriu pentru cei care vor să cunoască iubirea lui Hristos. Scriu pentru cei care fac alergie la predicile rostite în limbaj de lemn, la cei care s-au plictisit de articolele religioase în care sunt folosite mereu aceleaşi cuvinte şi stereotipii care nu mişcă inima omului. Scriu pentru cei care au vrut să găsească adevărul în Biserică, dar s-au smintit de una sau de alta şi au preferat să combine învăţăturile creştine cu elemente mai mult sau mai puţin oculte.

Fac o paranteză: mă pregătesc acum să merg să vorbesc la o emisiune radiodifuzată, care se va termina aproape de miezul nopţii. Ca să mă relaxez puţin, îţi voi spune cum m-am hotărât să îţi scriu:

Zilele trecute am fost invitat să prezint una dintre cărţile mele la o festivitate care avea loc într-un cunoscut liceu bucureştean. Datorită faptului că, fiind ocupat cu alte probleme, uitasem să confirm participarea la această manifestare, a apărut o mică problemă organizatorică. Şi m-am hotărât să nu mai vorbesc. Dar, înainte de a pleca acasă, m-am gândit că poate măcar unul singur dintre elevi s-ar putea folosi de cuvintele mele, şi am vrut să rămân în sală, să văd dacă are sau nu rost să vorbesc.

În deschidere, organizatorul a cântat o melodie religioasă atât de fals încât a stârnit hohote de râs în sală. Apoi, când o fată a recitat ceva din Păunescu, organizatorul a asigurat fondul muzical, cântând cu elan o altă melodie. Când am auzit-o, am fost convins că e vorba de şlagărul copiilor care cerşesc prin metrouri: “Mamelor din lumea-ntreagă, eu vă dau un singur sfat, nu lăsaţi copii pe stradă...” Mă miram cum, atâta vreme auzind cântecul, nu îmi dădusem seama că e vorba de muzică religioasă. Cu

greu am ajuns la concluzia că de fapt organizatorul cânta o altă melodie (tot în râsetele elevilor).

Când un preot le-a citit o cuvântare interminabilă despre post, plictiseala copiilor a ajuns la apogeu: discursul era sec, părintele nu se ostenise să îl înveţe, şi stilul nu era deloc potrivit pentru ascultători. Copiii aveau nevoie de nişte cuvinte pline de căldură care să îi emoţioneze. Aveau nevoie ca cineva să le vorbească şi despre frumuseţea prăznuirii Naşterii Domnului, nu numai despre cum se postea în Legea Veche sau despre cum denumesc catolicii postul Crăciunului.

Mi-am dat seama că, dacă m-aş fi aflat printre elevii din sală, discursul părintelui ar fi pus capac la toate: m-ar fi convins că viaţa creştină este ceva artificial, care nu înfrumuseţează omul, care îl transformă într-un robot care execută orbeşte comenzile primite de la Dumnezeu. Şi ar fi trezit în sufletul meu dorinţa de a căuta adevărul în altă parte decât în Biserică, unde nu m-aş fi simţit "acasă".

Poate că ai avut şi tu ocazia să asculţi discursuri care nu ţi-au plăcut. Eu, pentru a-i convinge pe elevi că nu sunt de acord cu cuvântările care nu merg la inima ascultătorilor, pentru a le atrage atenţia asupra faptului că, deşi părintele respectiv îi plictisise, totuşi chemarea Bisericii trebuie să se facă auzită şi de în inimile lor, le-am spus: "Aţi auzit, poate, cuvântări religioase care v-au plictisit. Şi pe mine m-au plictisit. Aţi văzut, poate, emisiuni religioase care v-au plictisit. Şi pe mine m-au plictisit. Aţi citit, poate, cărţi religioase care v-au plictisit. Şi pe mine m-au plictisit. Dar, aşa cum există predici sau cărţi plictisitoare, aşa există şi predici sau cărţi care trezesc în suflet dorinţa de a-L cunoaşte pe Dumnezeu..." Nu contează ce le-am mai spus. Important este faptul că aceiaşi elevi, care cu puţin timp înainte glumeau, începuseră să fie atenţi. Nu

toţi, mai rămăsese o parte a sălii care şuşotea. Dar ceilalţi ascultau cu atenţie ce le vorbeam despre Crăciun.

Cred că organizatorul s-a supărat pe mine pentru că am vorbit aşa. Dar copiii au fost mişcaţi. Nu aveam nimic cu părintele care vorbise mai înainte, şi nici nu am vrut să mă evidenţiez dând lecţii de retorică (mai mult chiar, ştiu foarte bine că nu e cazul să substitui mesajul unui slujitor al altarului, oricât de neiscusit la vorbă ar fi; Dumnezeu a dat misiunea propovăduirii cuvântului slujitorilor altarului. Aceasta nu înseamnă că, atunci când sunt invitaţi, mirenii trebuie să refuze să vorbească, ascunzându-se sub masca falsei smerenii). Şi m-am convins încă o dată de faptul că elevii nu sunt reticenţi faţă de subiectele religioase; sunt reticenţi numai faţă de ceea ce este lipsit de viaţă, artificial, mort.

Ţi-am povestit despre peripeţiile de la *Ziua Liceului X...* cu un scop foarte precis: poate că şi tu ai ascultat predici sau ai citit cărţi care te-au plictisit. Şi poate că aici este cauza pentru care ai început să cauţi adevărul în afara Bisericii.

Aducându-mi aminte de cărţile şi de revistele despre paranormal pe care le citeam cu ani în urmă, nu e greu să observ cât de interesante mi se păreau acestea comparativ cu plicticoasele scrieri despre lupta împotriva patimilor. (Sunt conştient de faptul că rândurile mele ar putea zgâria părerile unor anumiţi "pravoslavnici", dar acest cuvânt nu li se adresează, aşa că nu voi încerca să împac şi capra şi varza. Şi, dacă ceea ce îţi scriu li se pare greşit, îi invit pe ei să îţi scrie cu mai multă iscusinţă. Oricum, le-aş atrage atenţia asupra faptului că te-au neglijat cam multă vreme).

La emisiunea radiofonică despre care am amintit, am fost invitat să vorbesc despre cărţile mele. Schimbând brusc subiectul, realizatorul emisiunii mi-a pus o întrebare

la care nu mă aşteptam: “Ce înseamnă Biserica pentru dumneavoastră?”. Primele cuvinte care mi-au venit în minte au fost: “Casa mea...”. Cred că fiecare credincios ar trebui să se simtă în Biserică “acasă”, mai acasă chiar decât în casa în care locuieşte. Mi-a trebuit însă multă vreme ca să scap de toate prejudecăţile legate de Biserică, şi să o iubesc, să înţeleg că ea este Trupul lui Hristos. Noi, creştinii, intrăm în biserică o dată sau de câteva ori pe săptămână, dar în Biserică ne aflăm în fiecare clipă. Închei aici paranteza şi continui cuvântul.

Este plicticoasă credinţa creştină? Este plicticoasă lupta împotriva patimilor? Nu, în nici un caz. Numai că omul are nevoie să parcurgă anumite trepte până să descopere frumuseţea unei cărţi precum este *Scara* Sfântului Ioan, şi până să se hotărască să urce pe această scară.

E mult mai palpitant să citească despre cine ştie ce apariţii extraterestre, sau despre cine ştie ce vindecări miraculoase. De ce?

Răspunzând la această întrebare vom părăsi introducerea pentru a trece la “fapte”: e mai uşor să afli o sumedenie de lucruri despre universul paranormal decât, să zicem, să te spovedeşti cu inima plină de căinţă sau să faci un Paraclis al Maicii Domnului.

Oamenii caută o cale spirituală care să necesite cât mai puţin efort. În ziua de astăzi e la modă să ai “preocupări spirituale”. În ce constau acestea? În cumpărarea revistelor şi cărţilor despre paranormal, în citirea lor, în vizionarea emisiunilor televizate ce tratează această temă, în discuţii interesante despre acelaşi subiect, la serviciu şi acasă. Dacă mai faci şi două-trei meditaţii pe săptămână, şi dacă mai intri şi într-o biserică pentru a te umple de energie, poţi spune că eşti pe drumul cel bun.

“Să combinăm utilul cu plăcutul!” Iată unul dintre sloganurile spirituale ale omului contemporan. În zilele noastre s-au împuţinat de tot ateii. Astăzi nu mai dă bine să fii ateu. E ca şi cum ai spune că eşti prost. E mult mai rentabil să îţi ascunzi ateismul sub forma unei afirmaţii gen: “Eu cred într-o inteligenţă superioară.” Şi mai rentabil este să muţi centrul de greutate pe negaţie: “Eu cred, dar nu în bazaconiile de la biserică. Acolo se învaţă şi lucruri bune, dar restul...”

Prin astfel de cuvinte omul se plasează într-un spaţiu foarte sigur: nu îl poate acuza nimeni că e un simplu animal raţional. El crede. În ce crede, nu contează: important este că are credinţă.

Oare?!!!

Crezi că există fantome sau vârcolaci? E în regulă, înseamnă că nu eşti orb faţă de lumea spirituală. Crezi în vise sau în metodele de ghicire a viitorului? E în regulă, nu te mulţumeşti cu banalitatea lumii profane.

Nu este greu să observăm că mulţi oameni s-au îndepărtat de Biserică pentru că li s-a părut că drumul Bisericii nu este compatibil cu modul lor de viaţă. Oamenii fug de ceea ce li se pare că le îngustează orizontul. Biserica afirmă că tot ceea ce învaţă ea este adevărat. Asta nu este rău pentru oamenii dominaţi de superficialitate, rău pentru ei este faptul că Biserica afirmă că în afara ei nu există adevăr. Sfântul Teofan Zăvorâtul spune: “În afară de Biserica Ortodoxă nu este adevăr...” [55; 10][2].

[2] Datorită numărului mare de citate folosit în această carte am folosit sistemul alternativ de indicare a sursei citate: între parantezele drepte se află numărul cărţii din care s-a citat (aşa cum apare în bibliografia de la sfârşit), şi numărul paginii –citatul acesta este luat din cartea

Afirmaţia aceasta este foarte habotnică. Asta înseamnă că omul care crede altceva decât învaţă Biserica se află în rătăcire. Asta înseamnă că, dacă un om crede altceva decât învaţă Biserica, se rupe de adevăr, se rupe de calea mântuirii. Nu este prea comod să fii de acord cu o afirmaţie atât de tranşantă. Este mult mai firesc să împărtăşeşti o formă de credinţă mai blândă, mai tolerantă, în care să ai dreptul de a exista, dreptul de a gândi, dreptul de a avea propriile opinii. În care să ai drepul să te îndoieşti, dreptul să crezi altfel. În care să ai dreptul de a gândi liber şi de a trăi liber. Fără bariere, fără prejudecăţi.

Trăim într-o lume a înţelegerii, o lume în care intoleranţa este pusă la zidul infamiei, iar toleranţa este ridicată pe soclul vechilor idoli. Cum mai putem fi atunci fii credincioşi ai Bisericii, cum putem să credem ce ne învaţă o Biserică în care nu ai voie să crezi altceva decât spun dogmele sfinţilor din vechime?..

Toate Sfintele Sinoade Ecumenice au învăţat că oricine crede altceva decât mărturiseşte Biserica stă sub osânda anatemei. Culmea fanatismului şi a intoleranţei, s-ar putea spune. De ce se răpeşte credincioşilor dreptul de a gândi liber? Oare nu dă Biserica dovadă de laşitate atunci când impune credincioşiilor să creadă numai ce Biserica spune că face parte din adevăr?

În faţa poziţiei dure pe care o are Biserica faţă de problema cugetării independente, omul şi-a găsit un punct de refugiu: alege din credinţa Bisericii şi din Biblie numai ceea ce îi place, numai ceea ce i se pare adevărat. Au trecut vremurile în care, din cauza stăpânirilor atee, oa-

---

sfântului Teofan Zăvorâtul - *Tâlcuiri din Sfânta Scriptură pentru fiecare zi din an* , pagina 10.

menii să fie învăţaţi că Hristos este doar un mit. Astăzi sunt învăţaţi că a fost un personaj istoric. Şi frumuseţea învăţăturilor sale despre dragostea de Dumnezeu şi de aproapele nu este contestată nici măcar de către marii maeştrii ai Orientului. Ei recunosc importanţa persoanei lui Iisus, pe care îl consideră un avatar, o mare figură spirituală a cărei misiune a fost de a-i ajuta pe oameni să înlocuiască ura cu iubirea şi războiul cu pacea.

Ce anume e bine să luăm din Evanghelie? Ce anume este bine să luăm din învăţăturile Bisericii?

La această întrebare există două mari răspunsuri. Unii spun că e bine să primim în întregime predaniile Sfinţilor Părinţi, că e bine să considerăm adevărat fiecare cuvânt al Sfintei Scripturi. Alţii spun că e bine să avem discernământ, şi să trecem prin filtrul propriei noastre minţi fiecare cuvât al Bisericii. De ce să acceptăm nişte adevăruri cu care nu putem fi de acord? De ce să ne furăm singuri căciula? Oare nu cumva Biserica şi-a făcut din învăţăturile sale un idol, chiar dacă ea însăşi combate toate celelate forme de idolatrie? Şi poate că de-a lungul istoriei unii preoţi, episcopi sau credincioşi şi-au dat seama că Biserica s-a îndepărtat de adevăr, dar li s-a pus imediat pumnul în gură: au fost catalogaţi drept eretici, au fost excluşi din Biserică, şi au murit fără a reuşi să convingă lumea de adevărurile pe care au ajuns să le cunoască.

Da, asta este o întrebare foarte importantă: oare nu cumva Biserica a ales de bunăvoie un anumit drum în care adevărul se împleteşte cu minciuna? Ortodocşii reproşează catolicilor că, de la Schismă, s-au îndepărtat din ce în ce mai mult de adevăr. Că, în loc să îşi recunoască greşelile, au mers din rău în mai rău. Dar, ne putem întreba, nu este acest lucru valabil şi pentru Biserica

Ortodoxă? Catolicii susţin că se află în adevărul Sfintei Scripturi şi al Sfinţilor Părinţi. Dacă ei au putut să se rupă de adevăr, de ce nu s-ar rupe şi Biserica Ortodoxă?...

De obicei o astfel de dilemă se rezolvă simplu: omul îşi păstrează libertatea de a discerne binele şi răul. Omul este măsura tuturor lucrurilor. Omul va decide ce trebuie să creadă şi ce nu. Câţi oameni, atâtea concepţii despre Biserică.

Neîncrederea în învăţăturile Bisericii (şi când spun aceasta înţeleg încrederea oarbă în anumite învăţături, şi respingerea celorlalte), a avut ca efect faptul că unii, însetaţi de adevăr, au înţeles că acesta nu se poate limita la nişte dogme, au înţeles că adevărul trebuie trăit de om. Şi atunci s-au apucat de practici spirirale care, deşi celorlalţi le par ciudate, sting setea de cunoaştere. Omul nu mai caută adevărul: l-a găsit, şi, din acel moment, singura lui preocupare este de a merge pe calea acestui adevăr.

E firesc ca, în momentul în care cineva găseşte adevărul, să se lase mistuit de acest adevăr. Singura reţinere justificată este provocată de faptul că mulţi oameni se grăbesc să descopere adevărul, şi ajung în cele mai ciudate fundături. Sutele de sinucigaşi care au murit în Guyana urmând învăţăturile psihopatului Jim Jones, credeau că au ajuns în raiul pământesc. Şi, chiar dacă acest rai era plin de mizerie, plin de compromis, plin de minciună, discipolii fanatizaţi nu vroiau să recunoască faptul că au luat-o pe un drum greşit. Unii au vrut să se reîntoarcă, dar nu li s-a mai dat voie. Cam aşa li se întâmplă şi celor care intră în oastea diavolului. La începul, se simt foarte liberi. Dar în clipa în care îşi dau seama că libertate lor este fictivă, nu mai ştiu cum să fugă. Rămân pe cale, fără a vedea o ieşire din labirint.

Să ne gândim la membrii diferitelor grupări orientale care, ajunşi la proxenetism, la droguri şi la alte rafinamente ezoterice, vor să pună punct aventurii lor spirituale. Dar şi-au donat averile guru-lui. Case nu mai au: singurul lor punct de reper este comunitataeea în care şi-au spălat creierele. Dacă renunţă la comunitate, vor fi nişte inadaptaţi. Comunitatea le-a imprimat un mod de viaţă, comunitatea i-a format. Educaţia primită acolo este mai puternică decât cea primită în cei "şapte ani de-acasă". Nu mai au nimic al lor. Nu au casă, nu au serviciu. Rudele îi dispreţuiesc şi nu vor să îi ajute. Au sufletele rănite şi nimeni nu vrea să le întindă o mână de ajutor. Şi atunci rămân în mocirlă.

Nu este greu să ne dăm seama că, vrând să găsească adevărul, mulţi oameni au ajuns pe culmile rătăcirii. Au ajuns la autodistrugere.

O, dar aceste cazuri disperate, cu sinucigaşi, cu droguri şi proxenetism sunt puţine. Mass-media abia aşteaptă să mai descopere încă un astfel de caz, pentru a satisface setea de bârfă a clienţilor ei.

Ştiu că tu nu faci parte dintr-o astfel de mişcare. De unde ştiu? Prin simplul fapt că răbdarea ta ar fi ajuns de mult la limită după citirea primelor pagini ale acestui cuvânt. Aş fi putut scrie lucruri care să le placă şi celor care nu caută decât manifestări ale paranormalului: dacă aş scrie despre patru-cinci minuni ale părintelui Porfirie Bairaktaris, ar citi pe nerăsuflate. Dacă aş scrie cum părintele a văzut cu duhul că un ucenic de-al său era în pericol mare deoarece submarinul în care se afla se apropia de nu ştiu ce obstacol, şi cum părintele i-a anunţat telefonic pe cei de pe submarin de primejdie, le-ar plăcea: "iată că şi în lumea ortodoxă mai au loc manifestări paranormale", ar spune ei. Dar dacă aş scrie ce învăţa

părintele Porfirie despre manifestările paranormale, s-ar plictisi imediat. Aşa cum s-ar plictisi citind rândurile mele din acest cuvânt.

Un lucru e sigur: că, cel puţin deocamdată, nu ai renunţat la citirea cuvintelor mele. Alţii, mai *sensibili*, au renunţat.

E nevoie de multă iscusinţă când scrii. Mi-aş dori foarte mult să am această iscusinţă. Dar, neavând-o, te rog să treci cu vederea micile mele scăpări.

În cazul în care te afli printre cei care, neavând stare de dispute pe teme religioase, şi-au creat propriul lor sistem de valori, propria lor religie, aş dori să îţi spun câteva lucruri asupra cărora aş vrea să reflectezi.

Există posibilitatea ca tu să te afli încă în căutare: această situaţie ar fi foarte bună, pentru că ţi-ar fi mai uşor să înţelegi cuvintele mele.

Dar, dacă tu ai apucat să te fixezi într-un anumit mod propriu de înţelegere a ortodoxiei, atunci filtrul tău de receptare a cuvintelor mele va deforma în mod firesc ideile pe care încerc să ţi le prezint.

Am început acest cuvânt spunându-ţi că mi-ar fi greu să primesc o palmă. Orice om are tendinţa de a considera că este bruscat atunci când cineva îi spune că reperele sale sunt greşite Crede-mă că nu vreau să îţi impun că eu mă aflu în adevăr.

Am auzit şi eu spusele anumitor ortodocşi care, sub pretextul mărturisirii credinţei în Hristos, se laudă cu înţelepciunea lor de a ajunge la acest adevăr. În loc să Îl mărturisească pe Hristos, se mărturisesc pe ei înşişi. Să mă ferească Dumnezeu să ajung ca ei!

Există riscul ca unii oameni, ascunzându-se sub masca dreptei-credinţe, să prezinte o nouă religie. Cam

aşa ceva a făcut Marian Zidaru, liderul "iluminaţilor" de la Pucioasa.

Eu însă precizez că nu vreau să prezint nici o idee personală. Sper că nu te vei mulţumi cu această afirmaţie, care poate fi falsă, şi că vei căuta să te convingi tu însuţi de faptul că ceea ce îţi spun eu se regăseşte în mesajul Bisericii. Mai mult încă, nici nu dau prea multe detalii despre credinţa mea, pentru a nu te obliga să faci un efort prea mare pentru a verifica în ce măsură cuvintele mele sunt sau nu originale.

Eu vreau să încerc să îţi explic că învăţătura Bisericii nu este compatibilă cu alte învăţături religioase. Fac aceasta din două motive: pentru a te ajuta să înţelegi că nu poţi fi în acelaşi timp ortodox şi eretic, şi pentru a te ajuta să te apropii de Biserică.

Ce rost are să te conving că te afli în erezie şi nu te poţi numi creştin dacă crezi în reîncarnare, sau dacă crezi că toţi oamenii sunt părticele de dumnezeire? Nici dacă mergi la biserică, nici dacă te împărtăşeşti, (după ce ai ascuns la spovedanie faptul că ai o credinţă diferită de cea a Bisericii), nu poţi fi creştin.

Nu este de ajuns să vrei să fii creştin pentru a avea această *calitate*. Pentru a fi creştin trebuie să te modelezi după învăţăturile creştine. Dacă refuzi aceste învăţături, sau dacă le combini cu învăţături parabisericeşti, te rupi de Trupul lui Hristos care este Biserica.

Eu nu te pot obliga şi nici măcar convinge să fii ortodox. Dar te pot ruga să îţi precizezi credinţa.

"Dar nu este mai bine aşa, să vii la biserică deşi crezi în reîncarnare, să vii la biserică deşi vindeci cu bionenergie? Nu e cel mai important lucru să vii la biserică?" - m-a întrebat cineva. Nu, important este cum vii la

biserică. Important este să vii ca un fiu al Bisericii, şi nu ca un fiu al ereziei.

Cu secole în urmă ereticii nici măcar nu erau primiţi la slujba Sfintei Liturghii. Iar cei care se pregăteau pentru Botez, catehumenii, stăteau până la cuvintele: "Cei chemaţi, ieşiţi..."

Câtă vreme nu primeau Botezul, nici catehumenii nu erau lăsaţi să ia parte la liturghie. Liturghia nu e spectacol, nu e concert, să poată veni orice spectator. Liturghia e o Taină pe care nu o pot înţelege decât cei botezaţi. Ceilalţi au ochii minţii închişi şi nu pot înţelege cum trebuie această slujbă.

În zilele noastre nu se mai poate ţine o evidenţă a celor care vin să ia parte la slujbele Bisericii. De aceea ereticii intră nestingheriţi. Mai mult încă, îndrăznesc chiar să se împărtăşească cu Sfintele Taine. Unii, fără spovedanie, iar alţii după o spovedanie superficială.

Viaţa Bisericii nu o pot înţelege cu adevărat decât membrii Bisericii. Chiar dacă ereticii găsesc tot felul de lucruri frumoase în Liturghie, aceasta nu înseamnă că li se descoperă Taina Liturghiei.

Dumnezeu ar fi putut rândui ca slujbele creştine să fie ţinute în locuri secrete, la care să nu ajungă nici un eretic. Dar în Biserică aflăm cea mai sigură *cenzură*: chiar dacă vin toţi ereticii şi toţi păgânii la slujbă, până ce nu vor lepăda rătăcirea, nu o vor înţelege cum trebuie.

Important deci nu este doar să vii la biserică, important este mai ales în ce calitate vii la biserică.

Crezând altceva decât învaţă Biserica, nu te foloseşti nici pe tine şi nici pe alţii. Poate că aceşti *alţii* se vor molipsi de modul tău superficial de înţelegere a credinţei, şi se vor îndepărta de adevăr.

Departe de mine gândul de a te da afară din Casa Domnului. Nu am o asemenea chemare *profetică*.

“Atunci de ce mă laşi să înţeleg că mai bine nu mai vin la biserică?”

Aş vrea să înţelegi că degeaba vii la biserică atâta vreme cât refuzi să fii fiu al Bisericii.

“Înseamnă că ar fi mai bine ca de acum înainte să nu mai vin la slujbe? Dacă toţi cei care au credinţe diferite de Ortodoxie ar renunţa să vină la slujbe, multe biserici ar rămâne goale!”, mi-ai putea spune.

Nu ştiu dacă multe (oricum, vreo două cunosc şi eu, unde vin mulţi eretici radiestezişti).

Nimeni nu spune ca cei cu credinţe diferite să nu mai vină la biserică. Să vină, să caute adevărul Bisericii. Şi, dacă vor înţelege că adevărul e în Biserică, să se lepede de toate rătăcirile lor şi să se spovedească. (Şi cât de bine ar fi ca de acum înainte să nu mai vină la spovedanie cei care ascund greul păcat al ereziei...).

Nu e uşor să înţelegi că adevărul e în Biserică. Îţi va lua poate luni sau ani de zile. Dar aceşti ani, acest drum obositor, va avea o finalitate luminoasă. Pe când ereticii care se spovedesc ascunzând păcatul ereziei se afundă din rău în mai rău. La rugăciunile dinaintea spovedaniei, preotul spune că “orice păcate veţi ascunde, îndoite le veţi avea...” Înfricoşător lucru...

Aş vrea să îţi precizezi credinţa. Nu faţă de alţii, ci faţă de tine însuţi. Şi, dacă vei ajunge la concluzia că Biserica greşeşte, cel puţin nu mai încerca să te numeşti creştin.

M-ar durea sufletul să aflu că, citind aceste rânduri, un singur om ar renunţa să mai vină la Biserică. Dar nu am putut prezenta adevărul altfel decât este. Nu l-am putut polei cu minciună.

Ştiu că există cititori care cred în reîncarnare pentru simplul fapt că nu există nimeni care să le spună cât de mare este această erezie. Pe aceşti cititori îi rog să asculte glasul Bisericii, şi să lepede erezia.

Aceşti cititori spun: "Nu contează atât de mult în ce credem, contează cum trăim. Important este să faci fapte bune, să fii bun, că Dumnezeu nu te judecă după ce gândeşti, ci după cum trăieşti."

Este adevărat că Dumnezeu te judecă după cum trăieşti, faptele fiind strâns legate de credinţă. Dar Sfinţii Părinţi ne atrag atenţia asupra faptului că nevoinţa celor care sunt atinşi de erezie nu este bineplăcută lui Dumnezeu. Este mai roditor un post ţinut cu hrană uscată de către un creştin ortodox decât un post ţinut numai cu apă de un yoghin.

Modul în care credem ne modelează faptele, fie că suntem sau nu conştienţi de acest lucru. Dacă oamenii ar fi conştienţi de aceasta, nu s-ar mai juca, nu şi-ar mai permite să primească tot felul de credinţe exotice, nu şi-ar mai permite să îşi deschidă sufletele faţă de erezie.

Esenţial extrem de important ca oamenii să înţeleagă rostul Bisericii. Spun unii: "Ar fi fost ideal ca oamenii să vorbească direct cu Dumnezeu, să Îl vadă, să Îl audă. Oare de ce nu este aşa?". Iar alţii spun că nu au nevoie de Biserică, pentru că au propriul mod de a comunica cu Dumnezeu.

Care este acest mod? Se roagă, mai aprind câte o lumânare, mai ajută câte un sărac. Sunt bune aceste lucruri, dar se pierde din vedere ce este mai important.

Dumnezeu a vorbit cu oamenii faţă către faţă. Dacă Adam nu ar fi ales păcatul, dacă Adam nu ar fi ales neascultarea, oamenii ar fi vorbit cu Dumnezeu întocmai ca protopărintele lor. Dumnezeu a vrut să vorbească cu

oamenii faţă către faţă, dar oamenii nu au ştiut să înţeleagă valoarea acestei binecuvântări. Dacă Adam nu ar fi păcătuit, şi nu ar fi fost izgonit din rai, atunci oamenii ar fi trăit o viaţă plină de bucurie, plină de împlinire, o viaţă din care ar fi lipsit moartea, bolile şi celelalte necazuri. Nu avem, deci, de ce să Îi reproşăm lui Dumnezeu că nu suntem altfel.

Un lucru care unora li se pare ciudat este că Dumnezeu, în marea Sa bunătate, în marea Sa dragoste, nu a creat un om perfect, un om care să nu cunoască răul şi suferinţa.

"De ce, Doamne, de ce?!!!"

"Pomul se judecă după roade, şi Dumnezeu după creaturile Sale...", spun criticii care, văzând slăbiciunea umană, văzând neputinţa omenească, Îl judecă pe Însuşi Făcătorul cerului şi al pământului.

Dacă Dumnezeu ar fi creat boala, dacă Dumnezeu ar fi creat diavolii, dacă Dumnezeu ar fi creat durerea şi tristeţea, atunci poate că aceşti critici ar avea dreptate.

Dar boala nu a creat-o Dumnezeu. Pe draci nu i-a creat Dumnezeu. Răul şi păcatul nu le-a creat Dumnezeu.

Atunci cine le-a creat, dacă nu El? Cine?

Toată lumea ştie că Lucifer a căzut din cer, că, nemulţumindu-se să fie primul dintre îngeri, a vrut să fie mai măreţ decât Dumnezeu. Aceşti criciti nu vor să înţeleagă că responsabilitatea căderii a avut-o Lucifer, ci consideră că "vinovat" este Dumnezeu, că i-a dat posibilitatea de a alege răul. Tot ei spun că nu Adam este de vină că a căzut, ci de vină este Dumnezeu că i-a dat posibilitatea să cadă.

Sunt de acord că ar putea fi o simplă dezvinovăţire faptul că vinovatul principal dă vina pe alţii. Dacă o rachetă nucleară se defectează în zbor şi loveşte un oraş,

nimeni nu va spune că vina a fost a rachetei, că s-a defectat, ci vina a fost a celor care au construit racheta.

"Racheta a fost de vină...", pare să fie punctul de vedere al Bisericii.

Comparaţia însă este nepotrivită. Omul nu este robot. Omul nu este o maşinărie construită din piese care se uzează, şi care, datorită uzurii, dă greş. Maşinile construite de mâna omului sunt aşa, şi nu au capacitatea de a alege dacă să se strice sau nu. Ele se strică oricum: peste zeci de ani, dacă sunt bine făcute. Sau peste zeci de zile, dacă sunt prost făcute.

Omul însă a fost făcut de Dumnezeu astfel încât putea să nu se "strice" niciodată. Omul a avut libertatea de a alege binele şi răul. Dacă alegea binele, omul ar fi fost "maşinăria perfectă".

"Racheta a fost de vină, nu constructorul...", pare să fie iarăşi punctul de vedere al Bisericii.

"Oare nu ar fi fost mai bine pentru noi să fim creaţi în aşa fel încât să nu ni se dea ocazia să alegem între bine rău? De ce Dumnezeu nu ne-a predestinat la mântuire? De ce Dumnezeu le-a dat îngerilor ocazia să cadă din rai?

De răspunsul la această întrebare depinde modul în care oamenii îşi trăiesc viaţa. Cine consideră că vina a fost a lui Dumnezeu, consideră propriile păcate drept manifestări ale predestinării: dacă Dumnezeu i-a făcut pe oameni cu "defecte de fabricaţie", este firesc faptul că aceştia aleg răul în locul binelui, că aleg păcatul în locul virtuţii.

În momentul în care cineva judecă ceva, are un etalon în funcţie de care îşi formează o părere. Atunci când i se reproşează lui Dumnezeu că nu a "fabricat" o făptură umană "superioară", care să nu fie supusă greşelii, etalonul în cauză este artificial.

Nu putem spune despre laptele de mamă că nu este hrănitor pentru că nu conţine petrol, şi deci din el nu se poate face benzină. Laptele de mamă trebuie judecat în funcţie de întrebuinţarea sa. A spune că omul nu e bine "fabricat" înseamnă a spune că laptele de mamă nu e bun, deoarece nu poate fi folosit în transporturi.

Omul a fost creat cum nu se poate mai bine. Dumnezeu l-a creat pe om tocmai pentru a-l face părtaş bucuriei veşnice.

Să presupunem că Dumnezeu ar fi putut fabrica un om care să nu guste răul în timpul vieţii pământeşti, şi că un astfel de humanoid, care nu ar fi cunoscut nici boala nici suferinţa, ar fi exact genul de supraom pe care îl folosesc drept etalon criticii lui Dumnezeu. Acest etalon nu ar fi putut supravieţui morţii trupului.

S-ar fi bucurat de viaţă până la o sută de ani, după care l-ar fi aşteptat sfârşitul definitiv. Ce e de preferat, un asemenea humanoid sau un om obişnuit?

"Un om obişnuit...", cred că ar răspunde orice om care îşi doreşte să guste veşnicia. Şi totuşi, de ce Dumnezeu nu a creat un humanoid care să trăiască veşnic, fără a avea putinţa să cunoască răul?

În momentul în care aşteptăm ca Dumnezeu să facă un astfel de humanoid, ar trebui ca noi să stăpânim veşnicia, să cunoaştem legile vieţii şi ale morţii, să stăpânim viaţa. Nu putem fi ca nişte copii care construiesc palate din cuburi, şi se miră că aceste "palate" se dărâmă la cea mai fină atingere.

Cunoaştem noi legile vieţii şi ale morţii, cunoaştem noi legile creaţiei ca să judecăm dacă Dumnezeu a făcut bine sau nu ce a făcut?

"Dumnezeu este atotputernic, El stabileşte legile, El putea rândui ca totul să fie altfel..."

Minte omenească, minte slabă...

Cum să îşi dea seama racheta singură că a fost construită greşit? Am auzit că există aparate care îşi dau "singure" seama dacă au fost proiectate corect. Dar ele apreciază această corectitudine numai în funcţiile de criteriile care le-au fost "implantate". Ele îşi imaginează noi criterii numai în funcţie de ceea ce a fost *învăţată* de către proiectanţii ei. Nu pot inventa ceva nou. Aparatele, oricât ar fi de performante, tot nu pot inventa nimic.

Există deja computere performante care creează poveşti. Nu m-aş mira să existe computere care scriu romane. Dar ele nu creează nimic nou: ele adaptează noi tipare. Pentru cineva care nu citeşte decât ziare, un roman conceput de calculator va fi extraordinar, şi "imaginaţia" calculatorului va primi aplauze. Dacă inserezi într-un calculator datele legate de structura unui roman poliţist, sau chiar datele biografice ale sfinţilor din Sinaxar, el va *inventa* o sumedenie de romane poliţiste sau imaginare vieţi ale sfinţilor. Mai mult chiar, adaptând tiparul unui roman poliţist, va putea scrie despre problemele elevilor de liceu sau despre viaţa unui vânzător de îngheţată. Totuşi, calculatorul nu va crea nimic, ci doar va face ceea ce a fost programat să facă: *imaginaţia* lui este dependentă de iscusinţa programatorului, este de fapt o copie a imaginaţiei programatorului.

Omul este o făptură liberă să aleagă între bine şi rău. Măreţia omului nu poate fi înţeleasă decât de către cei care ascultă cuvântul lui Dumnezeu: în momentul în care creatura încearcă prin propriile puteri să îşi găsească un rost, se va îndepărta de rostul ei autentic. Abia în momentul în care omul îl întreabă pe Dumnezeu care e rostul său în lume va putea primi răspunsul cel bun.

Cele două alternative sunt radical diferite: nu poţi ajunge la cunoaşterea adevărului dacă nu vrei să primeşti această cunoaştere de la Adevărul Suprem, care este Dumnezeu.

În momentul în care omul ia hotărârea de a face voia lui Dumnezeu, atunci mintea lui se luminează, se sfinţeşte.

Omul care crede că a fost creat pentru a se bucura în veşnicie de binecuvântările dumnezeieşti face totul pentru a împlini această înaltă chemare.

Omul a pierdut raiul. Firea sa a fost atinsă de păcat, a fost rănită de păcat. Pentru ca uşile raiului să se deschidă din nou, a fost nevoie ca Însuşi Hristos, Fiul lui Dumnezeu, să vină în lume, să Se nască din Preacurata Fecioară, să arate oamenilor calea spre Cer şi, mai apoi, să primească moarte pe cruce pentru mântuirea neamului omenesc.

Oamenii au auzit învăţătura lui Hristos. Unii au refuzat-o, alţii au primit-o, crezând că El este Fiul lui Dumnezeu. Nu era însă de ajuns ca oamenii să afle acest adevăr. Oamenii trebuiau să înveţe să meargă pe calea mântuirii. Tocmai pentru aceasta a apărut Biserica. Biserica este şcoala mântuiri. Biserica este casa în care oamenii învaţă să se lupte cu patimile şi cu poftele, învaţă să-L cunoască şi să-L iubească pe Dumnezeu.

Nu e de-ajuns ca un om să afle că Dumnezeu există pentru ca acel om să Îl şi iubească pe Dumnezeu. Mulţi oameni spun că Îl iubesc pe Dumnezeu, dar această dragoste este superficială, este mai slabă decât “dragostea” lor de păcat. Biserica este şcoala mântuirii. Cine vrea să se mântuiască, merge să “înveţe” la această şcoală.

Este adevărat că mulţi oameni consideră Biserica drept o instituţie religioasă care nu are alt scop decât să

manipuleze oamenii pentru a-i stoarce de bani, prin diferite biruri ocazionale, de la botez şi până la îngropare, de la pomelnic până la sfeştanie.

Dar diavolul este cel care oferă o asemenea imagine a Bisericii: diavolul nu vrea ca oamenii să creadă că Biserica este Trupul lui Hristos. Se luptă din răsputeri pentru a-i convinge să aibă o imagine deformată a Bisericii şi să stea departe de acoperământul ei. Le arată "punctele slabe" ale Bisericii şi le propune el însuşi o altă cale spre Dumnezeu.

"Cum să fie Biserica Trupul lui Hristos? Înseamnă că Fiul lui Dumnezeu nu e întreg fără acest trup, din care nu lipsesc răutăţile şi fărădelegile?"

Dar oare, dacă unii creştini şi unii clerici sunt păcătoşi, Biserica este păcătoasă? Crezul pe care îl rostesc creştinii spune răspicat: "Cred întru una sfântă, sobornicească şi apostolească Biserică...". Biserica este sfântă, chiar dacă unii dintre fiii ei păcătuiesc.

A crede că Hristos este Fiul lui Dumnezeu şi a nu crede că Biserica este Trupul Său înseamnă a batjocori adevărul. În Biserică oamenii învaţă să guste raiul: prin Biserică oamenii trăiesc în Cer.

Biserica ne creşte în Dumnezeu. În Biserică învăţăm să ne rugăm, prin Biserică luăm iertare de păcate şi puterea de a pune în fiecare zi început bun mântuirii.

Cine crede că Biserica de astăzi e diferită de Biserica pe care a întemeiat-o Hristos, Îl huleşte pe Hristos. Cum? Spunând că Domnul nu a fost în stare să zidească o Biserică pe care să nu o dărâme nici timpul şi nici porţile iadului.

Biserica pe care a întemeiat-o Fiul lui Dumnezeu nu putea fi atât de slabă încât să nu reziste până la a doua venire a Domnului: "Tu eşti Petru şi pe această piatră voi

zidi Biserica Mea, şi porţile iadului nu o vor birui" (Matei 16,18). Sfinţii Părinţi tâlcuiesc că piatra la care s-a referit Mântuitorul nu a fost Petru, nu putea fi un om temelia Bisericii, ci a fost credinţa pe care a mărturisit-o Sfântul Apostol prin cuvintele: "Tu eşti Hristosul, Fiul lui Dumnezeu celui Viu..." (Matei 16,16).

Da, pe piatra credinţei este zidită Biserica lui Hristos. Cine crede în Hristos, crede şi că El a întemeiat Biserica. Deşi nenumărate erezii au încolţit Biserica (cea mai mare fiind cea prin care Apusul s-a rupt de Ortodoxie), totuşi Trupul lui Hristos nu a fost biruit de diavol.

Ştiind că oamenii vicleni şi iubitori de sine vor falsifica învăţăturile Mântuitorului, Hristos a avut grijă ca învăţătura Sa curată să fie păstrată de Biserică. Sfânta Scriptură, cartea de aur în care se păstrează cuvintele Sale, a apărut în Biserică, a fost scrisă de Sfinţii Apostoli. Nu a căzut din cer. Şi înainte de a fi scrise Evangheliile, creştinii mergeau pe calea mântuirii, călăuziţi de preoţi şi de ierarhi.

Biserica cunoaşte tâlcuirea cea dreaptă a Sfintei Scripturi. O, cât de plină de putere este Sfânta Evanghelie! Câtă putere şi câtă mângâiere dă ea creştinilor drept-credincioşi. Sfânta Evanghelie este aur duhovnicesc pentru cei care o înţeleg aşa cum trebuie. Şi este piatră de poticnire pentru cei care vor să o tâlcuiască după capul lor, căzând în diferite erezii.

Este trist şi adevărat faptul că se găsesc din ce în ce mai puţini păstori şi creştini adevăraţi care să aibă dragostea de a-i ridica pe eretici din căderea lor. Şi se găsesc din ce în ce mai mulţi care nu cunosc nici Sfintele Scripturi şi nici predaniile Părinţilor.

"Multele biserici care sunt nici nu păzesc, nici nu întăresc credinţa noastră cât şi cum se cuvine, dacă cei ce

cred în Dumnezeu nu sunt luminaţi de Scripturile Vechiului şi Noului Testament. Credinţa noastră n-a fost întărită de sfinţi neînvăţaţi, ci de unii înţelepţi şi educaţi, care ne-au explicat cu exactitate Sfintele Scripturi şi, prin cuvinte de-Dumnezeu-insuflate, ne-au luminat îndeajuns. Astăzi însă, din pricina necazurilor cumplite în care am căzut din cauza păcatelor noastre, lipsesc sau sunt foarte rari asemenea bărbaţi virtuoşi şi înţelepţi care să-i păstreze nevătămaţi pe ortodocşii de un neam cu noi. Căci cum poate fi păstrat neamul nostru în religia şi libertatea lui atunci când, din nefericire, clerul nu cunoaşte explicarea dumnezeieştilor Scripturi, care e lumina şi întărirea credinţei? Când un păstor nu cunoaşte iarba hrănitoare pentru turma lui, nu tămăduieşte suferinţele ei, nu o păzeşte de fiarele sălbatice şi de hoţi, cum e atunci cu putinţă ca turma să fie păstrată multă vreme?" [62;109]. Aşa se frământa sfântul Cosma Etolianul, marele apostol al grecilor din secolul al XVIII-lea.

Referindu-se la împuţinarea păstorilor râvnitori, el spunea chiar că, "în vechime, atunci când oamenii voiau să pedepsească pe cineva, făceau jurământ şi spuneau: «Să-ţi dea Dumnezeu să te pună împreună cu preoţii ce se vor afla în veacul al optulea [mileniul al optulea] de la facerea lumii!» De aceea, fraţii mei, cu anevoie pot astăzi să se mântuiască patriarhii, preoţii, duhovnicii şi dascălii, fiindcă acum suntem în veacul al optulea [mileniul al optulea] din care au trecut şi două sute optzeci de ani [anul 7820 = 1772]" [62;174]. Şi parcă pentru a trage un semnal de alarmă, el a profeţit că "va veni vremea când nu va mai fi această armonie care e astăzi între credincioşi şi cler. ... Clericii vor fi cei mai răi şi mai necredincioşi dintre toţi." [62;200].

Nu am reprodus aceste cuvinte ale Sfântului Cosma pentru ca cei care au obiceiul să îi judece pe preoţi să poată găsi argumente împotriva lor chiar în cuvintele unui sfânt. Ba dimpotrivă. Le-am reprodus tocmai pentru ca cei care se smintesc din cauza anumitor păstori să ştie că, despre vitregia vremurilor pe care le trăim, sfinţii au profeţit cu multă vreme în urmă. Iar cei care s-au bucurat citind cuvintele sfântului ar trebui să înţeleagă că, trăind în "veacul al optulea", Cosma Etolianul a fost un sfânt. Şi să îşi dea seama că, asemeni lui, Biserica a mai avut în acest "veac" mulţi păstori vrednici.

Să îi amintim numai pe Sfinţii ierarhi Ioan Maximovici şi Nectarie din Eghina. Să îi amintim numai pe părintele Sofronie de la Essex sau pe părintele Serafim Rose. Să îi amintim numai pe părintele Paisie Aghioritul sau pe părintele Paisie Olaru. Sunt nume de foc, sunt altare ale credinţei în Dumnezeu. Sunt ocrotitori şi prieteni cereşti ai fiilor Bisericii. Dar lumea contemporană nu vrea să audă de ei. Vrea să audă numai de clericii nevrednici. Observând făţărnicia acestei atitudini, să încercăm să rămânem în Biserică şi să trecem cu vederea smintelile cu care ne ispiteşte vrăjmaşul.

Da, trăim în "veacul al optulea", un veac al căderii şi al răutăţii, dar tocmai în acest veac suntem chemaţi la mântuire.

Să rămânem în Biserică, să rămânem sub ocrotirea Sfinţilor Părinţi. Da, sunt unii care cred în sufletul lor. Dar ce credinţă este asta? Cum poate omul să meargă spre cer, respingând drumul pe care i l-a hărăzit Dumnezeu?

Cine, în afară de Biserică, le va da iertarea păcatelor şi cine îi va călăuzi în lupta împotriva patimilor? Şi unde, în afară de Biserică, se vor putea împărtăşi de Trupul şi de Sângele Domnului ("Beţi dintru acesta toţi, că acesta este

Sângele Meu, al Legii celei noi, care pentru mulţi se varsă spre iertarea păcatelor" (Matei 26; 27-28)? Şi unde, în afară de Biserică, vor avea parte de ajutorul Sfinţilor Îngeri, al Sfinţilor şi al Maicii Domnului?

"Vreau să merg de unul singur spre rai...", spune cineva. Dar cum să mergi singur spre rai, când raiul înseamnă comuniune, înseamnă dragoste împărtăşită?

Cine crede că merge singur spre rai, ori este făţarnic, ori este înşelat de diavol. Credinţa creştină înseamnă legătură cu Dumnezeu, cu toţi îngerii şi sfinţii. Cine caută ajutorul Domnului în afară de Biserică, se lipseşte nu numai de ajutorul sfinţilor şi al îngerilor, se lipseşte de harul lui Dumnezeu.

Există o luptă pentru mântuire. Cine vrea să câştige această luptă, trebuie să îi respecte regulile. Iar cine nu respectă regulile, nu poate lua cununa.

În citatul pe care l-am reprodus la începutul acestui cuvânt, Carl Gustav Jung, considerat de către un mare număr de intelectuali drept *mare doctor al psihicului uman*, se plângea de faptul că la creştini este mai importantă venerarea unui om, a lui Hristos, decât progresul spiritual prin propriile puteri. El, ca marea majoritate a intelectualilor, nu a înţeles că Hristos nu a fost doar un om (aşa cum a afirmat Arie şi urmaşii săi). Hristosul pe care Îl cinsteşte Biserica este chiar Fiul lui Dumnezeu. Cine nu crede că Hristos este Fiul lui Dumnezeu este, după cum învaţă Evanghelia, antihrist: "Orice duh, care nu mărturiseşte pe Iisus Hristos, nu este de la Dumnezeu, ci este duhul lui antihrist" (I Ioan 4;3).

Îţi voi scrie acum despre altceva. Există foarte mulţi oameni care, dintr-o sumedenie de motive, nu pun preţ pe viaţa spirituală. Au găsit pricini de sminteală în Biserică, sau cred că trebuie să profite de plăcerile *lumeşti*, la care

credinţa creştină le cere să renunţe. Şi atunci se mulţumesc să creadă în Dumnezeu, fără a-şi pune problema mântuirii. Dacă faci parte din această categorie, ar fi bine să te gândeşti care sunt urmările fireşti ale acestei atitudini religioase. Nu putem cocheta cu adevărul. Adevărul vrea să Îl cunoaştem. Adevărul este Hristos. Viaţa fără Hristos nu este viaţă.

Ce este viaţa fără Hristos? O luptă disperată împotriva necazurilor, împotriva greutăţilor vieţii, pentru ce? Pentru bucurii trecătoare, pentru tot felul de deşertăciuni.

Viaţa fără Hristos este o viaţă fără rost. Am intrat zilele trecute într-un birou al unei firme unde lucrează naşa fiului meu. Fiind întrebat ce îmi fac copiii, am început să povestesc despre peripeţiile fetiţei mele. Venind vorba despre timpul scurs de la data căsătoriei, o femeie de la un birou a spus:

“M-am căsătorit de şapte ani, şi timpul a trecut repede...”

“Da, dar tu ai un copil, i-a spus o colegă. Şi eu m-am căsătorit tot de atâţia ani, dar nu am nimic...”. Era atâta tristeţe în vocea ei... Mi-am dat seama că, aşa cum după câţiva ani de căsnicie era tristă că nu avea copii, lipsa lor marcând-o foarte tare, tot aşa de trişti sunt cei care, la sfârşitul vieţii lor, văd că nu au rămas cu nimic.

Toate bucuriile lumii acesteia trec. Crezi că, pe patul de moarte, îţi va ajuta la ceva că ai avut o casă mare sau o maşină scumpă? Sau că trupul tău a excelat prin frumuseţe? Sau că ai dansat frumos? Sau că ai văzut cine ştie ce ţări străine? Sau că...

Nici dacă aş face o listă lungă de *sau*-uri nu aş putea găsi vreo plăcere lumească a cărei amintire să gonească spaima întâlnirii cu moartea.

Încearcă să te gândeşti că vei muri, şi atunci e puţin probabil să nu regreţi că ai stat departe de calea mântuirii.

Vreau să îţi spun foarte multe lucruri şi risc să transform acest lung cuvântul al meu într-o carte. Ca să nu mă lungesc voi încerca să rezum ideile pe care am avut de gând să ţi le spun:

-dacă eşti implicat într-o grupare spirituală ruptă sau separată de Biserică, încearcă să înţelegi de ce Biserica spune că în afara ei nu există mântuire; dacă tu crezi că învăţăturile Bisericii pot fi armonizate cu învăţături contrare, încearcă să înţelegi de ce Biserica învaţă că numai prin ea oamenii pot ajunge la adevăr; în momentul în care ai înţeles că ai de ales între învăţătura lui Hristos şi învăţătura grupării tale, gândeşte-te bine la urmările alegerii tale. Dacă vrei să rămâi în respectiva grupare spirituală, cel puţin nu mai afirma că eşti creştin. Dacă respingi de bună-voie învăţătura Trupului lui Hristos care este Biserica, cel puţin nu afirma în mod mincinos că te afli în comuniune cu Capul acesteia. Dacă îţi dai seama că nimic nu este mai important decât mântuirea pe a cărei cale te cheamă Biserica, atunci trebuie să te lepezi de rătăcire şi să alergi la un duhovnic iscusit pentru a spovedi păcatele tale.

-dacă nu ai intrat într-o anumită grupare eretică, dar totuşi simpatizezi cu idei pe care Biserica le condamnă, încearcă să clarifici linia pe care vrei să mergi; nu poţi fi şi al lui Dumnezeu şi al diavolului; dacă vrei să găseşti în Biserică numai puncte de sprijin pentru a-ţi justifica propriul sistem filosofico-religios, te afli pe un drum greşit. Încearcă să înţelegi că învăţăturile Bisericii sunt un tot unitar: ori le crezi pe toate, ori le respingi pe toate. Înainte de a decide pe ce drum vrei să mergi, încearcă să cunoşti învăţătura Bisericii. Şi, după ce ai citit despre Ortodoxie,

după ce ai citit Sfânta Scriptură, Vieţile Sfinţilor (care nu sunt decât o istorie neconvenţională a Bisericii) şi scrierile Sfinţilor Părinţi, vei putea alege în cunoştinţă de cauză. Dacă respingi învăţăturile Bisericii, măcar să ştii ce respingi. Eu însă mărturisesc că am găsit în aceste învăţături o comoară de mare preţ. Cuvintele "comoară de mare preţ" au devenit un *loc comun*, şi riscă să devină plictisitoare. Dar exprimă foarte bine ceea ce simt. În cazul în care alegi să trăieşti ca fiu al Bisericii, îţi vei asuma o cruce. Chiar şi banala obişnuinţă de a citi reviste paranormale te va stresa: cărţile duhovniceşti nu pot fi citite în timp ce asculţi muzică rock. E nevoie de o schimbare profundă care durează vreme îndelungată. Dar asumarea acestei jertfe va fi încununată de o cunună pe măsură.

-dacă nu faci parte din primele două categorii de oameni, şi credinţa ta se limitează la o rugăciune spusă atunci când te afli în faţa unui examen sau la parastasul unui prieten, gândeşte-te bine cu ce te vei alege din viaţa pe care o duci. Nu am de gând să fiu moralist, mai ales că ştiu că, oamenilor de azi, o referire la chinurile veşnice nu le produce decât un zâmbet ironic. Ascultă însă: şi dacă iadul nu ar fi plin de draci care îi chinuie pe păcătoşi în fel şi chip, chiar dacă singura pedeapsă a celor care au refuzat să meargă pe calea mântuirii ar fi că Dumnezeu i-ar osândi la singurătate (şi oare cum s-ar putea bucura de comuniunea cu Dumnezeu şi cu sfinţii Săi cel care a refuzat să vorbească cu ei prin rugăciune?), tot ar fi groaznic. Poţi sta singur o zi, două, o lună maxim. Dar după un an de singurătate ai începe să urli. Aşa că încearcă să înţelegi că cine vrea să cunoască frumuseţile vieţii veşnice, trebuie să se lupte pentru aceasta.

Nu ştiu în care dintre categoriile prezentate mai sus te regăseşti, dar nădăjduiesc că te vei folosi de neiscusi-

tele, dar sincerele mele cuvinte. Tot pentru a încerca să îţi vin în ajutor am tipărit *Jurnalul convertirii*, carte care descrie convertirea mea la Ortodoxie. Şi dacă totuşi nici citirea acestui cuvânt şi nici citirea *Jurnalului* meu nu îţi vor fi de folos, sper ca măcar mărturia pe care ţi-o pun înainte te va ajuta să înţelegi că, oricât de departe de Dumnezeu ai fi, totuşi El nu încetează să aştepte întoarcerea ta. Este mărturia unui tânăr punk-er din Statele Unite, Collin Ivy, crescut într-o familie dezmembrată, care şi-a îndreptat paşii pe calea ocultismului:

"Aveam o lume a mea în care trăiam cu propriile mele fantezii şi realităţi, pe care eu însămi mi-o creasem. Am ajuns dintr-un puşti «normal» un punk-er cu mohawk albastru şi bocanci. Datorită temperamentului meu am fost înjunghiat, bătut şi împuşcat. Într-o zi, un prieten de-al meu m-a invitat la o petrecere mai aleasă. La petrecere erau câţiva prieteni de şcoală şi două femei în vârstă. Părea că e o petrecere la care prietenii discută, beau apă minerală, mănâncă chipsuri, şi se amuză cu diverse jocuri. În realitate, cele două femei erau vrăjitoare, iar petrecerea era pentru un ritual de iniţiere. Atunci a urmat iniţierea mea în practica WICCA.

WICCA e o formă străveche de practicare, de către femei, a magiei druidice. De aceea am spus vrăjitoare şi nu vraci. De atunci am progresat repede, ajungând şi eu vrăjitor practicant. Mintea îmi intrase într-un soi ciudat de delir şi demenţă. Era limpede că nebunia va fi ultima experienţă. Dacă mori, totul s-a terminat; dacă înnebuneşti, trăieşti moartea fără să fi murit – asta îmi era filosofia! Mi-am dat silinţa zi şi noapte pentru ea.

Practica vrăjitoriei m-a dus la cunoaşterea multor locuri noi şi necunoscute, mai cu seamă prin experienţa călătoriei astrale – era o extindere firească a lumii mele

fanteziste. Eram atotputernic şi tot ceea ce aparţinea lumii acesteia create de imaginaţia mea mi se închina ca unui stăpân. Sentimentul atotputerniciei te îndeamnă să continui practica vrăjitorească. În lumea reală eram un nimeni, în schimb, datorită vrăjitoriei, mă simţeam cineva, eram de nebiruit. Însă m-am înşelat.

Într-o noapte, o acută nevoie de a merge la toaletă m-a trezit din somn. Stăteam în pat şi priveam când la ceas, când la uşă, şi nu mă hotăram dacă să mă ridic sau să rezist până dimineaţă fără a uda cearceaful. M-am decis totuşi să mă ridic şi să merg la toaletă. În clipa aceea mi-am dat seama că trupul mi-e paralizat de la gât în jos. În practica WICCA nu se folosesc nici droguri, nici alcool. Dacă se află că ai consumat aşa ceva, eşti expulzat din grup. Ştiam că nu utilizasem nimic de acest fel care ar fi putut să îmi provoace acea stare. Singura explicaţie posibilă era că sunt imobilizat de o forţă de natură spirituală.

Deodată am simţit că părăsesc trupul şi m-am văzut deasupra lui. Apoi, am rămas pur şi simplu şocat. În jurul meu erau vreo cincisprezece demoni care râdeau isteric şi care aveau putere asupra mea. Unul dintre ei s-a întors către mine, m-a privit şi mi-a vorbit. Spunea că sunt cel mai mare idiot pe care l-a cunoscut vreodată. Mi-a spus că, deşi fusesem crescut şi îndrumat pe calea cea bună, o alesesem pe ce rea, şi că am înaintat atât de mult în rău, încât nu mai am nici o scăpare şi o să mă duc în iad. A încercat apoi să îmi propună un târg, după care au venit alţi doi dintre ei la corpul meu astral şi m-au luat. Şi, luat fiind, mă aflam deja în iad. Nici n-am cuvinte să descriu ce lucruri îngrozitoare am văzut, am simţit şi am mirosit. Nu voi uita niciodată aceasta... Feţele lor...

Am fost readus apoi în camera mea, şi mi-au dat un ultimatum. Trebuia să mă sinucid şi să devin ca ei: să chi-

nuiesc în loc să fiu chinuit, sau să mor şi să merg în iad oricum. Am ales sinuciderea. Înainte de a-mi da voie să mă întorc în trup, am rostit în şoaptă: «Iisuse, dacă exişti, ajută-mă!». În clipa aceea am văzut o lumină orbitor de strălucitoare, iar ei plecaseră. Stăteam treaz şi am început să Îl ocărăsc pe Dumnezeu: De ce mă lăsase să trec prin toate acestea? Timp de o oră, L-am tot ocărât, curăţind vărsătura care ieşise din mine în timpul acelei viziuni. Am auzit atunci, pentru prima dată în viaţa mea, glasul lui Dumnezu. Mi-a spus numai o singură frază care a pus punct rătăcirii mele: «Tot ce doream de la tine era să ceri» [39;51-53]).

Închei aici, mulţumindu-ţi că ai avut răbdarea să parcurgi acest cuvânt. Fie ca Dumnezeu să te lumineze şi să te povăţuiască pe calea adevărului.

Danion Vasile

Nota autorului:

Cartea de faţă conţine studii despre ghicirea viitorului, despre astrologie şi evangheliile apocrife. Aceste studii pot fi citite separat, lectura unuia nefiind condiţionată de parcurgerea celorlalte.

Aş propune cititorilor care au cartea mea "Dărâmarea idolilor" să citească studiul introductiv "Despre cugetul Bisericii şi şoaptele diavolului" înainte de a parcurge oricare dintre articolele mele care prezintă teme controversate. Cred că poziţia creştină nu poate fi înţeleasă decât de către cei care au înţeles rostul şi valoarea Sfintei Tradiţii.

Cititorii care ar căuta aici numai referinţe precise legate de datele viitoarelor cutremure vor fi cu siguranţă dezamăgiţi. Demersul meu a fost de altă natură: am încercat să arăt cât de mincinoase sunt "profeţiile" falşilor aleşi care caută să îşi facă reclamă, amăgind lumea şi creînd panică. Pe cât de uşor se vădeşte faptul că multe dintre astfel de profeţii (a căror dată limită "a expirat") nu s-au împlinit, pe atât de greu este să îi convingi pe cei însetaţi de paranormal să îşi abată atenţia de la aceste incursiuni în viitor.

Pentru a pune în evidenţă modul în care învăţăturile eretice pătrund în mentalitatea creştinilor, am socotit că este potrivit să includ în această lucrare comentariile mele la cartea Yoga creştină. În antiteză cu acest manual de pierdere a sufletelor, scris de părintele Dechanet, în articolul următor este prezentată cartea Sfântului Ignatie Briancianinov - Despre vedenii, duhuri şi minuni. Consider că nu este de ajuns ca învăţăturile ereticilor să fie combătute. Consider că este nevoie ca

învăţăturile marilor Sfinţi ai Bisericii să fie scoase la lumină.

I.DESPRE HOROSCOP, CUTREMURE ŞI GHICIREA VIITORULUI

I.1.Despre capriciile timpului şi "arta" de a ghici viitorul

"Să nu se găsească la tine de aceia care trec pe fiul sau pe fiica lor prin foc, nici prezicător, sau ghicitor, sau vrăjitor, sau fermecător, nici descântător, nici chemător de duhuri, nici mag, nici de cei ce grăiesc cu morţii, căci urâciune este înaintea lui Dumnezeu tot cel ce face acestea" (Deut. 8, 10-12).

Unul dintre subiectele de mare succes pentru mass-media este cel legat de "profeţiile" sau premoniţiile care se împlinesc, s-au împlinit sau urmează să se împlinească. Astfel de evenimente se bucură de o largă difuzare şi constituie una dintre cele mai aprinse teme de discuţie.

Atitudinea negativă faţă de posibilitatea acestor incursiuni în viitor numai pentru că Biserica consideră ghicitul viitorului o formă de vrăjitorie dovedeşte ori o credinţă nestrămutată în învăţăturile ei, ori o formă de habotnicie. Marea majoritate a creştinilor zilelor noastre încearcă să îşi găsească noi repere după care să armonizeze ceea ce li se pare adevărat în învăţăturile bisericeşti cu ceea ce li se pare demn de luat în serios din oferta de noutăţi spirituale; şi împlinirea unor astfel de "profeţii" li se pare un argument favorabil acestei atitudini sincretice.

Nu putea să lipsească din arsenalul ghicitorilor tendinţa de a argumenta propriile practici cu citate din Sfânta Scriptură. Unul din exemplele cel mai des invocate este cel al proorocului Daniel, despre care se susţine că ar

fi fost chiar conducătorul vrăjitorilor babilonieni. Faptul că Nabucudonosor l-a pus pe sfântul prooroc "căpetenie peste toţi înţelepţii Babilonului" (Dan. 2, 49) s-a datorat tocmai darului cu care acesta a fost înzestrat de Dumnezeu şi nu formelor de ghicit cărora le fusese vădită neputinţa ("taina pe care vrea să o afle regele nu pot s-o facă cunoscută lui nici înţelepţii, nici prezicătorii, nici ghicitorii, nici vrăjitorii, nici cititorii în stele..." Dan. 2, 27)

Încercăm să cunoaştem mai bine acest domeniu atât de alunecos al ghicirii viitorului, domeniu prin care "prezicătorii" şi "ghicitorii" îi îndepărtează pe oameni de lumina Bisericii. Înainte de toate vom aminti câteva dintre premoniţiile cele mai cunoscute, considerate clasice de către experţii în parapsihologie:

– asasinarea Preşedintelui Lincoln în aprilie 1865: cu câteva zile înainte de a muri, Abraham Lincoln a mărturisit prietenilor pe care i-a invitat la cină că a visat o gardă militară dând onorul în faţa unui catafalc deschis, aflat în salonul de est al Casei Albe. La mai puţin de o lună preşedintele a fost împuşcat, şi trupul său neînsufleţit a fost aşezat chiar în Salonul de Est. Crima fusese "prevăzută" şi de celebrul subiect Daniel Dunglas Home, care a ghicit cu ajutorul magicului glob de cristal tristul sfârşit al preşedintelui;

– în anul 1874 un "clarvăzător" i-a prezis lui Maurice Berteaux, un tânăr funcţionar de bancă, faptul că va ajunge bogat şi celebru, dar că va muri ca general de armată ucis de o maşină zburătoare (premoniţia fusese făcută cu 29 de ani înaintea efectuării primului zbor cu avionul). Berteaux a ajuns în cele din urmă general şi a murit când un avion s-a prăbuşit accidental asupra sa;

– în testamentul lui Grigori Rasputin, care fusese ucis din ordinul aristocraţiei ruse la sfârşitul lunii decem-

brie a anului 1916, acesta scria că are o presimţire că va fi ucis înainte de începutul anului 1917. El îi scria ţarului că dacă va fi ucis de ţărani, atunci ţarul va mai domni în linişte vreme îndelungată; dar dacă va fi ucis de aristocraţi atunci toate rudele ţarului mai aveau de trăit cel mult doi ani. Membrii familiei ţariste şi-au pierdut viaţa în surghiun în anul 1918;

– un reprezentant al unei societăţi de transporturi navale, B. Morris, a visat în timpul unei călătorii cu vaporul că va fi rănit de o schijă din lovitura de tun trasă cu ocazia ajungerii vasului la destinaţie. Speriat de vis, el i-a ordonat căpitanului vasului să amâne comanda loviturii de tun până ce el s-ar fi retras într-un loc sigur. Până să se ascundă, o muscă s-a aşezat pe nasul căpitanului şi acesta a încercat să o alunge. Dar mişcarea mâinii sale a fost confundată cu comanda tragerii cu tunul. Morris a fost lovit atât de grav de o schijă încât peste câteva zile a decedat;

– încă din anul 1956 o revistă americană a publicat premoniţia mediumului Jeane Dixon care a afirmat că alegerile pentru preşedinţie vor fi câştigate de un democrat care va fi asasinat în cursul mandatului. În anul 1963, cu câteva săptămâni înaintea crimei din Dallas, Jean Dixon a încercat să îl oprească pe preşedintele Kennedy să plece în sud. Dar deşi fusese atenţionat că va fi ucis (chiar şi de alţi mediumi), acesta a ignorat "premoniţiile" şi a fost împuşcat (cf. [46;137]);

Iată câteva întâmplări care sporesc dorinţa de a cunoaşte viitorul, întâmplări al căror impact a fost foarte mare. Mai poate nega cineva faptul că lui Kennedy i-a fost prevăzută moartea? Mai poate vreun om cu mintea întreagă să facă abstracţie de astfel de incursiuni în timp? Şi, dacă aceste premoniţii sunt adevărate, în numele cărui

alt “adevăr” trebuie să le ignorăm? Înainte de a răspunde acestei întrebări vom face câteva precizări.

Oamenii se află într-o relaţie foarte agresivă cu timpul şi cu viaţa însăşi. Aceasta datorită concepţiei că viaţa poate aduce întâmplări nedorite, poate aduce diferite ghinioane. Omul care nu mai înţelege timpul ca un interval în care Dumnezeu îl creşte din punct de vedere duhovnicesc nu va şovăi să cerceteze ce surprize îl aşteaptă. Dacă viaţa nu mai este înţeleasă ca dar dumnezeiesc, atunci spiritul de conservare îşi spune cuvântul. Dorinţa omului de a cunoaşte viitorul devine justificată. Dar posibilitatea cunoaşterii viitorului implică automat alterarea caracterului pedagogic al încercărilor pe care Dumnezeu le trimite folosindu-se de timp.

Unul dintre motivele pentru care oamenii caută să cunoască viitorul este tocmai o greşită înţelegere a necazurilor: câtă vreme necazurile sunt întâmplătoare, câtă vreme nu au nici un rost şi singurul lor efect este întristarea, atunci lupta pentru a scăpa de necazuri este justificată.

Sfânta Scriptură ne învaţă că necazurile prin care trecem nu sunt întâmplătoare, că rostul acestor încercări trimise de Dumnezeu este de curăţare a sufletului omenesc plin de patimi, de conştientizare a neputinţei firii şi a nevoii de ocrotire dumnezeiască sau, în anumite cazuri, de pedepsire a unor păcate.

Viaţa seamănă într-un fel cu un examen permanent. Dacă ştim dinainte ce subiect vom avea de prezentat, atunci l-am învăţa numai pe acela şi cunoştinţele noastre ar fi foarte reduse. Dumnezeu vrea ca, la examenul vieţii, toţi să obţinem note mari. De aceea El nu ne îngăduie să pătrundem în tainele viitorului.

Biserica a condamnat nu numai astrologia, ci toate formele de ghicire a viitorului. Nimeni în afară de Dumnezeu nu poate şti viitorul. Atunci cum se face că în atâtea cazuri premoniţiile s-au adeverit? Cum despre asasinarea lui Kennedy, de exemplu, au mai ştiut şi alţii în afară de Dumnezeu?

Răspunsul pe care îl dă Biserica este simplu: toate "profeţiile" făcute prin mediumi, toate cazurile în care viitorul a coincis cu ceea ce se ghicise mai înainte prin diferite metode, nu sunt altceva decât iscusite lucrări ale amăgitorului. Este adevărat că Biserica poate să pară, şi de această dată, supusă unor concepţii retrograde. Dar, ca în cazul fiecărei rătăciri de natură spirituală, trebuie repetat că a alege calea mântuirii nu înseamnă doar a accepta că Hristos este Fiul lui Dumnezeu venit în lume pentru mântuirea oamenilor; înseamnă a accepta şi că drumul spre Împărăţie presupune purtarea crucii, nu te afli pe acest drum dacă nu crezi că învăţăturile Bisericii sunt adevărate.

Răspunsul pe care îl dă Biserica în problema prevederii viitorului nu este un răspuns pripit, ci este un răspuns cu rădăcini adânc înfipte în Sfânta Tradiţie. Întreaga Tradiţie afirmă că, deşi diavolul nu cunoaşte viitorul, poate să insufle oamenilor anumite "profeţii", dintre care unele se împlinesc. La prima vedere această afirmaţie ar avea aceeaşi valoare ca aceasta: "deşi paharul era gol, am băut până m-am săturat" . Logica pare să excludă că ambele afirmaţii pot fi simultan valabile.

Iată însă trei din categoriile în care diavolul poate "cunoaşte" viitorul şi îl poate şopti slugilor sale:

– cazul I (diavolul detectiv): dacă persoana A vrea să treacă pe neaşteptate pe la persoana B şi atunci persoana B are o "descoperire" cum că va fi vizitată de

persoana A, nu înseamnă că i s-a descoperit viitorul; diavolul ştia că persoana A se îndreaptă spre persoana B şi numai un accident neprevăzut i-ar fi putut nega "profeţia"; în multe cazuri premonitive se ignoră faptul că ele nu conţin elemente care să nu poată fi deduse logic de o a treia "persoană" aflată în momentul optim la locul potrivit (un asemenea caz îl întâlnim descris în viaţa sfântului Antonie cel Mare);

– cazul II (diavolul psiholog): cunoscând bine relaţia cauză-efect, diavolul - bun cunoscător al sufletului omenesc - poate deduce efectele atunci când ştie bine "datele problemei"; ştiind de superficialitatea unei relaţii de familie, el poate deduce destrămarea ei, ştiind de tensiunile existente între două state, el poate deduce începutul unui război, ...

– cazul III (diavolul păpuşar): diavolul plănuieşte ca în timp să determine anumite fapte, şi se foloseşte de oameni precum păpuşarul de figurinele sale; este cazul cel mai spectaculos, cel mai interesant, cel mai "nevinovat", cel mai greu de prevăzut din punct de vedere omenesc. Şi de aceea cel mai smintitor pentru cei care refuză să accepte punctul de vedere al Bisericii. Precizăm că înţelegem dificultatea acceptării explicaţiei cum că nu ar fi vorba de nici o premoniţie, ci doar de o dureroasă înscenare a ghicirii viitorului, dirijată de Marele Păpuşar al Împărăţiei întunericului. Dar a nu accepta această explicaţie înseamnă a accepta ori faptul că Dumnezeu lucrează prin mediumi, ori faptul că diavolul cunoaşte viitorul. Aceste două variante fiind excluse pentru cel care crede în învăţăturile Bisericii, singura alternativă posibilă rămâne cea cu "diavolul păpuşar".

(Să încercăm astfel să lămurim ce s-a întâmplat cu Kennedy. Nu este greu de înţeles că dacă diavolul ştia

opţiunile electorale ale poporului nu i-a fost greu să "prevadă" cine va urma la preşedinţie. Nu este greu de înţeles că dacă vrăjmaşul "programase" uciderea preşedintelui putea să anunţe aceasta prin diferiţi mediumi cu mult timp înainte - cel mai uşor lucru fiindu-i găsirea unui asasin.

Greu de înţeles este de ce Atotputernicul Dumnezeu nu a zădărnicit planurile vrăjmaşului şi nu a oprit planul ucigaş. Există două elemente care ne scapă: viaţa personală a preşedintelui şi modul în care faptele sale influenţau comunitatea pe care o conducea. Nu ne este nouă a judeca dacă viaţa personală sau influenţa asupra comunităţii a fost motivul pentru care Dumnezeu a îngăduit să fie ucis. Poate că ambele motive erau valabile simultan. Ceea ce ştim sigur este că preşedintele nu era predestinat să moară. Dacă s-ar fi retras din politică ori dacă şi-ar fi pus ordine în viaţa particulară ar mai fi putut trăi vreme îndelungată. Şi să mai ţinem cont de faptul că fiecare comunitate are conducătorii pe care îi merită; poate că nici comunitatea nu era pe măsura unui astfel de conducător.

Dacă ştim că preşedintele nu era predestinat să moară, nu înseamnă că putem face şi comentarii exacte asupra asasinării lui. Orice raţionament asemănător celui expus mai sus conţine o doză de subiectivism şi riscă să fie fals. Raţionamentul acesta a fost prezentat doar ca un model de înţelegere a lucrării Marelui Păpuşar).

Să ne oprim puţin asupra numărului mare de eşecuri în premoniţie, asupra numărului mare de "profeţii" care nu s-au împlinit. Pe cât de multă reclamă se face "premoniţiilor" care se adeveresc, pe atât de uşor se trece de obicei peste premoniţiile care nu se adeveresc (fiind invocate o sumedenie de explicaţii puerile).

În cazul lui Jeane Dixon (care a prezis "cu succes" nu numai moartea preşedintelui Kennedy, ci şi a altor per-

sonalităţi - ca Franklin Roosvelt, Martin Luther King, Marilyn Monroe, ...) aflăm un exemplu clasic de profeţie neîmplinită: ea a afirmat că, în anul 1958, China va declanşa un război mondial – lucru care nu s-a întâmplat.

Un alt exemplu de "profeţie" mincinoasă îl întâlnim în cazul lui Nostradamus. Acesta a prezis la un moment dat că trupele regale vor incendia localitatea Pouzin de pe Rhon. Deoarece aşa ceva nu s-a întâmplat, pentru ca "profeţia" să nu fie vădită ca mincinoasă fiul lui Nostradamus a incendiat el însuşi orăşelul, dar a primit pentru aceasta pedeapsa cu moartea (conform [47;18]).

Să ne oprim puţin asupra faimoaselor *Centurii* ale lui Nostradamus. Este bine să se ştie că textul lor este foarte diferit faţă de ceea ce apare în traducerile făcute din anul 1600 până în zilele noastre. Periodic, pentru a fi cât mai aproape de realitatea istorică, în numele unor noi chei de descifrare care permit lămurirea catrenelor, traducerile se tot "îmbunătăţesc" (fapt trecut prea uşor cu vederea de către cei însetaţi de senzaţional). Totuşi nu se poate contesta faptul că, dincolo de toate deformările ulterioare, *Centuriile* conţin şi "profeţii" care s-au împlinit. Dar procentul lor este mic şi arată tocmai că vizionarul nu era inspirat de duhul adevărului, ci de duhul minciunii.

În cartea *Nostradamus -1999*, Stefan Paulus trage alarma asupra pericolului pe care l-a descifrat în *Centurii*: "Toate persoanele individuale, da, şi toate ţările, ar trebui să se pregătească pentru posibilitatea ca Nostradamus să fi prevăzut corect un impact meteoric în 1999. Avem pur şi simplu prea multe de pierdut pentru a presupune că s-a înşelat" [45;289]. Anul 1999 a trecut însă fără să se întâmple nimic şi Stefan Paulus s-a făcut de ruşine. Dar imediat alţi exegeţi ai *Centuriilor* au găsit alte şi alte variante de interpretare, totul fiind cosmetizat astfel încât

vina să nu cadă asupra autorului, ci asupra comentatorilor care nu l-au "înţeles" pe Nostradamus.

În cartea lui Stefan Paulus găsim o analiză a ratei de eşec a previziunilor din *Centurii*. Numărând catrenele care aveau precizată data fixă a faptelor "profeţite", el a constatat că "rata finală de precizie a catrenelor datate de Nostradamus este de unu şi jumătate la şapte, puţin peste 21%" [45; 288]. Încercând să crească acest procent, motivând că unele date pot fi decriptate greşit, Stefan Paulus a afirmat că rata de precizie poate creşte până aproape de 38%. Adică marele "profet" Nostradamus a greşit în mai mult de 60% dintre prezicerile care au putut fi verificate în timp, cele cu dată neprecizată fiind mult mai uşor de prelucrat astfel încât autorul lor să pară "înzestrat" cu harisma înainte-vederii.

În cazul marii majorităţi a ghicitorilor rata eşecurilor este şi mai mare. În mod curent se consideră că o rată de 20-25% a premoniţiilor care se adeveresc este foarte bună, iar cea de 50% este excepţională. Această apreciere este foarte suspectă: cei care au prevăzut prin harul lui Dumnezeu ceea ce se va întâmpla nu au dat greş. Dumnezeu care le-a dat darul înainte-vederii nu putea să greşească. Iar cei ale căror "profeţii" nu se adeveresc sunt inspiraţi de diavol (şi în acest caz, ca în multe altele, new-ageiştii consideră că dacă găsesc în Sfânta Scriptură argumente care să "dărâme" punctul de vedere creştin, biruinţa lor este totală. Ei invocă o "minciună" a Proorocului Iona, care a profeţit distrugerea oraşului Ninive, dar în urma pocăinţei ninivitenilor oraşul nu a fost distrus; se pierde din vedere tocmai faptul că rostul proorocului Iona era tocmai de a-i întoarce pe cei căzuţi la pocăinţă, şi nu de a-i preveni asupra pedepsei dumnezeieşti. Ca în celelalte cazuri, un element este desprins din context pentru a

justifica rătăcirea; puţini sunt însă cei care au curiozitatea de a se lămuri în privinţa valabilităţii argumentelor invocate de eretici).

Unul dintre şiretlicurile prin care "ghicitorii" ascund propriile eşecuri este următorul: ei nu afirmă că faptele pe care le "văd" se vor întâmpla cu siguranţă, nu susţin predestinarea absolută. Ei fac afirmaţii de genul: "dacă vei fi tare, vei reuşi să eviţi eşecul pe care îl «văd»", sau "dacă te vei ţine pe aceeaşi linie, vei avea parte de succesul care mi se «arată»". Rare sunt cazurile în care un ghicitor spune cuiva că ceva se va întâmpla cu siguranţă (aceasta li se întâmplă numai oamenilor care sunt prinşi strâns în laţurile diavolului).

Acelaşi risc de eroare şi-l asumă şi astrologii. Ei spun: "planetele indică o mare bucurie profesională - sau un eşec familial. De tine depinde cum vei şti să treci prin încercarea care îţi stă în cale..." Astfel, dacă nu se întâmplă nimic, omul rămâne cu sentimentul că a ratat un mare bine sau că, dimpotrivă, a reuşit să evite răul care se vedea la orizont.

Nu putem vorbi despre rata mare a eşecurilor în ghicitul viitorului fără să amintim de numărul mare de şarlatani care, fără a practica vreo formă specială de magie, simulează că ar fi mari iniţiaţi.

Astfel de escroci nu caută "inspiraţie" de la demonul ghicitului, ci de la demonul lăcomiei. Dar şi în aceste cazuri ghicitorul-şarlatan, fără să fie conştient, este inspirat de demonul ghicitului în aşa fel încât sfaturile pe care le dă să fie cât mai nocive pentru cei care apelează la serviciile sale.

Existenţa unor ghicitori-şarlatani (spre deosebire de cei "profesionişti", care sunt vase ale diavolului) are un efect dublu: pe de o parte, la unii oameni trezeşte reţineri

faţă de consultarea viitorului, dar la alţii sporeşte dorinţa unei asemenea incursiuni - caracterul de neseriozitate al practicii făcând-o să pară un fel de joacă. S-a constatat că mare parte dintre cei care s-au dus la ghicitori mai mult din spirit de aventură au avut de suferit exact aceleaşi urmări în plan duhovnicesc cu cei care ştiau că intră de bunăvoie în jocul magic.

Una dintre greşelile cele mai frecvente este punerea erorilor ghicitului în seama nepriceperii ghicitorilor. Pentru mulţi oameni o consecinţă firească a constatării faptului că au fost păcăliţi de către ghicitorii-şarlatani este tendinţa de a îi consulta pe alţii mai iscusiţi. De fapt, pentru ghicitori este cât se poate de normal să greşească în previziuni atâta vreme cât numai Dumnezeu ştie ce se va întâmpla.

Privitor la observaţia pertinentă pe care o fac unii dintre cei care merg la diferiţi ghicitori, cum că tot ceea ce li s-a prezis, bine sau rău, li s-a şi întâmplat, din perspectivă creştină acesta este un mare semnal de alarmă. Dacă diavolul a fost capabil să "prevadă" viitorul unei persoane însemnă că persoana respectivă ducea o viaţă plină de patimi, că sufletul ei se afla în mrejele celui care ştia ce surprize îi va mai face. Este foarte greu ca cineva să recunoască tocmai acest aspect: că ghicitorii i-au spus viitorul pentru că viitorul era, în aspectele esenţiale, dirijat de diavol.

Diavolul nu poate şti ceea ce vor face oamenii care trăiesc aproape de Biserică, care se spovedesc cu adevărată pocăinţă şi se împărtăşesc cu Sfântul Trup şi Sfântul Sânge al Domnului nostru Iisus Hristos. El ştie numai răul pe care are de gând să îl abată asupra lor, şi poate doar bănui - prin raţionament logic - câte ceva din binele pe care îl vor face aceştia.

Despre împlinirea celor profeţite de ghicitori, Sfântul Ioan Gură de Aur spunea: “Cum se face, aş putea fi întrebat, că se împlinesc multe din cele spuse de aceşti oameni?

Pentru că tu te-ai lipsit de ajutorul lui Dumnezeu, pentru că tu te-ai lepădat de El, pentru că tu te-ai aşezat în afara purtării Lui de grijă, pentru aceea diavolul îţi întoarce treburile tale şi le mută după cum vrea el” [32;855].

Pe cât este de greu să recunoască cineva că faptul că i se întâmplă cele ce i-au fost “profeţite” este semn că se află sub puterea diavolului, pe atât de uşor este ca printr-o viaţă creştinească această legătură să se rupă pentru totdeauna. Sau, chiar dacă lupta va fi de durată, cununa luptătorului va fi pe măsură.

Unul dintre mijloacele prin care diavolul câştigă cel mai uşor adepţi este implicarea slujitorilor Bisericii în practicile de ghicire a viitorului. Cea mai cunoscută metodă este cea a “deschiderii cărţii” - a Sfintei Evanghelii sau a Psaltirii. Există preoţi care “deschid cartea” şi în funcţie de pagina la care s-a deschis întâmplător “prevăd” ce li se va întâmpla oamenilor (privitor la procese, examene, căsătorii şi altele asemenea). Oamenii simpli, având încredere nemărginită în preoţi, nu îşi dau seama că astfel de preoţi sunt vrăjitori. Osânda unor astfel de preoţi - după cum arată Pravilele bisericeşti - este foarte aspră.

Stă în responsabilitatea arhiereilor de care aparţin să îi caterisească sau, dacă se pocăiesc, să le rânduiască un anumit canon. Dar, câtă vreme un preot se îndeletniceşte cu ghicitul (chiar şi cu “nevinovata” deschidere a Evangheliei pentru a afla viitorul oamenilor), nu are puterea să săvârşească Sfintele Taine.

Aşa cum oamenii se lasă înşelaţi de preoţi-vrăjitori, aşa se lasă înşelaţi şi de ghicitorii care susţin că sunt buni

creştini (şi au casele pline de icoane, de cruci, ...) Dar păcatul celor care merg la ghicitori este la fel de mare, indiferent dacă ghicitorii pretind sau nu că sunt creştini.

"Prin lume merg şi umblă mulţi fii ai diavolului şi-i înşală pe creştini, ca să le ia banii, şi la dau talismane să facă copii, să-şi primească sănătatea şi să-şi vadă soarta, ce anume va urma în viaţa lor. Toate acestea sunt meşteşuguri satanice, fiindcă se întâmplă ca nu o dată diavolul să facă minuni şi oamenii să îl creadă, să facă păcate şi să fie osândiţi la iad odată cu el. Dar noi avem o poruncă care spune să anatemizăm pe oricine adaugă sau nu crede în ceva mic din cele pe care le-au legiuit Părinţii Bisericii noastre. Acestea sunt, aşadar, în afara căii Părinţilor, de aceea cei care le fac sunt anatematizaţi. Mai spune legea noastră bisericească că aceia care urmează aceste lucruri vrăjitoreşti douăzeci de ani să nu se împărtăşească.

De aceea voi, cei ce folosiţi aceste ghicitori, jurăminte, descântece şi altele asemănătoare, să ştiţi că foc băgaţi în casele voastre şi veţi arde de vii şi aici şi în viaţa cealaltă şi veţi moşteni osânda veşnică împreună cu învăţătorul vostru diavolul şi tovarăşii lui" [62;81]. Aceste cuvinte, rostite de către Sfântul Cosma Etolianul cu mai mult de secole în urmă, sunt cât se poate de actuale astăzi.

Una dintre trăsăturile specifice vremurilor de haos spiritual în care ne aflăm este reapariţia superstiţiilor. Omul simte nevoia să pătrundă puţin în tainele viitorului şi, dacă ştie că este păcat să se ducă la ghicitoare, se mulţumeşte să se folosească de semnele pe care le poate observa el însuşi. Cea mai cunoscută metodă este cea prin care ştii de ce "se bate ochiul" - ori de bine ori de rău. Oricât ar părea de nevinovate, oricât de repede s-ar adeveri, aceste superstiţii fac parte din aceeaşi paletă amăgitoare a diavolului. Şi cu cât mai iscusite sunt cursele

diavolului, cu atât mai iscusiţi trebuie să se arate oamenii care nu vor să cadă în ele.

Iar celor care insistă totuşi să îşi afle viitorul, sfântul Cosma le recomandă următoarea "tehnică" eficientă: "Şi dacă vrei să-ţi vezi soarta sau norocul, scoală-te mâine dimineaţă şi du-te la biserică şi uită-te la mormintele celor morţi şi la ce sunt ei acum. Gândeşte-te şi spune: "N-au fost şi ei oameni ca mine şi au murit?" Aşa voi muri şi eu mâine, deci să nu îndrăznesc să fac şi eu aceste lucruri diavoleşti, căci o să pier..." [62;96].

Mai devreme sau mai târziu, vom muri cu toţi. Acesta nu este un secret pentru nimeni. "Tehnica" sfântului Cosma nu este originală: e recomandată de mulţi alţi sfinţi ai Bisericii ca fiind de mare folos celor care preţuiesc mai mult viaţa pământească decât veşnicia.

Să cugete la moarte cei care nu se tem de osânda dumnezeiască şi vor să alerge la ghicitori şi la vrăjitori. Şi să priceapă că viaţa pământească, de care ei sunt preocupaţi atât de mult, se va sfârşi. Şi că, dacă au căutat să afle ce li se va întâmpla peste câţiva ani, ceea ce îi aşteaptă după moarte le rămâne ascuns.

Ar fi bine ca, în loc să îşi piardă vremea alergând la ghicitori, astfel de oameni să caute calea mântuirii. De două mii de ani au existat mii şi poate chiar sute de mii de oameni care încă din timpul vieţii au regretat amarnic că au alergat la ghicitori şi vrăjitoare (după moarte au regretat oricum toţi ceilalţi, care au murit nepocăiţi). Dar nu a existat nimeni care să regrete că L-a descoperit pe Dumnezeu, şi că a descoperit calea mântuirii.

I.2. Despre astrologie - sau *"descifrarea tainelor cereşti"*

"Fără contactul cu fiinţele spirituale, nu ar exista nici o dezvăluire astrologică" [10;49].

- mărturia unui fost astrolog -

Una dintre ideile fundamentale ale cunoaşterii neopăgâne este că omul nu trebuie să mai ţină cont de vreo autoritate supremă, că trebuie să scape de povara unui Dumnezeu care supraveghează lumea şi să îşi ia destinul în propriile mâini.

Cuvântul libertate este strigat astăzi cu putere de către diferite categorii de oameni şi cu diferite scopuri, cel mai adesea exprimând libertatea omului de a călca în picioare tradiţiile de orice fel şi de a urca pe soclu statuia unui impunător idol: libertatea de a fugi de Dumnezeu.

Autorii eretici fac o substituţie interesantă: în locul Dumnezeului care ocroteşte creaţia, ei aşează o lege care guvernează lumea: legea ciclicităţii timpului. New-Age, Noua Eră, apare tocmai datorită acestei ciclicităţi: intrăm, vrem sau nu, în Era Vărsătorului.

Supunerii faţă de Dumnezeu i se preferă "supunerea" faţă de influenţa stelelor. Pretinsa libertate new-age-istă nu este altceva decât o robie faţă de capriciile astrelor.

Dacă nimeni nu poate contesta o schimbare care apare pe bolta cerească, dacă nimeni nu are cum să nege o modificare observabilă astronomic, în schimb orice conexiune astrologică poate fi pusă la îndoială.

Pentru cei care cred în astrologie, în zodiac şi în alte rătăciri asemănătoare, perspectiva ortodoxă asupra acestor

probleme nu poate fi luată în considerare; sunt prea multe "dovezi" care contrazic viziunea Bisericii.

Pentru cei care sunt fii credincioşi ai Bisericii, nimic nu este mai important decât învăţătura mântuitoare propovăduită de Hristos, Fiul lui Dumnezeu, şi nimic nu este mai periculos decât lepădarea de această învăţătură.

Oamenii trebuie să îşi pună următoarea întrebare: intrăm sau nu intrăm într-o Nouă Eră? Dacă intrăm, atunci concepţiile creştine trebuie ajustate astfel încât să nu contrazică realitatea. Dacă nu intrăm, atunci trebuie să ne ferim cu toate puterile de înşelarea care pe zi ce trece câştigă tot mai mult teren.

Hristos, Fiul lui Dumnezeu, ne-a învăţat că avem de trăit o singură viaţă, în care suntem liberi să alegem binele sau răul şi că, după moarte, ne aşteaptă raiul sau iadul. Dacă noi vrem să credem că în viaţă suntem influenţaţi de tot felul de configuraţii planetare sau că ne vom mai reîncarna de câteva ori, nimeni nu ne stă împotrivă. Dar prin aceasta ne asumăm libertatea de a respinge învăţătura lui Hristos.

Aproape oricine ştie astăzi să răspundă la întrebarea: *ce este astrologia*? Majoritatea dicţionarelor prezintă astrologia ca fiind ştiinţa ce se ocupă de studierea influenţelor astrelor asupra vieţii omeneşti şi asupra destinului universului. Încă din cele mai vechi timpuri oamenii au căutat să facă o legătură între ceea ce vedeau pe cer şi ceea ce li se întâmpla în viaţa de zi cu zi. Cercetările istorice atestă faptul că practicarea astrologiei avea o largă răspândire la popoarele păgâne: în Babilon, în Egipt, în Grecia şi în Imperiul Roman, în India, în Persia, în China şi Japonia. Această răspândire pe un teritoriu atât de întins justifică într-un fel amploarea revenirii practicilor astrologice în vremurile noastre.

Astrologia este una din uşile prin care credinţele păgâne intră în forţă în societatea contemporană.

Există trei tipuri de astrologie: în primul (şi cel mai vechi) planetele sunt considerate zeităţi, în al doilea planetele sunt considerate obiecte ale căror emanaţii impersonale influenţează vieţile oamenilor, iar în al treilea – astrologia simbolică - planetele se află într-o corespondenţă magică cu oamenii, pe care îi influenţează prin rezonanţă. Pentru astrologi, zodiacul este o "centură" imaginară a cerului care include 12 constelaţii, 12 semne astrologice despre care consideră că i-ar influenţa pe oameni (Balanţă, Săgetător, Fecioară, ...).

Cea mai serioasă provocare iniţiată de astrologi este cea privitoare la New-Age. Se afirmă că după două mii de ani în care lumea a stat sub semnul zodiacal al Peştilor şi sub pecetea învăţăturii lui Hristos, intrăm într-o Eră a Vărsătorului, într-o eră plină de promisiuni ispititoare. Trecerea de la o eră la alta se calculează în funcţie de Marele An zodiacal. Calcularea acestui an este însă variabilă. Într-una dintre cele mai cunoscute metode de împărţire a timpului (cea adaptată şi de Rudolf Steiner, întemeietorul sistemului antropozofic) Marele An avea 25000 de ani obişnuiţi, iar o lună 2160 de ani.

În vremurile în care trăim se face trecerea de la o lună zodiacală la alta. Anul precis al trecerii este dificil de precizat, deoarece "specialiştii" nu au căzut de acord asupra acestor calcule. Levi Dowling susţinea că începutul Erei Noi are loc în 1910, Adolph Graf Keyserling şi Alain-Astrologul în 1962. De la Carl Gustav Jung ne-au rămas două posibile date ale Marii Treceri: anul 1997 şi anul 2154.

Perioada aproximativă a dezvoltării mitului New Age o constituie anii '60-'70. Pentru multă lume trecerea

în Noua Eră a fost legată automat de trecerea în mileniul III. Cum era de aşteptat, această trecere a căpătat valenţe spirituale.

Din punct de vedere astronomic calculele astrologice sunt extrem de discutabile, deoarece data echinocţiului de astăzi nu mai corespunde cu data echinocţiului de acum 2000-2500 de ani (azi soarele nu mai răsare la 0° în constelaţia Berbecului, ci el a migrat până la 7° în constelaţia Peştilor – cf. [61;126]).

În faţa unui asemenea impas astrologii au adoptat două atitudini: ori şi-au modificat calculele după un "zodiac migrator", ori - cum au făcut marea majoritate - nu au ţinut seama de faptul că realitatea astronomică este diferită de cea după care calculează ei şi au preferat să îşi păstreze sistemul de calcul.

Pentru un observator exterior această neconcordanţă ar trebui să stârnească suspiciune. Dacă aceste calcule ale astrologilor ar fi corecte cel puţin din punct de vedere astronomic, aceasta ar fi un argument - chiar dacă insuficient - în favoarea caracterului ştiinţific al îndeletnicirilor lor. Dar faptul că astrologii încearcă să demonstreze valabilitatea propriilor calcule (care le sfidează pe cele ştiinţifice) cu ajutorul statisticilor eficienţei în "ghicire", acest lucru ar trebui să vădească faptul că astrologia nu este deloc o ştiinţă, ci doar o artă magică (totuşi, fiecare astrolog pretinde că sistemul său se potriveşte perfect realităţii cosmice şi, sub un pretins caracter ştiinţific, atrage oamenii în cursa ocultismului).

Trebuie să recunoaştem că deschiderea faţă de această falsă ştiinţă este foarte mare. Astrologia apare multora drept o formă civilizată de ghicire a viitorului - care nu are aproape nimic în comun cu ţigăncile care

ghicesc la colţ de stradă - an de an numărul celor interesaţi de acest subiect creşte.

Răspândirea acestei practici nu a avut loc la întâmplare. Teozofii, cei care au încercat fără succes să îl impună ca figură mesianică pe Krishnamurti, sunt cei care au demarat reabilitarea astrologiei. Doi astrologi, West şi Toonder, cercetând geneza astrologiei contemporane în America, au ajuns la concluzia că "Doamnei Blavatsky şi Mişcării Teozofice pe care a fondat-o ea le datorează astrologia renaşterea... Teozofia, dintr-o singură lovitură, ... a inspirat o cercetare reînnoită şi serioasă a astrologiei, mai întâi în Anglia, apoi nu după mult timp în Germania, în Franţa şi în America" [10;18]. John Ankenberg şi John Weldon considerau că cele trei canale de la care a avut loc această renaştere sunt: Mişcarea Teozofică, Sistemul Antropozofic al lui Rudolf Steiner şi rosicrucianismul modern.

Campania de promovare a astrologiei se duce cât se poate de elegant. Personalităţi precum prinţesa Diana, Joan Collins, Liza Minelli, Jane Fonda, Olivia Newton-John, sunt numai o mică parte dintre simpatizanţii acestei "arte".

"Astrologia, asemenea oricărei alte arte sau ştiinţe omeneşti, cum ar fi fizica nucleară sau psihoterapia, poate fi folositoare când este practicată în supunere faţă de Domnia lui Isus Christos, dar este periculoasă spiritual sau psihologic atunci când este practicată în spiritul lumii, al cărnii sau al diavolului" [10;35], mărturisea un "creştin".

Pentru mulţi oameni credinţa în Hristos nu are nimic incompatibil cu practicarea astrologiei. Iată ce afirma mediumul Jean Dixon despre "ghicitul în stele": "unii din prietenii mei consideră aceasta ca o practică ciudată pentru o romano-catolică. Totuşi, după cum

înţeleg eu, biserica catolică şi multe alte organizaţii religioase n-au condamnat niciodată studiul astrologiei... N-am experimentat niciodată vreun conflict între credinţa mea şi îndrumarea pe care am primit-o din partea bisericii mele pe de-o parte şi cunoştinţa pe care o găsesc în stele pe de altă parte (...). Astrologia se potriveşte în planul lui Dumnezeu pentru omenire, ajutându-ne să ne înţelegem atât talentele, cât şi defectele" [10;34].

Din citatele de mai sus - primul venit din mediul protestant, al doilea din cel catolic, se poate trage concluzia că în Sfânta Scriptură - care este citită în ambele medii - nu se găsesc temeiuri pentru combaterea astrologiei. Dar diferenţierea între cele două forme de astrologie - *bună* şi *rea* - este asemenea diferenţierii celor două forme de magie - albă şi neagră. De fapt, nu există decât un singur fel de astrologie şi un singur fel de magie, ambele inspirate de aceeaşi sursă întunecată.

Concepţia potrivit căreia astrologia este o ştiinţă ca oricare alta nu este greu de contestat. La o analiză atentă observăm că singurul element invocat de astrologi în apărarea acestei practici este numărul mare de preziceri împlinite. De fapt, acest număr nu este chiar atât de mare pe cât pretind astrologii, ci este aproximativ acelaşi cu cel al oricărei alte forme "clasice" de ghicit.

Dacă astrologia ar fi o ştiinţă, atunci oricine ar putea să o înveţe după un manual bun. Însă, deşi există multe manuale de astrologie, practic ele nu sunt "eficiente". Marii astrologi recunosc că tainele astrologiei nu se pot dobândi decât în urma unei îndelungate pregătiri "spirituale", excepţie făcând doar cei care au o deosebită înzestrare nativă pentru aceasta.

Iniţierea în tainele astrologiei este asemănătoare iniţierii în oricare altă formă de vrăjitorie. Esenţială este

dobândirea unei receptivităţi care să permită descifrarea configuraţiilor astrale. Unii astrologi recunosc că sunt ghidaţi de diferite spirite în "munca" lor, spirite fără de care nu ar putea să descifreze viitorul.

Toţi astrologii "de calitate" sunt mediumi, chiar dacă nu toţi conştientizează că ideile care le vin în minte în chip spontan sunt inspirate de o altă entitate. Puţini dintre cei care percep clar influenţele unor astfel de entităţi îşi dau seama că au de-a face cu diavolul; majoritatea sunt convinşi că astfel de spirite sunt "benefice" (chiar "îngeri de lumină"), şi se deschid fără reţinere influenţelor "superioare."

Un fost astrolog făcea următoarea observaţie: "Dacă privim sincer la astrologie, începem să vedem că adepţii acestui sistem - fără să o ştie - bat la uşa prin care se stabileşte comunicarea cu fiinţe spirituale cunoscătoare, totuşi înşelătoare. În cele din urmă, acea uşă se deschide, şi această deschidere produce o schimbare înfricoşătoare în viaţa adeptului. El sau ea se maturizează în dexteritate într-un mod inimaginabil: ca un medium al spiritelor." [10;49].

În cartea sa *Un manual de ocultism*, astrologul Sefarial constata că "arta astrologică este considerată a fi cheia ştiinţelor oculte" [10;18]. Aproape toţi vrăjitorii folosesc diferite forme de astrologie. Faimoasa vrăjitoare Sybil Leek mărturisea: "Astrologia este ştiinţa mea, vrăjitoria este religia mea..." [10;18]. Ea observa strânsa legătură dintre astrologie şi chiromanţie, numerologie şi celelalte ramificaţii ale vrăjitoriei.

"Astrologia, prin urmare, a jucat un rol major în toate "ştiinţele" magice: alchimia, magia neagră, chemarea spiritelor, necromanţia şi chiar practici magice mai simple, cum ar fi folosirea talismanelor" [10;20], observa Lawrence Jerome.

După ce ne-am oprit puţin asupra legăturii strânse dintre astrologie şi vrăjitorie, să vedem încă o direcţie din care se poate constata rătăcirea în care se află astrologii: cercetarea concepţiei lor despre persoana lui Hristos (din moment ce peste 70% dintre ei cred în reîncarnare, este firesc ca părerea lor să fie deformată).

O declaraţie standard a concepţiei astrologilor o avem de la astrologul Marcus Allen: "Cristos a avut toate cele şapte planete antice... toate unindu-se în Peşti... astfel că El a fost Peştele suprem, absolut... şi astfel El a inaugurat Era Peştilor care acum se termină odată cu ivirea zorilor Vărsătorului, care este inaugurată de cea de-a doua venire a vieţii lui Hristos în interiorul fiecăruia dintre noi... În Era Vărsătorului, fiecare este Avatar (mare iluminat n.n.), fiecare este pus pe aceeaşi lungime de undă cu eul lui superior" [10;27].

Vedem afirmată aici o răstălmăcire new-age-istă (una între multe altele) a celei de-a doua veniri a lui Hristos, potrivit căreia El nu va veni cu slavă, cum arată Sfânta Scriptură, ci noi înşine vom deveni Hristoşi prin conştientizarea "dumnezeirii" noastre.

Este cel puţin suspect faptul că, în afara celor trei Magi de la Răsărit, timp de două mii de ani astrologii au uitat să spună oamenilor că se află în Era Peştilor, în care potrivit calculelor lor mântuirea trebuia căutată la picioarele lui Hristos. Dacă ar fi fost sinceri în rătăcirea lor - şi nu ar fi fost inspiraţi de diavol, ar fi trebuit ca în acest interval să îndemne lumea spre Hristos (deşi acest lucru nu ar fi folosit Bisericii - căci recunoaşterea adevărului de către ei s-ar fi asemănat cu cea a femeii cu duh pitonicesc pomenită în Sfânta Scriptură).

Marea majoritate a astrologilor susţin că Biblia este plină de referinţe astrologice, cea care li se pare cea mai

evidentă fiind despre steaua care i-a călăuzit pe cei trei Magi spre locul Naşterii Mântuitorului. Rostul acestei stele nu era însă de a arăta valoarea astrologiei ci, după cum arată Tradiţia creştină, era tocmai de a-i aduce pe păgâni - care se ocupau cu practicile magice - să se închine Fiului lui Dumnezeu. Steaua Magilor marchează sfârşitul închinării păgâne şi chemarea tuturor neamurilor la credinţa în Dumnezeul cel în Treime lăudat. Cum spune atât de frumos Condacul Crăciunului: "Naşterea Ta, Hristoase, răsărit-a lumii lumina cunoştinţei. Că printr-însa ceia ce slujeau stelelor de la stea s-au învăţat să se închine Ţie, Soarelui dreptăţii... ."

Să vedem ce spune Sfânta Scriptură despre cei care practică astrologia: "Privind la cer şi văzând soarele, luna, stelele şi toată oştirea cerului, să nu te laşi amăgit ca să te închini lor, nici să le slujeşti" (Deut. 4, 19). Iar "de se va afla la tine, în vreuna din cetăţile tale pe care ţi le va da Domnul Dumnezeul tău, bărbat sau femeie care să fi făcut rău înaintea ochilor Domnului Dumnezeului tău, călcând legământul Lui, şi se va duce şi se va apuca să slujească altor dumnezei şi se va închina acelora, sau soarelui, sau lunii, sau la toată oştirea cerească, (...) să scoţi pe bărbatul acela sau pe femeia aceea care au făcut răul acesta la porţile tale şi să-i ucizi cu pietre" (Deut. 17, 3-5).

După cum se vede, Dumnezeu a poruncit foarte categoric poporului ales să nu se închine la stele. Închinarea aceasta era una dintre cele mai vechi forme de astrologie. Oamenii care credeau că vieţile lor sunt influenţate de stele nu şovăiau să li se închine. Chiar dacă în zilele noastre au rămas puţini oameni care cinstesc stelele ca pe nişte zeităţi, totuşi numărul celor care "ghicesc în stele", al celor care practică astrologia, este foarte mare.

După cum arată Sfânta Scriptură, osânda lor este aceeaşi cu cea a vrăjitorilor (de fapt, astrologia - ca orice altă metodă de ghicire a viitorului - este tot o formă de vrăjitorie, chiar dacă pare mai nevinovată).

În Vechiul Testament se arată că pedeapsa care îi aştepta pe vrăjitori era moartea. În zilele noastre vrăjitorii au nu numai dreptul să facă ce vor, ci chiar să îşi facă publice convingerile, indiferent de modul în care aceste convingeri influenţează mediul social. Dar chiar dacă pentru vrăjitorii contemporani nu există pedepse penale, pe cei care mor nepocăiţi Dumnezeu îi va pedepsi cu osândă veşnică în chinurile iadului (statistic, numărul vrăjitorilor şi ereticilor care se pocăiesc înainte de a muri este infim).

Practicarea astrologiei, ca a oricărei alte forme de vrăjitorie, atrage după sine pedeapsa lui Dumnezeu peste întreaga comunitate care aprobă astfel de practici. În Cartea Proorocului Ieremia vedem cum închinarea la stele aduce mânia lui Dumnezeu peste aşezările idolatre, vedem cunoscuta prevestire a dărâmării Ierusalimului: "Casele Ierusalimului şi casele regilor lui Iuda vor fi necurate ca Tofetul pentru că pe acoperişul tuturor caselor se aduce tămâie întregii oştiri cereşti şi se săvârşesc turnări în cinstea dumnezeilor străini. (...) Iată voi aduce asupra cetăţii acesteia şi asupra celorlalte cetăţi toate nenorocirile pe care le-am rostit împotriva ei, pentru că şi-a învârtoşat inima şi nu ascultă cuvintele Mele" (Ier. 19, 13-15).

Precum a fost dărâmat Ierusalimul, aşa se vor dărâma şi cugetele cele viclene ale celor care se ocupă cu vrăjitoria. Iar mânia Domnului va fi greu de îndurat. În Sfânta Scriptură găsim relatarea curăţirii templului Domnului de toate cele ce slujeau la închinarea idolească: "Regele a poruncit lui Hilchia, arhiereul, preoţilor de

mâna a doua şi celor ce stăteau de strajă la prag să scoată din templul Domnului toate lucrurile făcute pentru Baal, pentru Astarte şi pentru toată oştirea cerului şi să le ardă afară din Ierusalim" (IV Regi 23, 4).

O astfel de curăţire ar trebui să aibă loc în sufletul fiecărui creştin care îşi dă seama că s-a aflat în înşelare. Aşa cum diavolul nu s-a sfiit să spurce Templul Domnului, tot aşa nu s-a sfiit să spurce şi unele comunităţi creştine: uneori a reuşit să îl înşele chiar pe păstor, iar acolo unde păstorul i-a stat împotrivă, necuratul a încercat să îi atragă în rătăcire măcar pe credincioşi. Fără a ne lepăda de o asemenea înşelare, nu vom putea să fim ai lui Hristos şi nu vom putea fi temple ale Duhului Sfânt.

Sfânta Tradiţie este plină de texte care combat "ghicitul în stele". În scrierea sa *Despre idoli*, Tertulian nota: "Între diferitele îndeletniciri ale oamenilor nu se poate să nu observăm unele arte sau profesii care înlesnesc închinarea la idoli. De astrologi nici nu se face să mai vorbim, întrucât însă unul din ei a cutezat să se justifice de faptul că continuă să practice această profesie, am de gând să spun câteva cuvinte în legătură cu aceasta. Nu voi spune că a aşeza nume de dumnezei falşi în cer, a le atribui un fel de atotputernicie şi a-i abate pe oameni de la înălţarea rugăciunilor către Dumnezeu, insuflându-le credinţa că destinul lor este invariabil predeterminat de astre - nu voi spune că toate acestea ar fi totuna cu venerarea unor dumnezei falşi. Eu afirm însă că astrologia, în acest caz, se asemuieşte îngerilor căzuţi care s-au îndepărtat de la Dumnezeu pentru a înşela neamul omenesc... Dacă magia este pasibilă de pedeapsă, iar astrologia reprezintă o varietate a ei, atunci împreună cu genul este condamnabilă şi specia. Astfel, din timpul apariţiei Evangheliei, tot soiul de sofişti (în sensul de

“înţelepţi închipuiţi” - n.n.), astrologi, vrăjitori, magi şi ghicitori trebuie să fie obligatoriu pedepsiţi” [50;54].

Îngrijorat de răspândirea largă a practicilor de acest gen, marele teolog român Ioan Gh. Savin scria: “Sunt şi la noi mulţi, foarte mulţi adepţi ai unor astfel de practici: de la femeia din periferia de oraş sau de la sate, care-şi caută în cafea sau umblă cu datul în cărţi, şi până la simandicoasele feţe care cred că au temeiuri ştiinţifice de a-şi cerceta destinul după prescripţiile ştiinţelor ascunse! Dintre aceştia, mulţi se cred şi se prenumără între fiii Bisericii. Şi încă dintre fiii cei buni. Cu aceeaşi pioşenie cu care-şi aprind candela în faţa icoanei Mântuitorului sau cu care îşi duc sărindarul la cutare biserică cu sfinţi făcători de minuni, îşi poartă paşii şi spre prezicătorul care le va citi din stele şi din liniile mâinii sau ale scrisului viitorul. Un astfel de creştinism însă e mai aproape de magie decât de Hristos. Acest amestec între magie şi religie, între Dumnezeu şi Lucifer, între Simon Magul şi Hristos, între puterea demonică şi bunătatea divină nu înseamnă decât cea mai completă renegare a creştinismului. E apostazie directă” [54;45].

În *Dogmatica* Sfântului Ioan Damaschin găsim următoarele precizări: “elinii spun că prin răsăritul, apusul şi prin conjuncţia acestor stele, a soarelui şi a lunii, se conduc destinele noastre. Cu aceasta se ocupă astrologia. Dar noi susţinem că ele sunt semne de ploaie, de secetă, de frig, de căldură, de umezeală, de uscăciune, de vânturi şi de altele asemenea, dar nici într-un caz semne ale faptelor noastre, căci noi am fost făcuţi liberi de Creator şi suntem stăpânii faptelor noastre. Dacă facem toate din cauza mişcării stelelor, facem cu necesitate ceea ce facem: iar ceea ce se face cu necesitate nu este nici virtute, nici viciu. Iar dacă nu am dobândit nici virtute, nici viciu,

atunci nu suntem vrednici nici de laude, nici de pedepse. Dumnezeu va fi nedrept dacă dă unora bunătăţi, iar altora necazuri. Apoi Dumnezeu nu ar cârmui şi nici nu ar purta de grijă de făpturile Sale, dacă toate s-ar conduce şi s-ar produce din necesitate. De prisos ar fi raţiunea noastră, căci nu am fi stăpânii nici unei fapte şi în deşert am delibera. Dar negreşit raţiunea ni s-a dat în scopul deliberării; pentru aceea tot ce este raţional este şi liber" [18;58].

Vechile *Pravile* bisericeşti nu au trecut cu vederea arta "ghicitului în stele", ci au arătat netemeinicia concepţiei potrivit căreia viaţa omului ar fi influenţată de planete: "Viaţa omului nu are nici un soroc pus, nici este vreunui om vremea scrisă mai înainte, sau socoteala impusă ca atâţia ani să trăiască; cu sfatul şi voia lui Dumnezeu, atunci omul moare; iară către cei care iubesc pricirea (adică cearta n.n.), vom răspunde şi vom zice că nu se află la Dumnezeu să fie făcut vreun lucru fără de cale..., şi iarăşi de ar fi fost mai înainte o hotărâre şi o predestinaţie a omului, atâţia ani să trăiască, nimeni nu s-ar vindeca vreodată de vreo boală; şi nici n-ar chema vreodată pe vreun doctor, pentru că acea hotărâre ce a hotărât mai înainte Dumnezeu ar fi neschimbată, însă hotarul şi sorocul vieţii a tot omul este porunca lui Dumnezeu, care nimenea nu poate să o priceapă" [53;516].

Sfântul Simeon al Tesalonicului scria (împotriva celor ce susţineau că cercetarea astrologică nu este ceva rău): "a vorbi despre noroc, despre ursitori, despre explicarea naşterilor, după zodii sau stele şi pentru citirile de stele e lucru nebunesc şi fără de Dumnezeu... însă bunătăţile şi răutăţile noastre se mişcă după a noastră singură voinţă" [53;516]. Nu este greu de observat că

Sfântul Simeon se referea foarte precis tocmai la formele de astrologie practicate astăzi, şi nu la vechea închinare la stele. El contesta pretenţia astrologilor de a fi în măsură să ghicească viitorul folosindu-se de mersul astrelor. Pentru că oamenii sunt liberi să aleagă binele sau răul, şi nici o configuraţie planetară nu poate să stânjenească această alegere.

I. 3. Despre profeţiile Sfinţilor şi "profeţii" cutremurelor

Să nu se creadă că Sfinţii Bisericii au vorbit despre ghicitul viitorului numai din dorinţa de a nega orice harismă prezentă la alţii. Ci au vorbit cunoscând îndeaproape problema.

Părinţii nu au negat posibilitatea descoperirii unor evenimente viitoare prin darul lui Dumnezeu. Părinţii cu viaţă sfântă au putut şi pot primi de la Dumnezeu descoperirea unor fapte înainte ca ele să aibă loc.

Nu multe sunt cazurile în care Dumnezeu dăruieşte slujitorilor săi să cunoască viitorul, şi ele au loc numai în scopul de a ajuta mântuirii oamenilor sau de a anunţa pedeapsa dumnezeiască.

Criteriile după care se recunoaşte o persoană care are harisma înainte-vederii sunt următoarele: persoana respectivă aparţine Bisericii lui Hristos, recunoaşte ca adevărate toate învăţăturile bisericeşti, duce o viaţă de sfinţenie, nu "prevede" nimic din ceea ce poate contrazice dogmele sau învăţăturile Sfintei Tradiţii. Pare că Dumnezeu ar fi egoist şi nu ar vrea să îi facă părtaşi şi pe alţii acestei harisme. În realitate Dumnezeu nu poate încredinţa acest mare dar decât celor care ştiu să se folosească de el cu înţelepciune. Darul înainte-vederii are rolul de a întări credinţa oamenilor şi de a-i călăuzi pe calea mântuirii; Dumnezeu nu avea de ce să încredinţeze acest dar celor care stau departe de Biserică. Pentru că darul înainte-vederii nu este bun în sine, ci este bun numai în măsura în care este folosit pentru a ajuta mântuirii sufletelor.

Ne vom opri puţin asupra câtorva dintre profeţiile Sfântului Cosma, marele dascăl al Greciei. Spre sfârşitul

secolului al XVIII-lea, principala problemă a grecilor era eliberarea de sub asuprirea turcească. Legat de această aşteptare înflăcărată, plină de nădejde, Sfântul Cosma a făcut câteva profeţii.

"«Când va veni lucrul dorit?» (eliberarea de sub turci - n.n.), l-au întrebat pe sfânt în Tsaraplana Epirului. «Când se vor amesteca aceştia», a răspuns sfântul arătând spre cei doi copăcei". [62;197]. Tot despre acest moment, aflându-se în Epir, el a profeţit: "Chinurile sunt încă multe. Aduceţi-vă aminte cuvintele mele: Rugaţi-vă, lucraţi şi răbdaţi cu tărie. Până ce se va închide această rană a platanului, ţinutul vostru va fi în sclavie şi nefericire". [62;197]. Şi a mai precizat: "Lucrul dorit va veni când două pascalii vor cădea în acelaşi împreună" [62;197].

Copăceii s-au amestecat în acelaşi an în care s-a închis rana platanului, în 1912, anul eliberării Epirului. În acel an, praznicul Buneivestiri a căzut în aceeaşi zi cu praznicul Învierii: odată cu Epirul au fost eliberate şi alte regiuni ale Greciei continentale.

Profeţiile sfântului au fost legate de subiecte variate: "Din şcoli vor ieşi lucruri pe care mintea voastră nu şi le poate închipui. Veţi vedea în câmp căruţe fără dobitoace alergând mai repede decât iepurele. Va veni vremea în care locul acesta va fi încins cu un fir. Va veni vremea când oamenii vor vorbi dintr-o parte în alta – de pildă, de la Constantinopol în Rusia – ca şi cum ar fi în camere apropiate. Veţi vedea oameni zburând în cer ca nişte păsări şi aruncând foc în lume. Câţi vor trăi atunci vor alerga la morminte şi vor striga: Ieşiţi voi, cei morţi, să intrăm noi, cei vii!" [62;205].

Nu trebuie să credem că profeţiile de mai sus sunt făcute prin inspiraţie dumnezeiască doar prin faptul că s-au împlinit. Chiar şi un om de ştiinţă al vremurilor respec-

tive ar fi putut spune că, mai devreme sau mai târziu, omul ar fi construit maşini şi avioane de război, că ar fi inventat telefonul sau telegraful, (ar fi fost de ajuns să vadă planurile aparatelor de zbor făcute de Leonardo da Vinci, şi şi-ar fi dat seama că posibilitatea ca omul să nu zboare cu ajutorul unei maşinării perfecţionate ar fi fost extrem de mică). Iar pentru vicleanul diavol era la fel de simplu să spună aceleaşi lucruri (nu o dată diavolul s-a folosit de tehnică pentru a da credibilitate "profeţiilor" sale; a se vedea cazul lui Maurice Berteax căruia un "clarvăzător" i-a prezis - în anul 1874, cu 29 de ani înaintea efectuării primului zbor cu avionul - că va muri ucis de o maşină zburătoare).

Sfântul Cosma nu a făcut profeţiile legate de descoperirile ştiinţifice în urma cercetării ştiinţei. Le-a făcut pentru că aşa l-a insuflat Dumnezeu. Dacă s-ar fi folosit de ştiinţă, i-ar fi fost cu neputinţă să ştie peste câţi ani Epirul va scăpa de sub jugul turcesc.

Una dintre cele mai interesante profeţii ale Sfântului Cosma pare a avea legătură directă cu timpul în care trăim: "Va veni vremea când vor conduce lumea lucrurile necuvântătoare şi neînsufleţite" [62;199]. S-ar putea să fie vorba tocmai de faptul că mulţi oameni, creştini cu numele, sunt sclavi ai televizorului, în faţa căruia îşi petrec ore îndelungate în fiecare zi; şi dacă pierd un episod dintr-o telenovelă cad în deznădejde. S-ar putea ca în profeţia sfântului să fie vorba despre fanatismul celor care îşi petrec ore întregi în spaţiul virtual, fiind sclavii internetului, şi în lumea reală nu sunt în stare să se poarte normal nici măcar câteva minute. S-ar putea să fie vorba şi de faptul că jocurile pe calculator şi desenele animate

pline de violenţă modelează universul copiilor, întinându-le curăţia sufletească[3]. “Oare putem spune că internetul şi televizorul conduc omenirea?”, s-ar putea întreba cineva. Dacă ne gândim că nici televizorul şi nici internetul nu sunt altceva decât lucruri făcute de mintea omenească, nu am avea de ce să ne speriem. Chiar dacă s-ar putea ca, peste o vreme, să fie creat un robot care să poată conduce oamenii, totuşi e puţin probabil să se ajungă la o asemenea situaţie.

Profeţia sfântului legată de “lucrurile necuvântătoare care vor conduce lumea” ar putea fi legată de televizor tocmai pentru că oamenii se lasă modelaţi de exemplele pe care le oferă acesta: de la televizor oamenii învaţă să vorbească, să se îmbrace, să “iubească”, să se relaxeze. Televizorul este un manipulator ideal ale cărui comenzi subtile sunt executate de către oameni “în deplină libertate”. Şi chiar dacă el transmite vorbele altora, el nu vorbeşte.

[3] Nu sunt vorbe fără acoperire: părinţii ai căror copii stau până la epuizare în faţa calculatorului sau a desenelor animate pot confirma aceste afirmaţie; “Jocurile pe calculator pot fi folositoare pentru copii, căci le dezvoltă capacităţile intelectuale…”; aşa spune reclama care li se face. Dar nu e greu de observat că, în cele mai multe cazuri, devin droguri care distrug minţile fragede ale copiilor.

Profeţia ar putea fi legată de internet şi pentru faptul că, încetul cu încetul, viaţa umană este din ce în ce mai legată de operaţiunile făcute pe calculator. Şi poate că, peste ani şi ani, cine va domina internetul va domina în mare măsură viaţa oamenilor, prin controlul hranei, al mijloacelor de transport, al energiei electrice. Totuşi, nu este locul să insistăm aici asupra acestei profeţii. Ci vom trece la o altă profeţie a sfântului Cosma:

"Răul va veni de la cei citiţi [învăţaţi, intelectuali]." [62;200]. Dacă aceasta ar fi fost singura profeţie a sfântului, atunci intelectualii (care s-ar fi simţit mustraţi în mod direct de această profeţie) ar fi putut afirma despre sfânt că este un habotnic şi un extremist (mass-media încearcă să ne convingă de faptul că pentru creştini astfel de cuvinte ar trebui să îşi piardă încetul cu încetul conotaţia negativă, fiind asemănătoare injuriilor care au fost adresate miilor de sfinţi mucenici de către călăii lor).

Una dintre cele mai clare dovezi care arată câtă dreptate a avut sfântul este necredinţa intelectualilor, sau mai bine zis reaua credinţă a acestora. Ce sunt intelectualii? Sunt oameni care se evidenţiază prin nivelul lor intelectual. Nimic nu e rău în asta. Dar rău este că, în cele mai multe cazuri, intelectualii sunt rupţi de Biserică, intelectualii au propriul lor dumnezeu şi propria lor credinţă. Rău este că intelectualii nu vor să îşi folosească talanţii primiţi de la Dumnezeu spre folosul lor duhovnicesc şi spre ajutorul celorlalţi, ci îl folosesc în scopuri contrare.

Specifică intelectualilor a fost atitudinea de a fragmenta învăţătura Bisericii şi de a lua din ea numai ce le convine. Nu este greu să recunoaştem originea acestei atitudini în trăsăturile de bază ale ereziilor primelor veacuri. Fără să îşi dea seama, intelectualii repetă

demersul raţionalist al marilor eretici (totuşi, uneori sunt conştienţi de faptul că îi urmează pe aceştia: Carl Gustav Jung a semnat tratatul său *Sermones ad Mortuos* cu pseudonimul Basilide, celebrul eretic gnostic – cf. [8;140]).

Pe astfel de intelectuali (al căror tipar îl recunoştea în "înţeleptul" şi în acelaşi timp ereticul Tolstoi) îi mustra Sfântul Ioan din Kronstdant când spunea că "Fiul lui Dumnezeu a venit pe pământ ca prin învăţătura, minunile, pilda, pătimirile şi moartea Sa să reaşeze şi să mântuiască neamul omenesc, să-l lumineze, să-l cureţe, să-l înnoiască, să îl înfrumuseţeze cu toată virtutea şi să-l unească pe veci cu Sine; iar Lev Tolstoi, dimpreună cu scriitorii asemeni lui, *cărora nu este număr*, s-au arătat şi trăiesc pe pământ spre a întuneca, strica prin lipsa lor de Dumnezeu, prin necredinţa şi anarhia lor, o mulţime de oameni, care le urmează, le citesc scrierile hulitoare" [33;35-36]. "Da, nu este înţelepciune la Lev Tolstoi, cel care a înnebunit cu totul, ci este la Biserica pe care el o calcă în picioare, este la apostoli şi la evanghelişti şi la toţi Sfinţii Părinţi şi Dascăli ai lumii." [33;41].

Iar celor care se îndeletniceau cu înţelepciunea cea deşartă a acestei lumi, respingând adevărul, marele sfânt le spunea: "Încetaţi a mai bea apa cea moartă a romanelor şi a tuturor cărţilor puturoasei înţelepciuni lumeşti, care s-au înmulţit la nesfârşit. De nu veţi asculta, veţi rămâne în veac învăţaţi orbi, care nu cunosc calea şi în păcatele voastre veţi muri şi veţi moşteni întunericul veşnic. Vă ajunge cât aţi râs de adevărurile cele veşnice şi vii; cu dragoste vă chemăm în sânul Bisericii – deşteptaţi-vă din trufia păcatului şi din hipnoza patimilor pe care noi v-o punem, cu toată dreptatea, pe seamă" [33;41].

Intelectualii au avut o atitudine dualistă în privinţa profeţiilor legate de viitor. Mai precis, au căutat să nege valoarea profeţiilor făcute de sfinţii Bisericii şi să cerceteze cu atenţie "profeţiile" făcute de "misticii" de alte credinţe (consider incorectă folosirea termenului *mistic* în afara teritoriului ortodox; Dumnezeu nu poate fi văzut decât de către cei cărora li Se descoperă El Însuşi: faţă de creştinii ortodocşi, "misticii" altor religii sunt orbi care au halucinaţii vizuale).

Este adevărat că au existat şi false profeţii puse pe seama sfinţilor Bisericii, şi la fel de adevărat este că neîmplinirea lor a generat confuzie în minţile celor slabi în credinţă. Dar intelectualii nu au fost obiectivi în căutarea lor, nu au încercat să afle care profeţii erau autentice şi care nu. Ei au vrut să cerceteze profeţii de pe un teren religios neutru. Aceasta este atitudinea impusă oricărui cercetător care aspiră la faimă internaţională: imparţialitatea. Dacă tratezi lucrurile din perspectivă creştină, se consideră că ţi-ai pierdut obiectivitatea: filtrul tău creştin a deformat realitatea.

Această obiectivitate a cercetării nu a ţinut seama de un criteriu: că lipsa perspectivei creştine poate fi de o mie de ori mai periculoasă decât imparţialitatea. Ce au făcut intelectualii (psihologi, sociologi, istorici ai religiilor, etc.)? Au încercat să sondeze adevărurile religioase după propriile lor criterii. Ei au selectat criteriile de judecată a adevărului, de parcă acest lucru ar fi stat în puterea lor.

Există un *adevăr* al cercetătorilor, al specialiştilor. Dar el nu are nimic în comun Adevărul absolut, cu Dumnezeul cel Viu. Nu vom analiza pe larg atitudinea religioasă a intelectualilor. Ci vom observa că linia pe care au mers ei în cunoaşterea religioasă a fost urmată de

către marea masă de oameni, care s-a lăsat călăuzită de către nişte păstori orbi.

Ne vom opri atenţia asupra unui singur aspect: cercetările migăloase i-au făcut pe intelectuali să ajungă la concluzia că profeţii şi profeţi au existat în toate marile religii ale lumii. Imparţialitatea ştiinţifică le-a fost cea mai bună barieră pentru a ajunge la adevăr. Respingând învăţătura creştină, ei au respins şi darul discernământului cu care Dumnezeu îi binecuvântează pe creştini. Imparţialitatea, considerată piatră de temelie a cercetării lor, a fost prăpastia care i-a împiedicat să deosebească între falsele şi adevăratele minuni, între falsele şi adevăratele profeţii.

Interesul manifestat de intelectuali faţă de minunile şi profeţiile existente în alte spaţii religioase a fost molipsitor: ceilalţi s-au grăbit să afle cât mai multe despre acest subiect, cu o foame care trăda nu numai dorinţă de cunoaştere, ci şi dorinţă de senzaţional (combinată nu de puţine ori cu dorinţa de a acumula cât mai multe subiecte pentru discuţii sterile; se observă o atitudine comună cu cea a gospodinelor care "vânează" telenovele).

Vom atinge un punct extrem de important în problematica profeţiilor contemporane: este vorba de tema cutremurelor, o temă căreia i se acordă astăzi din ce în ce mai multă atenţie.

În Sfânta Scriptură există câteva referiri la cutremure. La răstignirea Mântuitorului "pământul s-a cutremurat şi pietrele s-au despicat" (Matei 27;51). Când îngerul Domnului a prăvălit piatra de la mormântul în care fusese pus trupul Mântuitorului, "s-a făcut cutremur mare" (Matei 28;2).

"La miezul nopţii, Pavel şi Sila, rugându-se, lăudau pe Dumnezeu în cântări, iar cei ce erau în temniţă îi ascultau. Şi deodată s-a făcut cutremur mare, încât s-au zguduit

temeliile temniţei şi îndată s-au deschis toate uşile şi legăturile tuturor s-au dezlegat" (Fapte 16; 25-26).

Putem vedea în aceste trei exemple o dovadă a faptului că acest fenomen, inclus în categoria fenomenelor naturale şi considerat a nu avea decât cauze ştiinţifice, poate avea şi altfel de cauze.

Creştinii ştiu că nimic nu se întâmplă fără rost, că de fapt nu există întâmplare. Chiar dacă de multe ori oamenii nu înţeleg pentru ce au loc anumite cutremure sau inundaţii, în toate se manifestă o rânduială dumnezeiască. Şi tocmai pentru că este dumnezeiască şi nu omenească, oamenii nu o pot cerceta cu aceeaşi curiozitate cu care cercetează lucrul mâinilor lor. Sau, chiar dacă o cercetează cu înfumurare, ajung la concluzii greşite. Voia lui Dumnezeu se descoperă numai celor smeriţi, celor sporiţi în virtute, celor care merg pe calea mântuirii. Ceilalţi confundă cugetul lor cu cugetul lui Dumnezeu.

De ce există psihoza cutremurelor? Pentru că oamenii sunt conştienţi de faptul că preferă păcatul virtuţii, că aleg răul în locul binelui. Şi le este teamă că pedeapsa lui Dumnezeu va cădea asupra lor, cu aceeaşi urgie cu care a căzut asupra celor din Sodoma şi Gomora.

Pe unii oameni nu îi interesează nici referinţa scripturistică la cutremurul de la răstignirea Mântuitorului (care a arătat că întreaga creaţie a simţit ecoul morţii lui Hristos), şi nici referinţa la cutremurul care a avut loc atunci când îngerul a prăvălit piatra de la mormânt. Pe acei oameni nu îi interesează că Hristos a Înviat, şi că fiecare dintre noi va învia, spre răsplată sau spre osândă. Pe acei oameni îi interesează numai profeţiile Sfintei Scripturi legate de pedepsirea păcătoşilor la sfârşitul lumii. Pentru că, deşi ei au ales calea păcatului, glasul

conştiinţei îi mustră încă. Şi chiar dacă nu vor să se îndrepte, totuşi se tem de pedeapsa pe care o merită.

Mântuitorul a fost întrebat de ucenici când va veni sfârşitul lumii: "Spune nouă când vor fi acestea şi care este semnul venirii Tale şi al sfârşitului veacului? Răspunzând, Iisus le-a zis: Vedeţi să nu vă amăgească cineva. Căci mulţi vor veni în numele Meu, zicând: Eu sunt Hristos, şi pe mulţi îi vor amăgi. Şi veţi auzi de războaie şi de zvonuri de războaie; luaţi seama să nu vă speriaţi, căci trebuie să fie toate, dar încă nu este sfârşitul. Căci se va ridica neam peste neam şi împărăţie peste împărăţie şi cutremure pe alocuri. Dar toate acestea sunt începutul durerilor. Atunci vă vor da pe voi spre asuprire şi veţi fi urâţi de toate neamurile pentru numele Meu." (Matei 24; 3-9). Prigoana suferită de Biserică în ţările comuniste, şi în mod special în Imperiul Rusesc, oferă o imagine palidă a prigoanei finale.

Până la această prigoană sângeroasă, chiar dacă vor fi războaie sau cutremure, ele nu vor fi clipele sfârşitului. Pe oameni nu îi sperie însă numai judecata finală, îi sperie şi momentele care o vor preceda.

"Şi în ceasul acela s-a făcut cutremur mare şi a zecea parte din cetate s-a prăbuşit şi au pierit în cutremur şapte mii de oameni, iar ceilalţi s-au înfricoşat şi au dat slavă Dumnezeului cerului." (Apoc. 6; 11-13). "S-a făcut cutremur mare, aşa cum nu a fost de când este omul pe pământ, un cutremur atât de puternic" (Apocalipsa 6; 16-18).

Este clar că, în cele din urmă, sfârşitul lumii va veni. Dar creştinii nu au de ce să îl aştepte cu spaimă. Celor ce au crezut cu adevărat în Hristos, sfârşitul le va fi spre împlinire, spre bucurie veşnică în dragostea lui Dumnezeu. Creştinii nu trebuie să se teamă că vine sfârşitul,

nu trebuie să se molipsească de disperarea sectanţilor a căror propovăduire nu are în centru dobândirea raiului şi unirea cu Hristos, ci spectacolul apocaliptic.

Totuşi, cugetarea la sfârşitul lumii poate izgoni moleşeala, poate alunga trândăvia care vrea să pună stăpânire pe inimi. Pentru a aprinde râvna creştinilor pentru mântuire, Sfântul Cosma Etolianul spunea: "Cerul care se vede, pământul şi toate vor arde şi lumea va muri. Când vor face acestea? Hristosul meu spune că acum ele se apropie repede, a ajuns cuţitul la os. Se vor face dintr-o dată, ar putea să se facă şi în noaptea asta. Oare n-au şi început deja? Nu vedeţi cum au pierit animalele voastre, recoltele voastre? Cum izvoarele şi râurile s-au întors? Azi ne lipseşte una, mâine alta şi Dumnezeu ni le dă tot mai puţin, iar noi, ca nişte nesimţiţi, nu ne gândim la ele. Vă spun iarăşi un lucru şi vă îndemn: chiar dacă cerul s-ar coborî jos şi pământul ar urca sus, chiar dacă lumea întreagă va pieri, cum are să piară azi-mâine, să nu vă îngrijiţi ce va face Dumnezeu. De vă va arde trupul vostru, de vi-l va prăji, dacă vă va lua lucrurile voastre, să nu vă îngrijiţi: daţi-le, că nu sunt ale voastre. De suflet şi de Hristos aveţi nevoie. Chiar dacă lumea întreagă ar cădea, nu v-ar putea lua acestea două, numai dacă nu le veţi da de bunăvoie. Acestea două să le păziţi, ca să nu se întâmple să le pierdeţi" [62;139-140].

Îndemnându-i pe creştini să se roage, Sfântul Cosma îi sfătuia: "să o facem mijlocitoare, ca să mijlocească la Hristos, pe Stăpâna noastră Născătoare de Dumnezeu, fiindcă Fiul ei e mânios pe noi pentru prea multele noastre păcate şi vrea să ne piardă. Ce mai aşteptăm, fraţilor? Azi-mâine vine sfârşitul lumii, de aceea alergaţi să vă îndreptaţi" [62;113].

Au trecut mai mult de două sute de ani de când au fost rostite aceste cuvinte, şi sfârşitul lumii nu a venit. Cei care însă au cugetat la sfârşitul lumii şi şi-au îndreptat viețile prin pocăinţă, acum se bucură de desfătările raiului. Iar cei care au râs de cuvintele Sfântului Cosma, şi au rămas robi păcatului, au gustat deja din întunericul Apocalipsei.

Tot aşa cum în primele secole ale Bisericii unii creştini aşteptau sfârşitul lumii ca sfârşit al prigoanelor sângeroase pornite de către împăraţii păgâni, şi aşteptarea sfârşitului le-a sporit râvna spre cele duhovniceşti, tot aşa şi astăzi unii creştini pot cugeta la apropierea sfârşitului: cu atât mai mult cu cât lumea nu vrea să meargă spre mai bine, ci spre mai rău.

Este adevărat şi faptul că înmulţirea păcatului şi împuţinarea creştinilor care duc viaţă curată e un semn al apropierii sfârşitului. Un părinte cu viaţă sfântă a profeţit că, atunci când nu va mai fi potecă de la un om la altul (adică atunci când se va răci dragostea dintre oameni), va veni sfârşitul. Vedem astăzi că, deşi s-au înmulţit mijloacele de comunicare, că deşi prin internet şi prin telefonia mobilă oamenii îşi trimit sute de mesaje, aceste mesaje exprimă multă, foarte multă superficialitate. Şi, chiar când aceste mesaje conţin declaraţii de dragoste, e vorba de cele mai multe ori de o dragoste pătimaşă, de o dragoste carnală: dragostea curată e stâlcită de tot felul de caricaturi.

În slujba sa, Sfântul Ierarh Nectarie din Eghina, marele făcător de minuni, este numit sfânt "al vremurilor de pe urmă". Trebuie să ţinem seama şi de acest fapt: că lumea va exista atâta vreme cât va exista Biserica. Şi că, atunci când credinţa se va împuţina, va veni sfârşitul. Lumea nu are rost fără Biserică. Lumea care respinge,

defăimează şi prigoneşte Biserica, pe faţă sau pe ascuns, îşi scrie singură condamnarea la moarte. Putem spune chiar că o astfel de lume este sinucigaşă.

De nimic altceva nu trebuie să se îngrijească drept-credincioşii, decât de unirea cu Hristos. Cei uniţi cu Hristos pregustă bucuriile raiului încă din viaţa pământească şi pe aceştia, chiar dacă sfârşitul lumii va veni, mai devreme sau mai târziu, nu îi poate atinge nici disperarea şi nici groaza apocaliptică. Cuvintele din Cr*ez* – "Aştept Învierea morţilor şi viaţa veacului ce va să fie..." nu arată nici disperare, nici frică. Cine rosteşte *Crezul* are inima plină de nădejde în Dumnezeu, în Cel care poartă de grijă tuturor celor care Îl cinstesc.

Cei uniţi cu Hristos nu se lasă molipsiţi de psihoza cutremurelor. Ei ştiu că Dumnezeu are grijă de fiecare în parte. Ei nu se tem de cutremure sau de alte necazuri, ci se tem numai să nu păcătuiască, să nu se îndepărteze de Dumnezeu.

Sfântul Ioan Gură de Aur rezuma foarte frumos filosofia creştină despre înfruntarea necazurilor: "Nimic nu apleacă sufletul atât de mult spre iubirea de înţelepciune ca necazul" [59;58]. Şi mai spunea că "darul de a suferi este mai mare decât darul de a învia morţii, pentru că făcând cineva minuni, îi rămâne dator lui Dumnezeu, pe când dacă cineva suferă, acestuia Dumnezeu îi rămâne dator" [59;265].

Chiar dacă ar fi cutremure, creştinii adevăraţi nu au de ce să se teamă. Pentru că ştiu că nici un cutremur nu poate avea loc fără îngăduinţă dumnezeiască.

Şi dacă sfârşitul lumii nu ştie nimeni dintre oameni când va avea loc, la fel este şi cu cutremurele care îl vor preceda. Acest lucru îl ştie numai Dumnezeu.

Iar *profeţii* de ocazie, care anunţă cu disperare cutremure numai pentru a a se afla vreme de câteva zile în atenţia opiniei publice (şi pentru a produce tulburarea care, transformându-se în deznădejde, îi îndepărtează pe oameni de Dumnezeu), nu sunt decât apostoli ai diavolului.

Oamenii trebuie să nu se lase speriaţi de zvonurile de cutremure. Oamenii trebuie să înţeleagă că falşii profeţi nu pot fi mesagerii lui Dumnezeu. Chiar dacă afirmă că vorbele lor sunt inspirate de Dumnezeu, chiar dacă afirmă că au primit misiunea sfântă de a-i chema pe oameni la pocăinţă. Din Sfânta Scriptură aflăm că diavolul încearcă să imite lucrarea lui Dumnezeu, pentru a câştiga încrederea oamenilor.

Chemarea la pocăinţă rostită de falşii profeţi nu poate aduce roade duhovniceşti, chiar dacă pare asemănătoare cu chemarea la pocăinţă pe care o rosteşte Biserica.

Oamenii nu s-au învăţat minte. Deşi au fost minţiţi în nenumărate rânduri de tot soiul de falşi profeţi, care au anunţat mari dezastre, cutremure, potop sau chiar sfârşitul lumii, totuşi ei continuă să aibă încredere în aceşti vizionari rătăciţi. Vina nu este numai a *vizionarilor*. Dacă lumea nu i-ar asculta, poate că ei s-ar retrage în vârf de munte sau prin păduri, să sperie urşii şi lupii cu mesajul lor. Lumea îi ascultă pentru că se teme de sfârşit. Lumea îi ascultă pentru că se teme de pedeapsa pe care o cheamă asupra ei, păcătuind.

Profeţii de ocazie nu au de unde să ştie nici când va veni sfârşitul, şi nici când vor veni marile cutremure. Chiar dacă unele cutremure au fost anunţate cu puţin timp înainte ca ele să aibă loc, aceasta s-a datorat faptului că mişcarea plăcilor tectonice are loc înainte ca oamenii să

simtă cutremurul. Ştiind ce se întâmplă în adâncurile pământului, diavolul putea presupune data aproximativă la care oamenii vor simţi cutremurul. Dar de cele mai multe ori s-a înşelat. Ar fi fost normal ca oamenii să nu mai dea crezare profeţiilor pe care el le-a făcut prin mesagerii săi. Şi totuşi nu a fost aşa. Oamenii s-au încăpăţânat să creadă profeţiile acestor vizionari. Ba, mai mult, atunci când, pentru o scurtă perioadă de timp aceştia au dispărut din atenţia mass-mediei, oamenii s-au dus să îi caute. Chiar dacă ştiau că păcătuiesc făcând aceasta.

Cei care sunt curioşi să afle care sunt profeţiile *vizionarilor* ar trebui să cunoască modul în care profeţii adevăraţi pot fi deosebiţi de falşii profeţi.

Câtă vreme cineva se află în afara Bisericii, deci este rupt de Trupul lui Hristos, nu poate primi semne de la Dumnezeu. Are Dumnezeu destui robi cu viaţă sfântă prin care poate chema poporul la pocăinţă, şi nu are nevoie de suflete întinate cu noroiul ereziei sau al păgânătăţii.

Câtă vreme cineva afirmă despre sine că este fiu al Bisericii, că este urmaş al Sfinţilor făcători de minuni, şi făcându-şi reclamă dovedeşte iubire de sine, iarăşi nu poate fi vas ales al lui Dumnezeu. Domnul nu intră cu forţa în inimile oamenilor, şi în inimile celor mândri nu are loc, oricât de insistent ar fi chemat. Hristos izgoneşte mândria, nu o poate trece cu vederea. Pentru că mândria este dovada credinţei în propriile puteri şi a lipsei de nădejde în puterea lui Dumnezeu.

Câtă vreme cineva spune că este creştin-ortodox, dar profeţiile sale contrazic învăţătura Bisericii, el este lup în piele de oaie.

Semnele deosebirii între robii lui Dumnezeu şi falşii profeţi sunt clare. Dacă oamenii ar ţine cont de ele, nu ar mai risca să cadă în prăpastie.

Falşii profeţi încearcă să îi convingă pe oameni că în Biserică nu mai există sfinţi, nu mai există sfinţenie, şi de aceea Dumnezeu îşi revarsă harul său asupra celor care au o credinţă diferită de cea ortodoxă.

Să citească aceşti potrivnici ai lui Dumnezeu despre zecile despre profeţii pe care le-a făcut părintele Porfirie, marele sfânt grec al vremurilor noastre. Şi să îşi dea seama că în faţa acestuia "vizionarii făcători de minuni" care stau departe de Biserică sunt ca nişte cocoşi în faţa vulturului. Să înţeleagă aceşti potrivnici că, oricât de puternică ar fi lupta diavolului contra credinţei ortodoxe, Biserica nu va putea fi îngenuncheată. Ortodoxia va avea până la sfârşitul veacurilor mărturisitorii ei pe care Dumnezeu îi va povăţui pe calea sfinţeniei.

Creştinii nu trebuie să meargă la ghicitori sau să citească despre profeţiile falşilor vizionari, gândindu-se că, după ce îşi satisfac curiozitatea, se vor pocăi de greşeala lor. Nu trebuie făcută nici o concesie diavolului şi curselor sale.

Sfântul Cosma Etolianul le spunea creştinilor din vremea sa: "Ştii, fratele meu, cum te vrea Dumnezeu? Aşa cum tu nu vrei ca femeia ta să aibă legătură cu altul, aşa şi de la tine Dumnezeu vrea să nu ai nici o parte cu diavolul. Eşti mulţumit ca femeia ta să desfrâneze cu altul? - Nu. O dată pe săptămână? - Nu. – De două ori pe lună? – Nu. – O dată pe an. – Nu. – O dată la zece, cincisprezece ani? – Nu. Nu vrei ca altul să îţi sărute femeia? Aşa şi de la tine, fratele meu, Dumnezeu vrea să nu ai nici o legătură cu diavolul" [62;124].

Să îi lumineze Dumnezeu pe cei care merg la ghicitori sau cred în profeţiile falşilor vizionari să se lepede de rătăcirea lor, şi să nu mai cadă în cursele întinse de diavol

nici măcar o dată pe zi; şi nici măcar o dată pe lună sau pe an.

Să le dea puterea de a căuta adevărul în Biserică, şi să îi ajute să meargă pe calea pe care au mers toţi păcătoşii care prin pocăinţă au devenit sfinţi.

Scripturile Noii Ere sau pervertirea Evangheliilor

"Este o grea responsabilitate să afirmi despre actualul Nou Testament, care stă la baza tuturor bisericilor creştine, că este deformat şi falsificat, dar nu se află religie mai înaltă decât adevărul." [17;85]

Edmond Bordeaux Szekely

"Nici o carte nu vă poate învăţa adevăruri mai profunde ca Evangheliile. Veţi răspunde: «Le-am citit, dar nu am găsit nimic în ele. De aceea căutăm acum în alte religii: chineză, hindusă, japoneză, musulmană... ». Bine, dar aceasta o faceţi pentru că nu aţi înţeles nimic din nemăsurata Înţelepciune care se află în Evangheliile scrise pentru voi, şi căutaţi Lumina în alte învăţături, ce nu vă sunt destinate!

Da, ştiu, sunteţi sătui de texte cunoscute, vreţi să schimbaţi puţin hrana. Dar este periculos să o căutaţi în învăţături pe care nu le înţelegeţi, care nu sunt făcute pentru structura voastră, pentru mentalitatea voastră. Ceea ce este pentru voi este învăţătura lui Hristos. Dar nu aţi citit-o serios şi nici nu aţi meditat suficient asupra ei. Căutaţi altceva, bine, dar în ce scop?

Adesea urmăm o învăţătură orientală pentru a ne mândri în faţa altora, pentru a le arunca praf în ochi sau, pur şi simplu, pentru a ne singulariza în faţa propriilor noştri ochi. Dar aceasta nu serveşte la nimic, aceasta dovedeşte doar că iubim extravaganţele şi nu simplul adevăr. Îl părăsim pe Hristos, dar pentru a urma pe cine?" [7;166].

Citatul reprodus mai sus nu îi aparţine vreunui părinte duhovnicesc cu viaţă sfântă, îngrijorat de apostazia contemporană. Nu îi aparţine nici măcar vreunui creştin ortodox, îndurerat de creşterea numărului celor care dispreţuiesc Evanghelia înainte de a încerca să îi afle valoarea. Ci îi aparţine celebrului întemeietor al Fraternităţii Albe Universale, Omraam Mikhael Aivanhov, un alt "înainte-mergător al Antihristului", şi face parte din lucrarea *Un nou înţeles al Evangheliilor*.

Fragmentul lasă impresia unei ancorări în cunoaşterea Sfintelor Scripturi şi pare un îndemn adresat celor care vor să caute adevărul pe meleaguri străine să renunţe la aceste tentative (deşi din el reiese ideea că învăţătura lui Hristos nu este valabilă şi pentru cei care au o altă "structură spirituală"; dar Hristos S-a întrupat pentru mântuirea tuturor oamenilor, şi nu a trasat o hartă care să îi delimiteze pe aleşii săi de ceilalţi oameni).

Întreaga învăţătură a lui Omraam este cât se poate de pacifistă, plină de cuvinte precum *speranţă, Dumnezeu, dragoste, linişte, credinţă*. Mulţi creştini consideră că au găsit în poveţele sale resursa necesară pentru a-şi schimba viaţa, pentru a merge pe calea păcii şi armoniei, purtându-L pe Hristos în suflete. Dar învăţătura Fraternităţii Albe, ca toate "noile învăţături" prin care se descoperă "noi înţelesuri" ale Sfintelor Scripturi sau ale credinţei creştine, este o perfidă deformare a adevărului.

Vom exemplifica această afirmaţie cu comentariul pildei fecioarelor neînţelepte: "«Vegheaţi, căci nu cunoaşteţi nici ziua, nici ora», zice mirele. Vegheaţi, aceasta nu înseamnă «nu dormiţi», căci fecioarele erau adormite, atât cele înţelepte, cât şi cele nechibzuite, şi-n pildă nu se spune că era o greşeală. Vegheaţi, aceasta înseamnă: fiţi în veghere spirituală, căci nu ştiţi nici ziua, nici ora când

mirele va veni. Ori, mirele vine în fiecare zi, iar în zilele în care candela voastră nu are ulei, nu puteţi intra să participaţi la festinul la care el vă va invita. Dar dacă veţi avea acest ulei, veţi intra în sala de sărbătoare şi veţi fi cuprinşi de bucurie; toată lumea în jurul vostru se va mira şi se va întreba ce vi s-a întâmplat de sunteţi atât de fericiţi şi iluminaţi... (ce este antihristic în acest pasaj? Nimic; dar acest pasaj - şi multe altele asemenea - conţine explicaţii sau lămuriri pline de otrava rătăcirii - n.n.) Acum vă voi prezenta această pildă sub un aspect practic. Dacă cu cele cinci fecioare (degetele de la mâna dreaptă) veţi atinge lampa (plexul solar) şi veţi medita asupra unor subiecte elevate şi divine veţi reumple această lampă cu Forţe şi Energii pe care le veţi putea utiliza mai târziu (...) Vă voi indica încă o metodă. Veţi alege un arbore gros (stejar, fag, mesteacăn...) şi vă veţi rezema de el, punându-vă mâna stângă la spate, cu palma spre trunchiul arborelui, şi palma mâinii drepte pe plexul solar. Vă veţi concentra pe energia arborelui, pe care vă veţi strădui s-o primiţi prin mâna stângă şi să o deversaţi prin mâna dreaptă în organism (...)

În loc să preparaţi uleiul alchimiştilor, pentru care unii au pierdut averi, şi-au ruinat sănătatea fără să poată obţine nimic, niciodată, este preferabil de mers într-o pădure, să întâlnim arborii, să le vorbim. (...) Comunicarea cu Spiritele arborilor este o artă pe care o posedau vechii preoţi celţi. Acum, oamenii au pierdut secretul regenerării lor şi înţelegerii Limbajului universal, limbajul fiecărui lucru din natură; el trebuie regăsit" [7;140].

Am reprodus acest lung citat mai ales pentru cei care au obiecţii faţă de rostul poruncii Bisericii de a nu citi cărţi eretice. Dacă în exemplul de faţă amprenta pă-

gână a ieşit la iveală, în alte cazuri ea nu poate fi sesizată decât de către creştinii cu solide cunoştinţe teologice.

Să observăm una dintre strategiile clasice ale diavolului de a atrage în amăgire: dacă în carte ar fi fost vorba direct de tehnicile de energizare sau de comunicarea cu "spiritele arborilor" poate că unii cititori ar fi fost mai circumspecţi. Dar înşelarea a avut aici patru etape: prezentarea pildei evanghelice cu o scurtă referinţă exegetică "nevinovată", iniţierea în tehnica de energizare prin meditaţie, folosirea energiei arborilor şi "comunicarea" magică cu spiritele acestora.

De multe ori creştinii se lasă înşelaţi de comentariile făcute Sfintelor Scripturi într-un limbaj modern, uşor accesibil, şi, păcăliţi fiind de spiritul pacifist în care sunt scrise astfel de cărţi (în care Hristos nu este hulit direct, ci numai indirect, negându-I-se dumnezeirea), se angrenează în tot felul de practici oculte care de care mai "nevinovate".

Una dintre metodele cel mai des folosite de diavol pentru a atrage lumea în înşelare este prezentarea întunericului drept lumină, a minciunii drept adevăr. Părintele diacon P.I. David observa că ideologia new-age "se constituie într-o mare provocare pentru creştinism, nu numai fiindcă se propagă cu atâta forţă, ci mai ales fiindcă atacă creştinismul, deşi îşi anexează fâşii mari din moştenirea creştină, începând cu Biblia" [20;424].

New-age-iştii nu au putut nega în totalitate valoarea învăţăturii creştine, şi atunci s-au grăbit să Îl includă pe Hristos în panteonul Marilor Maeştri.

Dacă Hristos ar fi fost un mare Învăţător, atunci era firesc ca în învăţătura Sa să se găsească puncte comune cu gândirea neo-păgână, să se poată face paralele care să sugereze că Noua Eră nu neagă mesajul lui Hristos, ci îl

continuă şi îl împlineşte. Aşa cum Legea Nouă a împlinit Legea Veche.

În afara comentariilor scripturistice făcute prin prisma înţelegerii neopăgâne (precum cele făcute de Omraam, care a avut destui confraţi), nu s-au putut găsi prea multe alte idei comune Noului Testament şi ideologiei revoluţionare a Noii Ere. Una dintre explicaţiile invocate a fost următoarea: dacă în Noul Testament nu se găseşte decât un număr redus de astfel de idei comune, aceasta se datorează faptului că Biserica a cenzurat Scriptura după propriile interese.

Un exemplu: învăţătura despre reîncarnare a fost scoasă din Noul Testament, deşi câteva pasaje care susţin teoria reîncarnării au scăpat necenzurate (cât de puerilă este argumentarea teoriei reîncarnării cu citate scripturistice îşi poate da seama oricine a înţeles că Fiul lui Dumnezeu S-a Întrupat pentru a le arăta oamenilor calea prin care să intre în Împărăţia Cerurilor; că după moarte ne aşteaptă veşnicia, şi că în funcţie de faptele noastre vom ajunge în rai sau în iad). "În anul 325 după Christos, împăratul roman Constantin cel Mare şi mama sa, Elena, au scos referirile la reîncarnare din Noul Testament. La întrunirea din anul 553 după Christos, al doilea Conciliu din Constantinopol a confirmat această acţiune şi a declarat conceptul de reîncarnare drept Erezie. Se pare că ei considerau că acest concept ar putea slăbi puterea tot mai mare a Bisericii, întrucât oferea oamenilor un timp mult prea îndelungat în care să-şi poată găsi salvarea. Totuşi, referinţele iniţiale se aflaseră acolo; primii părinţi ai Bisericii acceptaseră conceptul de reîncarnare" - Brian Weiss [60;22].

Cei care îşi pot imagina că Părinţii de la Sinodul I Ecumenic puteau să deformeze Scriptura nu au idee cine

anume erau aceşti Părinţi. Mulţi dintre ei erau oameni cu viaţă sfântă; între ei se afla Sfântul Spiridon al Trimitundei, marele făcător de minuni. Dar şi fără ierarhi ca Sfântul Spiridon, tot nu aveau Părinţii cum să modifice Scripturile. Cea mai clară dovadă că nu s-a cenzurat nimic se obţine prin cercetarea comparativă a textelor scripturistice din Noul Testament cu a manuscriselor anterioare secolului al patrulea. Această cercetare dovedeşte că textele sunt identice. Numai că puţini oameni au atâtea cunoştinţe lingvistice încât să poată face o astfel de cercetare. De altfel, pe aceasta s-au şi bazat cei care au relansat suspecta idee că ceea ce ne învaţă Scriptura actuală e diferit de ceea ce a învăţat Hristos.

New-age-iştii au fost incapabili să dovedească cu documente această idee. Nu au avut curajul să falsifice chiar una dintre Evangheliile canonice, căci orice fals ar fi fost uşor de demonstrat. Dar ce au făcut a avut roade asemănătoare...

Vreme de aproape două milenii textele apocrife au circulat în cercuri restrânse. Ereticii încercau să îşi legitimeze inovaţiile folosindu-se de argumente din scrierile apocrife a căror autenticitate era negată de Părinţii Bisericii. În tentativa de a atrage în rătăcire un număr cât mai mare de fii ai Bisericii, vrăjmaşul a încercat să speculeze încrederea creştinilor în textele sfinte şi să scoată la iveală "Scripturi" fabricate artificial. Punând astfel ereziile sub numele unor Sfinţi Apostoli, ucenici ai Mântuitorului, acestea s-au dovedit mai uşor de digerat de către oamenii care, dacă nu ar fi avut încredere în Apostolii sub al căror nume apăreau respectivele scrieri, nu s-ar fi îndepărtat de învăţătura tradiţională a Bisericii.

New-age-iştii s-au folosit de textele apocrife gnostice deoarece au găsit în ele punctele comune de care

aveau nevoie. Motivaţia este simplă. Duhul întunericului care stă în spatele Mişcării New-Age este acelaşi cu duhul care a inspirat scrierea scripturilor gnostice.

Sfântul Irineu, în celebra sa lucrare *Împotriva ereziilor*, spunea despre cei care răspândeau scrieri apocrife că "aceştia, netemându-se de nimic şi publicând scrieri plăsmuite după capul lor, se laudă că deţin mai multe evanghelii decât există. Ei au ajuns la o asemenea îndrăzneală încât numesc «Evanghelia adevărului» o lucrare compusă de ei foarte recent şi care nu se acordă deloc cu datele din Evangheliile apostolilor. Nici măcar Evanghelia nu poate fi ferită, în cazul lor, de blasfemie" [64;14].

Înainte de a analiza astfel de texte rătăcite sunt necesare câteva precizări. Evangheliile şi Epistolele Noului Testament sunt insuflate de acelaşi Duh Sfânt. Nu există nici o contradicţie dogmatică între aceste texte sfinte. Şi nici nu putea exista, deoarece "autorii lor", Sfinţii Apostoli, nu scriau după mintea lor, nu scriau propriile lor păreri, ci scriau adevărul care le era inspirat de către Duhul Sfânt.

Până ca Biserica să stabilească care anume texte sunt autentice şi care nu, au mai circulat şi alte câteva scrieri puse sub numele Sfinţilor Apostoli. Dar nepotrivirile dintre acestea şi scrierile care erau păstrate cu sfinţenie în Biserică au determinat excluderea celor a căror origine era neclară şi care conţineau învăţături dubioase. Sfinţii Apostoli nu aveau cum să deformeze învăţătura pe care o primiseră din aceeaşi sursă. Hristos nu a propovăduit adevăruri cu două feţe, ci un singur adevăr: cel care a fost propovăduit mai apoi de către apostoli în toată lumea.

Pentru un creştin găsirea unor cât de mici nepotriviri între Noul Testament şi un text despre care se

susţine că este de origine apostolică ar trebui să fie un argument suficient pentru a înţelege că textul din urmă nu este autentic.

Considerăm că cei care caută să pună preţ pe astfel de texte se deschid de bună voie înşelării şi ajung la o opinie total deformată asupra persoanei Mântuitorului. Michael Grosso, de pildă, citind în pseudo-Evanghelia după Filip că Hristos o săruta deseori pe Maria Magdalena, a tras concluzii despre viaţa sexuală pe care ar fi dus-o Mântuitorul. Această pseudo-Evanghelie după Filip face parte din textele Bibliotecii de la Nag-Hammadi, găsite în anul 1945, a căror scoatere la iveală a avut un răsunet mondial. Un număr mare de manuscrise gnostice au fost dezgropate atunci, datarea lor fiind aproximată la anii 350-400 după Hristos. Se presupune că originalele ale căror copii au fost descoperite acolo fuseseră redactate după sfârşitul primului secol. În afară de *Evanghelia după Filip*, între textele găsite la Nag-Hammadi se mai aflau şi *Evanghelia după Toma*, *Evanghelia după Maria*, *Evanghelia egiptenilor* şi *Evanghelia adevărului*.

Cel mai cunoscut text de la Nag-Hammadi este *Evanghelia după Toma*, care a beneficiat de o largă răspândire în mediile new-age-iste. O primă întrebare este următoarea: dacă textul este autentic, de ce nu a fost inclus până acum de către Biserică între textele canonice? Doar Dumnezeu nu ţine lumina sub obroc. Dacă scrierea i-ar fi aparţinut Sfântului Apostol Toma, cu siguranţă Părinţii Bisericii ar fi cercetat-o şi ar fi tâlcuit-o alături de Sfintele Evanghelii.

Să presupunem că *Evanghelia după Toma* ar fi fost cunoscută într-un mediu foarte restrâns şi că, aşa cum pretind autorii new-age-işti, vremea ca acest text important să fie cunoscută a sosit. Dar conţine ceva im-

portant această *evanghelie*? Cercetătorul american Douglas Groothuis observa că un număr mare de "rostiri" din ea (48 din cele 114 pe care le conţine) se pot regăsi în Noul Testament. Preluarea a adus doar mici modificări.

Rostirile care conţin ceva nou sunt impregnate de o mentalitate gnostică: "Iisus a spus: Cel care caută să nu înceteze căutarea până ce găseşte; şi, când va găsi, el va fi uluit, el se va minuna şi el va domni peste Totul" - rostirea 2 [65;19]. "Mama m-a născut, dar adevărata Mamă mi-a dat viaţă." - rostirea 101 [65;41] (tema Mamei cereşti este des întâlnită în literatura new-age).

Găsim între rostiri un citat care pare scos din textele panteiste hinduse: "Eu sunt întregul. Întregul a ieşit din mine. Întunericul a ajuns la mine. Tăiaţi lemne: eu sunt acolo. Ridicaţi o piatră şi mă veţi găsi acolo" - zicerea 77 [65; 37].

Mai reproducem un singur citat, care arată incompatibilitatea clară dintre învăţătura propovăduită de Fiul lui Dumnezeu şi cea pe care o întâlnim în pseudo-*Evanghelia după Toma*: "Acolo unde sunt trei zeităţi, ele sunt doar zeităţi. Acolo unde sunt două sau una, eu sunt cu ea." - rostirea 30 [65;27]. Considerăm că după reproducerea citatului de mai sus încercarea de a dovedi autenticitatea acestui text este inutilă.

"Cât priveşte aşa-zisa «evanghelie» a lui Toma - ne spune Părintele Ioan Filaret - faceţi o comparaţie între această «evanghelie» şi celelalte Evanghelii şi cărţi ale Noului Testament şi singuri veţi observa totala deosebire care există între ele, pentru că nu sunt scrise în acelaşi duh al adevărului" [22;26].

În *Evanghelia Vărsătorului*, este prezentată o fantomatică ceremonie iniţiatică prin care Iisus ar fi devenit Hristosul: "Frate, omule, cel mai brav dintre oameni, ai

trecut cu bine toate testele templului. De şase ori ai fost judecat în faţa dreptăţii; de şase ori ai primit cele mai înalte onoruri care se pot da omului; acum eşti gata să primeşti ultimul grad. Aşez această diademă pe fruntea ta şi în Marea lojă a cerurilor şi a pământului de-acum eşti Cristosul. Acesta este marele tău ritual de Paşte. De-acum nu mai eşti un aspirant, ci un maestru al minţii" [26;189].

Un text similar cu *Evanghelia Vărsătorului* a avut şi are o mare popularitate în spaţiul new-age-ist: este vorba despre *Viaţa Sfântului Issa* (publicată de Nicolae Notovici), aşa-zisa relatare a vieţii lui Iisus în intervalul dintre 12 şi 30 de ani ("anii pierduţi"). Faptul că există oameni care cred că Iisus a plecat într-o călătorie iniţiatică în Orient dovedeşte clar că ei nu se mulţumesc să găsească adevărul mântuitor în Sfânta Scriptură, ci caută să găsească "adevăruri" prefabricate în tot felul de texte care satisfac "necesităţile" lor spirituale, adevăruri comode care să poată fi venerate ca idoli.

Apostaţii contemporani caută să deformeze în fel şi chip înţelegerea persoanei Mântuitorului pe care o propovăduieşte Biserica, să nege dumnezeirea Sa şi să o înlocuiască cu diferite atribute înşelătoare, între care cel de "Mare Maestru al tuturor timpurilor" a avut un real succes. Creştinii s-au lăsat mai uşor ademeniţi de diferite forme de neopăgânism care nu treceau cu vederea existenţa lui Hristos, ci doar propuneau o altă interpretare a mesajului Său. New-age-iştii au speculat această situaţie (dacă ar fi făcut abstracţie de El, misionarismul lor ar fi fost mult îngreunat), încercând ca Noul Hristos să nu mai aibă aproape nimic în comun cu Hristosul Noului Testament.

David Spangler, lider marcant al Erei Vărsătorului, afirma foarte pragmatic că "este natural să nu ne satisfacă

şi să nu avem nevoie de un Cristos vechi. Ne trebuie ceva mai bun decât prezintă creştinismul tradiţional. Avem nevoie de un Cristos cosmic, universal, un Cristos al Noii Ere" [26;205]. Şi acest Cristos al Noii Ere este prezentat într-o mulţime de cărţi, într-o mulţime de ipostaze (chiar dacă aceste ipostaze sunt foarte deosebite între ele, unele dintre ele conţinând nu numai elemente care contrazic Sfintele Scripturi, ci chiar şi studiile istorice).

Stewart Easton, conştientizând ca mulţi alţi autori neopăgâni diferenţa dintre învăţăturile creştine şi noile abordări ale persoanei lui Hristos, încerca să justifice superioritatea celor din urmă (în mod particular viziunea steiner-istă) prin existenţa unui criteriu ultim al adevărului: "Trebuie să subliniem că antropozofia se bazează pe revelaţiile lui Steiner din Cronicile Akashice, iar învăţăturile sale nu reprezintă nicidecum o interpretare a Bibliei" [26;193].

Despre des invocatele cronici akashice se afirmă că ar fi un fel de memorie a timpului, un fel de peliculă imaterială pe care se imprimă fiecare clipă a istoriei. Se spune că la aceste cronici au acces numai iniţiaţii, ceilalţi oameni având datoria de a primi fără rezerve adevărurile la care nu au acces în mod direct. Despre aceste cronici ar trebui să ne dăm seama că sunt lucrări ale diavolului chiar numai prin faptul că neagă învăţătura propovăduită de Hristos (totuşi, unele *viziuni akashice* sunt reale – diavolul fiind destul de bătrân ca să cunoască amănunte din istoria neamului omenesc şi destul de tânăr ca să şi le aducă aminte şi să le transmită ucenicilor săi).

Un alt text care s-a bucurat de o bună primire printre "creştinii" care cochetează cu neopăgânismul este aşa-zisa *Evanghelie eseniană a păcii*, făcută cunoscută de Edmund Bordeaux Szekely. Unii "creştini" caută să gă-

sească cât mai multe convergenţe între acest text şi Evangheliile canonice, fără să îşi dea seama că un astfel de demers nu are nici o şansă în a-i ajuta să cunoască adevărul. Reproducem aici doar două citate din această evanghelie, citate pe care le considerăm suficiente pentru a demonstra că textul răspândit de Szekely este potrivnic învăţăturilor Sfintei Scripturi: "Mama voastră (Mama pământ - n. trad.) este în voi, şi voi sunteţi în ea. Ea v-a purtat, ea vă dă viaţă. Ea v-a dat trupul şi într-o zi tot ei i-l veţi da înapoi. (...) Dacă primiţi îngerii Mamei şi împliniţi legile ei, adevărat vă spun că nu veţi cunoaşte boala, pentru că puterea mamei este deasupra tuturor" [26;173].

"Mulţi oameni necuraţi şi bolnavi au urmat cuvintele lui Isus şi au căutat ţărmurile şuvoaielor susurânde. Şi-au scos hainele, au postit şi apoi şi-au predat trupurile îngerilor din aer, apă şi razele soarelui. Îngerii Mamei Pământ i-au îmbrăţişat şi le-au luat în stăpânire trupurile, pe dinăuntru şi pe dinafară. Şi toţi au văzut cum toate relele, păcatele şi necurăţiile i-au părăsit îndată" [26;173]. Dacă nu am ţine cont de lucrarea diavolului ar fi de neînţeles cum oameni care se consideră creştini iau în serios astfel de texte blasfemiatoare.

Ar fi de dorit ca, faţă de falsele evanghelii (cum sunt *Evanghelia după Toma*, *Evanghelia păcii* sau *Viaţa Sfântului Issa*), fiii Bisericii să aibă aceeaşi atitudine pe care au avut-o Sfinţii Părinţi faţă de textele similare din vremea lor. Condamnarea cărţilor rătăcite a început încă din primele secole: "Dacă în Biserică ar răspândi cineva, ca sfinte, cărţile cu titluri (nume) false ale necredincioşilor (ereticilor), spre paguba poporului şi a clerului, să se caterisească" - Canonul 60, Sinodul Apostolic [23;38].

Sfinţii Părinţi ai Bisericii au combătut cu multă atenţie astfel de scrieri. Încetul cu încetul, ele s-au diversificat ca

stil, ajungându-se să fie falsificate până şi texte despre Vieţile Sfinţilor. Sfântul Nichifor Mărturisitorul scria: "Nu se cuvine a se primi Apocalipsul lui Ezdra şi Zosima, şi cele două martirologii ale Sfântului Gheorghe şi ale Sfinţilor Martiri Chiric şi Iulita, nici cartea lui Marcu şi a lui Diadoh; fiindcă sunt lepădate şi neprimite" - Canonul 41 [23;463].

Dacă Sfântul Nichifor ar fi trăit astăzi, lista lui ar fi conţinut poate sute de titluri. Ucenicii diavolului au născocit până acum teancuri de astfel de scrieri, care de care mai atrăgătoare.

Pentru cei care vor să meargă pe calea mântuirii, învăţăturile celor patru Evanghelii din Sfânta Scriptură sunt suficiente. Celor care mai caută adevărul şi prin alte "evanghelii", le punem înainte un cuvânt al Sfântului Irineu: "Nu poate exista nici un număr mai mic, nici unul mai mare de Evanghelii. Într-adevăr, cum există patru regiuni ale lumii în care trăim şi, la fel, patru vânturi principale, şi cum Biserica este răspândită pe tot pământul, având drept coloană şi sprijin Evanghelia şi Duhul vieţii, e firesc ca ea să aibă patru coloane de aer care să insufle din toate părţile nestricăciune şi să dea viaţă oamenilor" [64;11].

Iar celor care, citind Sfânta Scriptură în grabă şi fără atenţie, cred că au găsit nepotriviri mari între Evangheliile canonice, le recomandăm să ia aminte la ceea ce a învăţat dumnezeiescul Ioan Gură de Aur: "Acordul dintre Evanghelii este dovedit nu numai de către întreaga lume care a primit cele spuse în ele, dar şi de duşmanii adevărului. După moartea evangheliştilor, s-au ivit multe erezii cu învăţături potrivnice celor scrise în Evanghelii; unele dintre aceste erezii au primit toate cele spuse în Evanghelii, altele au tăiat cele spuse în Evanghelii şi au Evangheliile lor sub forma aceasta trunchiată.

Acum, dacă ar fi contrazicere între cele patru Evanghelii, nici ereziile acelea care au învăţături potrivnice n-ar fi primit tot textul celor patru Evanghelii, ci numai acele părţi din Evanghelii care, după părerea lor, se potriveau cu propriile lor învăţături; şi nici ereziile care au primit numai o parte din textul Evangheliilor n-ar fi putut fi combătute pe temeiul părţilor evanghelice acceptate de ele, deoarece nici aceste părţi nu lasă necunoscute părţile evanghelice date la o parte de erezii, ci vădesc înrudirea cu tot textul Evangheliilor. (...)

Dacă Evangheliile s-ar deosebi între ele, atunci această înrudire dintre parte şi întreg nici nu s-ar vedea şi de mult ar fi dispărut învăţătura noastră, căci "orice împărăţie - spune Domnul - care se dezbină în sine nu rămâne" (Luca 11, 17). Dar aşa, şi prin aceasta străluceşte puterea Duhului Sfânt, care-i convinge pe oameni ca la judecarea Evangheliilor să aibă în vedere problemele mari absolut necesare mântuirii şi să nu se lase vătămaţi sufleteşte de micile şi neînsemnatele deosebiri dintre Evanghelii" [32;20].

Despre "Yoga creştină"

-pe marginea ereziilor părintelui Dechanet-

"Creştinismul a fost predanisit cu atâta limpezime încât nu este dezvinovăţire pentru cei care nu îl cunosc".

Sfântul Ignatie Briancianinov[13;35]

"Creştinismul este una dintre căile spirituale autentice ale acestei lumi prin care se ajunge la Dumnezeu. De asemenea şi sistemul yoga este un sistem spiritual care, urmat cu perseverenţă, încredere şi dragoste, îţi transformă în bine viaţa interioară şi exterioară. (...) Şi, deodată, te cuprinde o dragoste şi o recunoştinţă ce te aduce aproape de lacrimi, căci înţelegi esenţa şi sensul vieţii. Şi, odată ce ai perceput Divinul din tine, îl vei purta în minte şi în suflet tot timpul. Atunci cum poţi spune că yoga te îndepărtează de creştinism, deci de Dumnezeu? E cea mai mare greşeală spusă din ignoranţă şi necunoaştere. E un păcat. Mircea Eliade, în cartea sa *India*, scrie: «Pe orice drum se ajunge la Dum-nezeu, dar cel mai sigur drum e şi cel mai simplu. Omul ignorant a născocit *dificultatea găsirii lui Dumnezeu*. De ce să fie greu să-L găsesc, dacă e în mine, dacă e chiar în sufletul meu?... » Deci, orice cale ai alege, important este să-L simţi pe Dumnezeu.

În concluzie, poţi să practici yoga, dar, în acelaşi timp, să fii un bun creştin, căci ambele căi au acelaşi scop, comuniunea cu Dumnezeu."

Dărmănescu Diana (144)[4]

*

"Este falsă afirmaţia care susţine că cel care frecventează cursurile de yoga se rupe de religia creştină. (…) La sărbătorile creştine, yoghinii vin la cursul domnului Gregorian Bivolaru, se întâlnesc şi se bucură de acele momente deosebite într-un mod cu totul diferit de acei "creştini" care folosesc aceste ocazii drept nişte motive de a mânca peste măsură şi de a se îmbăta, sau de a discuta probleme mărunte, meschine, care mănâncă omului viaţa de zi cu zi şi care îi abat mereu atenţia de la credinţa în Dumnezeu."

Lucian Poenaru (143)

*

"La începutul practicii yoga aveam multe îndoieli în ceea ce priveşte compatibilitatea dintre yoga şi creştinism. Însă pe parcursul practicii yoga oferite la curs am ajuns să constat că aceste dubii sunt nefondate şi au început să dispară prejudecăţile şi dogmele închistatoare. Prin intermediul diverselor materiale, broşuri, cărţi primite la cursul de yoga, aflam de fiecare dată despre felurite curente şi practici spirituale şi constatam, de fiecare dată, că cele autentice se aseamănă foarte mult. O impresie deosebită mi-a făcut cartea lui Alexis Carrel, *Rugăciunea*, în care articolul părintelui Dechanet, "Yoga creştină", mi-a clarificat mult viziunea asupra apropierii de creştinism

[4] Citatele luate din cartea părintelui Dechanet *Yoga creştină* vor figura cu numărul paginii între paranteze rotunde.

prin yoga. Atunci se ridică o întrebare firească: de ce o mulţime de aşa-zişi "slujitori ai Bisericii" resping cu toată forţa chiar simpla idee de înrudire a acestor căi?"

Gherman Sergiu (136)

*

Mărturiile de mai sus sunt luate din anexa ediţiei româneşti a controversatei cărţi a părintelui Dechanet, *Yoga creştină*. Ele sunt trei mărturii care trebuie luate în serios şi care, prin sinceritatea lor, pecetluiesc mesajul părintelui. Ele repetă ideea centrală a cărţii, idee foarte răspândită în zilele noastre, şi anume că între yoga şi credinţa creştină nu există o reală contradicţie. Diana Dărmănescu scria chiar că, din punctul ei de vedere, e un păcat să afirmi că yoga te îndepărtează de Dumnezeu.

Din punct de vedere creştin, această afirmaţie este o blasfemie. Scopul practicilor yoga este eliberarea, ieşirea din ciclul reîncarnărilor. Ţelul vieţii creştine este mântuirea. Yoghinii, care vor să devină supraoameni, sunt urmaşii lui Lucifer care a vrut să fie mai mare decât Dumnezeu. Creştinii sunt copiii lui Dumnezeu care vor să meargă pe calea mântuirii pe care le-a arătat-o Însuşi Hristos, Fiul lui Dumnezeu.

Yoga înseamnă nimicirea persoanei, sufocarea persoanei, uciderea personalităţii în numele unei fantomatice beatitudini mistice, starea de *samadhi*.

Credinţa creştină este udarea florii sufletului cu apa pe care Dumnezeu o trimite drept binecuvântare.

Acest articol nu îşi propune o analiză comparativă a celor două căi spirituale. Scopul lui este de a arăta cum se prezintă înşelarea drept adevăr. Diavolul care l-a înşelat pe Adam nu s-a oprit din lucrarea sa. Astăzi el foloseşte procedee foarte diferite pentru a seduce sufletele.

Una dintre principalele sale arme este aceea de a se folosi de cărţile eretice. Porunca Bisericii, poruncă prin care vorbeşte Dumnezeu, este clară: "Creştinii să nu citească cărţi eretice!". Dar oamenii nu vor să ţină cont de această poruncă. Li se pare că ,dacă ar asculta-o, ar fi habotnici. Şi, ca să nu fie habotnici, citesc tot ce li se pare interesant. Dar, aflând ceea ce pare a fi interesant, îşi pierd sufletele.

Harul lui Dumnezeu se îndepărtase de un părinte din Pateric numai pentru că acesta avea în chilie o carte în care apăreau nişte idei eretice.

Unii creştini nu numai că ţin cărţi eretice în casă, ci le şi citesc. Şi chiar se bucură să vadă câte asemănări există între credinţa creştină şi alte credinţe. Se bucură de gustarea fructului oprit. Oare de ce Biserica îi împiedică să citească tot ceea ce vor?

Răspunsul este simplu: pentru că oamenii nu sunt în stare prin propriile puteri să discearnă binele de rău. Pentru că, primind ceea ce este sau mai degrabă pare folositor din aceste cărţi, primesc şi rătăcirea.

Oamenii se supun de bunăvoie unui examen atunci când citesc o carte religioasă: cred că sunt destul de maturi ca să nu se vateme.

"Biserica a dat porunca să nu citim cărţi eretice", spun oamenii, dar nu este deloc aşa. Biserica nu este o persoană, nu este un imperator sau un alt dictator. Biserica nu este decât vocea lui Dumnezeu, este casa lui Dumnezeu. Nu Biserica a dat poruncile, ci Dumnezeu. Poruncile Bisericii sunt poruncile lui Dumnezeu. Pentru mulţi este însă greu să înţeleagă acest lucru.

Dumnezeu vorbeşte prin Biserică. Unii primesc acest adevăr, iar alţii îl refuză. Nu vom încerca să îi convingem pe aceştia din urmă să primească poruncile

Bisericii. Vom încerca însă să îi ajutăm să înţeleagă cel puţin perspectiva pe care o propune Biserica: aceea de a-i feri pe credincioşi de a cădea în plasa învăţăturilor rătăcite.

Pentru aceasta vom analiza cartea părintelui Dechanet, *Yoga creştină*, o carte plină de erezii. Se poate pune întrebarea: "De ce autorul acestui articol a citit cartea pe care vrea să o combată? Nu ar fi fost mai bine nici să nu pună mâna pe ea? Şi în ce calitate combate un laic ideile religioase ale unui preot?"

Răspund pe scurt: am citit cartea tocmai pentru a o combate. Ar fi fost mai bine nu numai să nu pun mâna pe ea, ci chiar să nu existe această carte. Dar, din moment ce cartea există şi mulţi oameni se vatămă citind-o, e necesar să existe şi un punct de vedere ortodox asupra conţinutului ei.

Combat ideile părintelui Dechanet pentru că sunt blasfemii, sunt idei care răstălmăcesc învăţătura creştină.

După învăţătura Sfinţilor Părinţi nimic nu trebuie să ne oprească să mărturisim dreapta-credinţă.

Nu în ultimul rând trebuie spus că părintele Dechanet este catolic[5], şi la catolici "libertatea de gândire" e foarte mare.

Trebuie precizat faptul că nu combat anumite idei trecătoare ale părintelui Dechanet. Dimpotrivă, părintele a studiat cu multă atenţie practica yoghină. Totuşi, lipsa lui de discernământ iese uşor în evidenţă:

"Ca preot, după ce am început să practic sistematic yoga, mi s-a cerut adesea să delimitez yoga în raport cu

[5] În cartea *Yoga creştină* nu apar referinţe biografice; nu putem preciza dacă părintele mai este sau nu în viaţă.

învăţătura creştină. De altfel mărturisesc că aceasta a fost şi grija mea principală aproape imediat după aceea.

Atunci când eu însumi am descoperit această disciplină şi cale spirituală minunată, am vrut aproape spontan să realizez mai întâi sinteza între codul etic şi moral (YAMA şi NIYAMA) din yoga şi principalele elemente ale ascezei sau, dacă acest cuvânt vă sperie, ale moralei creştine; apoi am urmărit în continuare să compar cât mai atent metodele yoghine cu practicile tradiţionale, unanim acceptate, ale spiritualităţii creştine. Şi astăzi, dacă în continuare yoga mă mai interesează la fel de mult, această deschidere a mea se manifestă în măsura în care asceza, disciplinele pe care ea le implică şi, la fel de bine, starea contemplativă la care ea mă face receptiv, sunt de natură să favorizeze la un creştin plin de fervoare, practica iluminatoare a moralei şi căutarea rodnică a lui Dumnezeu". (3)

Dacă astfel de idei ar aparţine unui istoric al religiilor, ecoul lor nu ar fi la fel de mare ca atunci când îi aparţin unui preot, fie el şi catolic.

O idee a părintelui Dechanet, prezentată încă din primele pagini ale cărţii, contestă valoarea credinţei creştine: "Eu personal am descoperit că idealul creştin autentic este de fapt aproape identic cu toate *înţelepciunile*" (6).

Altfel spus, Hristos nu a adus lumii nimic nou prin Întruparea Sa. Motivul sincretist al unităţii religiilor cucereşte din ce în ce mai mulţi discipoli în zilele noastre. Nu mă voi opri aici la analizarea acestei forme de neopăgânism, ci doar voi afirma că, potrivit învăţăturii Sfintelor Scripturi şi Sfintei Tradiţii, sincretismul este slujirea diavolului. Cine recunoaşte mai mulţi dumnezei Îl contestă pe Dumnezeul cel Viu, Îl contestă pe Hristos,

Fiul lui Dumnezeu, contestă mântuirea pe care ne-a adus-o.

Idealul creştin autentic este dobândirea Împărăţiei Cerurilor, este sălăşluirea lui Hristos în inimile creştinilor. În momentul în care considerăm că viaţa creştină are un alt ideal, asemănător cu cel al credinţelor orientale, abandonăm esenţialul pentru amănunte neimportante, şi astfel denaturăm adevărul. E adevărat că şi peştii şi păsările au oase, dar comparând cele două feluri de vietăţi nu vom trage concluzia că peştii se aseamănă cu păsările din acest motiv.

În momentul în care părintele Dechanet a ajuns la concluzia că idealul creştin este "aproape identic" (!!!) cu înţelepciunile păgâne, şi-a părăsit credinţa creştină. De aceea, din respect pentru cuvântul *preot*, nu îl voi mai considera pe autorul cărţii *Yoga creştină* decât un simplu eretic.

O scriitoare din Anglia îi mărturisea acestuia: "Cartea dumneavoastră a fost instrumentul lui Dumnezeu. Yoga m-a apropiat de El şi m-a ajut să-L simt cu adevărat. M-a făcut să-mi trăiesc zilele în prezenţa Sa..." (79)

Voi încerca să îmi imaginez cam ce înţelege un cititor fidel al scrierilor ereticului Dechanet, aşa cum este scriitoarea ale cărei aprecieri pozitive le-am reprodus mai sus. Se va vedea antiteza dintre poziţia unui astfel de cititor şi poziţia autorului acestui articol. Important nu este cine pare mai convingător, cine are mai multe argumente, ci cine are dreptate. O polemică în care nu se ţine seama de anumite principii de bază nu este decât o discuţie goală, fără sens.

Cred că se vor găsi creştini care, căzând fără să îşi dea seama în amăgirea provocată de spiritualitatea orientală, se vor recunoaşte în poziţia acestui imaginar cititor[6]. Şi sper că îşi vor da seama cât de lipsită de fundament este poziţia lor.

Pătruns de o iluminare îndoielnică, "avva" Dechanet îşi expune învăţătura:

"Scrierile sacre ale Indiei spun că într-o zi Creatorul Suprem, văzând neputinţa oamenilor şi dependenţa lor de corpul fizic, a revelat din iubire şi compasiune o cale simplă prin care orice om poate să-şi descopere Creatorul, pe Dumnezeu Tatăl.

Această cale simplă, dar deosebit de eficientă, care implică o angrenare specifică a corpului, psihicului şi minţii, este HATHA YOGA. Acest tip de yoga întăreşte corpul fizic, psihic şi mental, purifică fiinţa umană, generând rapid o stare de echilibru, calm lăuntric, elevare, forţă şi aspiraţie spirituală." (30)

Dacă Însuşi Dumnezeu Tatăl a găsit de cuviinţă să descopere oamenilor practica yoghină, şi aceasta din iubire pentru creaturile sale, a face yoga înseamnă a împlini voia Sa. Nimeni nu poate afirma că are prea multă forţă spirituală. Nimeni nu poate spune că nu are nevoie de yoga.

Pe cât de ispititoare este oferta ereticului Dechanet, pe atât este de plină de minciuni. Conform învăţăturii creştine, după căderea lui Adam, Dumnezeu S-a descoperit în mod direct numai poporului iudeu, căruia i-a dat Legea Veche. Toate celelalte neamuri idolatre au păstrat,

[6] Posibilele "comentarii" ale acestui cititor imaginar au fost inserate cu caractere italice.

într-o măsura mai mică sau mai mare, crâmpeie din revelaţia primordială pe care a avut-o Adam în rai. Dumnezeu Tatăl nu S-a descoperit nici indienilor, nici aztecilor, nici chinezilor sau altor păgâni (chiar dacă unii dintre aceştia, deşi nu primiseră legea, *din fire* făceau cele ale legii – cf. Rom 2, 14).

Orice om care are cunoştinţe minime de istorie a religiilor ştie că ideea de Dumnezeu personal este străină Orientului panteist. Creatorul universului, Dumnezeu Tatăl, nu poate fi identificat în nici un caz cu zeul creator Brahma, care la rândul său s-a născut din Brahman, principiul impersonal, sufletul universal. *Scrierile sacre* ale Indiei nu au cum să facă referire la Dumnezeu Tatăl; referinţa respectivă este deci falsă.

Dechanet susţine concepţia orientală potrivit căreia "oamenii au decăzut atât de mult încât ei se consideră a fi simple corpuri de carne, neglijându-şi total natura esenţială divină (SINELE ETERN, ATMAN)" (30).

După învăţătura orientală, spiritul omenesc, Atman, este o părticică din dumnezeire, din sufletul universal, Brahman. Dumnezeu nu este o fiinţă, ci este un principiu, energie. Dumnezeu nu a creat universul, el este universul, el se identifică cu universul.

După învăţătura creştină, omul nu are natură divină. El este creat de Dumnezeu pentru a se bucura de comuniunea cu Acesta. Omul este chemat să se sfinţească, să se îndumnezeiască. Dar omul îndumnezeit nu este de aceeaşi natură cu Creatorul său. Oricât de mult ar urca pe calea desăvârşirii, omul rămâne om, nu devine identic cu Dumnezeu. (În teologia ortodoxă sintagma de *om îndumnezeit* arată că omul devine *dumnezeu* prin har, nu prin natură; creatura rămâne creatură, chiar dacă se bucură de comuniunea cu Creatorul Său).

Chiar dacă sunt pline de minciuni, nu e de mirare că scrierile ereticului Dechanet au făcut valuri printre oamenii lipsiţi de cunoştinţe elementare de istorie a religiilor.

Vom încerca să vedem ce "instrumente" oferă acesta celor însetaţi de cunoaştere spirituală. Să observăm cât de viclean este modul în care ereticul Dechanet prezintă oferta sa de yoga creştină: "Dacă mă întrebaţi: «Cum reuşesc exerciţiile yoga să facă din adept un om calm, deschis, fericit, înţelept?», vă voi răspunde: «Faceţi yoga şi veţi vedea! Începeţi să practicaţi şi când deja veţi simţi în voi efectele metodei, vă voi explica acest lucru. Acesta şi încă multe alte lucruri!»" (20).

E firesc să vrem să fim fericiţi şi înţelepţi. Când lumea din jur e plină de atâta tulburare, oferta părintelui Dechanet e ca o oază în pustie. A încerca să urmăm reţeta sa e un lucru firesc. Oricum, dacă vom ajunge la concluzia că ceva ar fi în neregulă, nimic nu ne-ar împiedica să părăsim practica yoghină.

Cam aşa au gândit Adam şi Eva în rai, atunci când diavolul i-a ispitit să mănânce din pomul binelui şi al răului: "Să mâncăm, şi ne vom convinge singuri care are dreptate, Dumnezeu sau şarpele…"

Oamenii au de ales între două modele: între modelul lui Adam, care a preferat neascultarea ascultării de Dumnezeu, şi modelul lui Hristos, Fiul lui Dumnezeu, care S-a lepădat de voia Sa pentru a face voia Părintelui ceresc.

Dacă îl urmăm pe Adam, ne vom împărtăşi de satisfacţia gustării din fructul interzis, dar ne vom împărtăşi după aceea şi de durerea lui Adam atunci când a fost izgonit din rai.

Dacă Îl urmăm pe Hristos, ne împărtăşim atât de crucea smereniei, cât şi de bucuria Învierii, de dragostea Părintelui Ceresc.

După ce reproduce punctul de vedere al unui anumit părinte Reganey ("De-a lungul timpului va fi necesar ca preoţii să înţelegă şi să aplice tehnicile yoga pentru a fi mai buni creştini, pentru a fi mai sănătoşi, mai înţelepţi, şi pentru a avea mai mult har." (14), Dechanet constată că "preoţii, călugării şi călugăriţele care practică yoga pot să se apropie şi să-L cunoască mult mai uşor pe Dumnezeu decât preoţii care beau alcool, mănâncă carne, fumează şi sunt preocupaţi de latura materială a vieţii!" (43)

O astfel de observaţie este foarte interesantă. Ea dovedeşte rolul benefic al practicilor yoghine. Decât să bea şi să fumeze, mai bine s-ar apuca toţi preoţii şi toţi călugării de yoga…

Depinde din ce unghi privim problema. Dacă microscopul nostru este reglat după principiile societăţii "civilizate", vom ajunge la concluzia că un preot yoghin este mai bun decât un preot căruia îi place să bea: yoghinul nu înjură, nu este violent, …. Este chiar un model de viaţă morală.

Dacă ţinem seama de învăţătura Bisericii lui Hristos, trebuie să înţelegem că nu există nici o patimă mai rea decât erezia.Şi un preot căruia îi place să bea e mult mai bun decât un preot eretic.

Preotul care bea, cu toate păcatele sale, poate săvârşi Sfânta Liturghie şi celelelalte Sfinte Taine. Pe când preotul yoghin, ca orice alt preot eretic, nu poate face aceasta. Chiar dacă ar trăi numai cu pâine şi cu apă, yoghinul tot eretic rămâne.

Nu este un secret pentru nimeni faptul că sistemul yoga este panteist: nu recunoaşte existenţa unui Dum-

nezeu personal, creaţia este o manifestare a dumnezeirii, şi dumnezeirea se identifică cu creaţia. Nu poate fi vorba de nici o legătură între credinţa în Dumnezeul pe care Îl mărturiseşte Biserica şi energia impersonală pe care yoghinii o consideră fundament al universului.

Acestea fiind spuse, e lesne de înţeles de ce un preot care bea este de preferat unui preot yoghin: preotul păcătos, oricât de căzut ar fi, ştie că există o cale pentru a se ridica din căderea sa, calea pocăinţei. Pe când preotul yoghin se află într-un univers fără ieşire: el se orientează după repere false, el caută ieşirea din criză apelând numai la drumuri închise.

Dechanet reproduce afirmaţia lui Carl Gustav Jung: "Occidentul trebuie să adapteze yoga la creştinism". Să ne întrebăm ce ar câştiga Occidentul dacă ar face un asemenea pas.

Occidentalii ar fi nişte oameni mult mai preocupaţi de cele spirituale, ar fi nişte oameni mai calmi, nişte oameni mai sănătoşi.

Marea problemă este că în momentul în care credinţa creştină ar adapta practicile yoghine atunci ar amesteca lumina cu întunericul. E bine ca oamenii să fie calmi, să fie sănătoşi. Dar preţul cerut pentru aceasta, al întinării adevărului, este prea mare.

Oamenii sunt invitaţi să combine yoga cu credinţa creştină, să câştige lumea aceasta pentru a pierde Împărăţia Cerurilor. Dar învăţătura Evangheliei ne cere exact contrariul.

Ereticul Dechanet vorbeşte despre "… noii creştini a căror sfinţenie va înflori pe temelia sănătăţii fizice, sufleteşti şi mentale" (9).

"Numai dacă aceste vehicule (corpurile fizic, psihic, mental), ale Sinelui Etern ATMAN sunt desăvârşite, fiinţa umană poate să-L descopere pe Dumnezeu" (68).

După învăţătura creştină sfinţenia este dar de la Dumnezeu, şi nu are nevoie de "temelia sănătăţii fizice" pentru a înflori. Istoria Bisericii cunoaşte nenumărate cazuri de sfinţi care, deşi îi tămăduiseră pe alţii prin rugăciune, continuau să ducă plini de răbdare crucea bolii. După părerea lui Dechanet, ei nu puteau să Îl descopere pe Dumnezeu, din moment ce trupurile lor nu erau desăvârşite.

Dechanet propune o sfinţenie comodă, o sfinţenie accesibilă omului care nu vrea să se nevoiască pentru a dobândi raiul.

Totuşi, el este conştient de faptul că trebuie să îmbrace sistemul său în veşminte spirituale. Mai mult încă, pentru a-i păcăli pe neştiutori, el combate formele "materialiste" de yoga:

"Am la îndemână: *Yoga pentru toţi*, de Desmond Dunne (Paris, 1957), *Yoga pentru sine şi pentru ea*, de Edonard Long (Paris, 1960), *Sănătate şi fericire*, de Indra Devi (Paris, 1961). Sunt manuale exccelente, dar se înscriu pe linia "americanismului" (filosofie pragmatică care îşi propune dezvoltarea omului doar sub acţiunea forţelor naturale). Subtitlurile volumelor amintite (*Trăiţi mai bine*, *Sănătatea, farmecul, bucuria*, *Descătuşaţi-vă de rău*) vădesc tendinţa aproape materialistă a metodelor propuse. Alte manuale se înscriu pe linia esoterismului suspect" (81).

Părintele Dechanet este conştient de marele succes pe care îl are yoga printre oamenii care vor să fie cât mai sănătoşi, printre oamenii care fac abstracţie de aspectul spiritual pe care îl implică yoga, considerând-o un simplu

sport oriental. El ne atrage atenţia asupra pericolului de a sesiza numai coaja practicilor yoga, şi de a trece cu vederea miezul.

Totodată, părintele ne previne asupra cărţilor yoghine care conţin elemente esoterice dubioase.

Diavolul … (aici fac o paranteză: la afirmaţiile lui Dechanet nu-mi rămâne altceva de făcut decât să observ cum, prin aceste afirmaţii, diavolul îşi face adepţi. Nu este acesta un semn al murdăriei din ochiul privitorului? Nu cumva părintele Dechanet este gura lui Dumnezeu, iar eu sunt doar un fanatic apărător al unui adevăr pe care nu îl cunosc?

Mă întreb aceasta pentru că ştiu că nu puţini oameni, văzând cum unii preoţi biciuiesc păcate împotriva firii, considerate de către societate normale, îi judecă tot pe preoţi: "Nu are popa ce face, de aia se tot ia de păcatele altora…". Aceşti observatori vor constata cu ironie că în câteva pasaje revin la analiza lucrării diavoleşti.

După învăţătura Bisericii Ortodoxe, în spatele fiecărei erezii stă diavolul. Faptul că omul contemporan face abstracţie de lucrarea diavolului nu micşorează deloc această lucrare. Riscul de a fi ridicol, vorbind despre cursele vrăjmaşului, este în egală măsură riscul de a prezenta poziţia ortodoxă. Sunt conştient de faptul că, aşa cum unii ignoră atacurile diavoleşti, tot aşa alţii, bântuiţi de duhuri sectare, văd ispita dracilor în fiecare manifestare, în fiecare frunză care cade la pământ.Trebuie ignorate ambele extreme.

În ceea ce priveşte analizarea ereziilor, a nu ţine cont de diavol înseamnă a pierde din vedere unul din cei mai importanţi factori. Revin la comentarea pasajelor despre "yoga materialistă".)

Diavolul foloseşte des strategia de a arăta cu degetul anumite lucruri rele, pentru a prezenta el propria imagine a binelui.

După ce a câştigat sute de mii de discipoli care au devenit yoghini pentru a fi mai sănătoşi, pentru a avea trupurile mai mlădioase, sau pentru a scăpa de o anumită boală, diavolul nu s-a săturat. Diavolul suferă de o patimă asemănătoare iubirii de arginţi. Bogaţii lacomi, oricâte case, maşini şi bani ar avea, tot nu se satură. Tot aşa şi diavolul: oricâte suflete ar câştiga, tot nu se mulţumeşte, vrea să mai câştige şi altele.

Pentru aceasta foloseşte strategii diferite de câştigare a sufletelor. Proverbul românesc: "câte bordeie, atâtea obiceie", poate fi aplicat şi în această privinţă: câţi oameni, atâtea strategii diavoleşti de pierdere a sufletelor.

(Nu trebuie pierdută din vedere nici cealaltă faţă a monedei: aşa cum există nenumărate strategii prin care diavolul încearcă să câştige discipoli, tot aşa Atotputernicul Dumnezeu are pentru fiecare dintre cei căzuţi o cale de îndreptare.)

După ce printr-o sumedenie de *fachiri* diavolul a căutat să facă reclamă practicilor yoghine în faţa unui public obsedat de sănătate, prin scrisul lui Dechanet el încearcă să captiveze atenţia unei alte categorii de public ţintă: este vorba de cei care dispreţuiesc mentalitatea materialistă americană.

Cu toate acestea, fiind conştient de faptul că omul este foarte sensibil la nuanţe, Dechanet nu evită să promoveze yoga folosindu-se de repere comune cu cele ale Indrei Devi sau ale lui Leonard Long:

"Să vă povestesc o zi din viaţa fratelui meu, inginer la Paris. Sărea din pat la ora 6 fără 20. Trecea rapid prin baie; în câteva minute era gata. Fără a mai avea timp să

mănânce, alerga la gară, care era la o distanţă de 7 minute. Calculase cu grijă distanţa şi era sigur că în 7 minute prinde trenul. Cu trenul mergea o jumătate de oră; lua o ceaşcă de cafea în Gara de Est, apoi metroul şi, în sfârşit, ajungea la birou. Acolo se ocupa de corespondenţă, primiri, socoteli, etc. Pe la ora 10 îşi acorda un sfert de oră pauză. Exact timpul în care ajungea la cea mai apropiată cafenea, unde mânca repede un corn şi bea o altă ceaşcă de cafea. Revenea la birou, unde era din nou ocupat până la ora 17. Apoi trebuia să ia metroul, trenul. În tren citea ziarele, comenta evenimentele cu colegii. De la gară până acasă, iar cele 7 minute invariabile. Pentru masa de seară îşi acorda mai mult timp şi părea să fie mai destins. Dar, cu timpul, am constatat că este din ce în ce mai obosit, mai stresat, mai nervos. De câte ori această zi încărcată nu mi-a dat impresia unei curse: ceva epuizant, dezordonat.

Sunt sigur că, dacă fratele meu ar fi ştiut că există yoga şi dacă s-ar fi străduit să introducă în programul său zilnic, spre seară, după ce se întorcea de la birou, măcar 10-15 minute de exerciţii pe care vi le propun şi dumneavoastră, viaţa lui s-ar fi transformat mult. Cursa rapidă până la gară ar fi putut deveni o plimbare plăcută, în care ar fi simţit cum natura se trezeşte la viaţă. Seara ar fi învăţat să se lase cuprins de mii şi mii de bucurii pe care Dumnezeu ni le-a dăruit, dar la care omul obişnuit, neiniţiat, nu are acces, datorită ignoranţei sau a prejudecăţilor sale” (98).

Pe scurt: Vrei să fii mai liniştit şi viaţa ta să scape de monotonie? Fă yoga!

Sute şi mii de cărţi şi de filme au avut ca subiect stresul şi banalitatea vieţii cotidiene. Omului îi lipseşte ceva, şi acest ceva poate fi tocmai practica yoga.

Sunt de acord cu faptul că viaţa pe care o duc un procent destul de mare de oameni nu este viaţă. Ritmul alert, *hăituiala*, este un ingredient normal în programul omului contemporan. Omul se risipeşte foarte mult, aleargă din toate puterile pentru a reuşi să ţină pasul cu cei mai dotaţi, cu cei mai buni. Omul se află într-o luptă pentru supravieţuire, în care dacă nu dă tot ce are, moare.

Această alergătură nu îl împlineşte (dorinţa de a gusta liniştea îi frământă pe oamenii contemporani – şi nu este nimic rău în această dorinţă cât se poate de firească – unii găsind în yoga ceea ce le lipsea; vorbind deci despre *banalitatea* vieţii ne aflăm în plină *dezbatere* despre ideile ereticului Dechanet).

Ce anume îi lipseşte omului contemporan? Yoga? Dacă Dumnezeu nu ar exista, atunci yoga ar fi o ieşire din fundătura banalităţii vieţii. Numai că Dumnezeu există.

Dacă fratele lui Dechanet ar fi fost creştin ortodox, ar fi înfruntat viaţa altfel. Nu am să dezvolt aici această idee. Voi spune doar că pe drumul spre serviciu, şi la întoarcere, ar fi putut cugeta la cele duhovniceşti, ar fi putut spune psalmi sau rugăciunea lui Iisus (rugăciunea lui Iisus nu este singura cale prin care creştinii pot înfrunta *banalitatea* sau *stresul* vieţii, de altfel, nu acesta este rostul practicării acestei rugăciuni. Există creştini care idolatrizează rugăciunea lui Iisus, transformând-o într-o formă de yoga creştină; urmarea este că mintea lor se vatămă, şi, dacă nu primesc povăţuirea unui duhovnic iscusit, riscă să ajungă la spitalul de psihiatrie.)

Viaţa creştină autentică exclude monotonia. Monotonia trădează lipsa preocupărilor spirituale. Dar creştinul adevărat, chiar şi atunci când este bântuit de duhul moleşelii - *acedia* - se află în plin război duhovnicesc.

Creştinii nu au nevoie să practice yoga pentru a fi mai calmi sau pentru a se lăsa "cuprinşi de bucuriile dăruite de Dumnezeu". Iar cei care se simt slabi în credinţa lor, trebuie să se lupte să devină buni creştini, şi atunci îşi vor da seama că yoga nu i-ar fi putut ajuta la nimic. Dacă ar încerca să testeze yoga pe propria piele, s-ar asemăna sinucigaşilor care testează moartea pentru a vedea ce se întâmplă după ultima suflare. Primind poveţele ereticului Dechanet s-ar îndrepta cu paşi repezi spre prăpastie (repet sintagma *ereticul Dechanet* nu pentru că aş fi vânător de vrăjitoare, nu pentru că încerc să folosesc strategia lui – aceea de a arăta cu degetul ce este în mod vădit rău pentru a propune propriul bine – ci pentru a încerca să obişnuiesc cititorii cu o delimitare foarte precisă între cei care sunt vrednici de numele de preoţi şi cei care sunt eretici. În egală măsură ar trebui numiţi eretici toţi falşii învăţători ai zilelor noastre, pe cei care se plasează în afara învăţăturilor creştine. Biserica îi consideră eretici pentru că ei sunt eretici).

Dintr-un prinos de toleranţă, societatea modernă evită să folosească termeni relativ duri precum *eretic*, *erezie*. Asistăm la o purificare a limbii, la fel de periculoasă din punct de vedere spiritual ca purificările etnice. Nu ştiu dacă această afirmaţie (care poate fi etichetată drept fundamentalistă) are nevoie de comentarii. Ar trebui să fie evident că, dacă un doctor consideră că ciuma sau lepra nu sunt duşmani ai sănătăţii, ci sunt un soi de prieteni, inchiziţia societăţii l-ar arde pe rugul defăimărilor, al batjocurii şi, eventual, al proceselor intentate de pacienţi.

Ar trebui ca societatea să fie la fel de atentă şi cu bolile spirituale, cu ereziile, şi să nu le mai treacă în foaia de observaţii ca manifestări ale libertăţii religioase. (De

altfel, un demers similar a avut loc în privinţa păcatelor împotriva firii. Sute de ani societatea le-a respins. În momentul în care le-a trecut la rubrica *manifestări normale*, boala a intrat în organism. Şi prea puţini doctori mai au puterea sau curajul de a trage alarma.)

Să nu trecem cu vederea reţinerea lui Dechanet faţă de manualele yoghine de un "ezoterism suspect". Ar trebui precizat ce anume înţelege el printr-un ezoterism curat, demn de încredere.

În cartea sa *Yoga creştină*, el face doar referinţe marginale la Sfânta Scriptură, în timp ce reproduce pagini întregi din celebra *Evanghelie a păcii*: "Postiţi, plini de credinţă în Dumnezeu, până când Belzebut şi toate relele sale pleacă de la voi şi toţi îngerii Mamei divine a Naturii vin şi vă slujesc" (36). Un astfel de pasaj nu are cum să nu trezească mirare în rândurile creştinilor. Cine este Mama divină?

"Nimeni nu pote ajunge la Tatăl divin ceresc decât prin Mama divină, aşa cum nici un nou-născut nu poate înţelege pe deplin învăţăturile tatălui său, până când mama sa nu l-a alăptat, nu l-a scăldat, nu l-a hrănit şi nu l-a adormit" (40).

După citirea acestui pasaj, un creştin adevărat nu are de ce să se sfiască să recunoască faptul că Dechanet este un antihrist. Întreaga propovăduire a Mântuitorului a avut în centru învăţătura că "Eu sunt Calea, Adevărul şi Viaţa. Nimeni nu vine la Tatăl decât prin Mine" (Ioan 14, 6).

Evanghelia păcii, această blasfemiatoare scriere apocrifă, susţine că nimeni nu ajunge la Dumnezeu Tatăl decât prin Mama divină. Această răsturnare a adevărului este făcută din inspiraţie diavolească.

Primind învăţăturile *Evangheliei păcii*, Dechanet primeşte învăţătura antihristă, "duhul lui antihrist..." (I

Ioan 4, 3). Devenind un propovăduitor al acestei false Evanghelii, el devine o trâmbiţă a Antihristului. Nu ar trebui să ne mire că, neavând discernământul de a deosebi erezia de adevăr, a ajuns să facă propagandă unor metode spirituale îndoielnice.

Iată altă povăţuire reprodusă tot din *Evanghelia păcii*: "Căutaţi, de aceea, un tâlv mare, cu tulpina lungă cât înălţimea unui om (tâlvul este o plantă asemănătoare cu un dovleac). Umpleţi-i interiorul cu apă din râu şi după ce soarele a încălzit-o, agăţaţi-l apoi de ramura unui copac şi îngenuncheaţi pe pământ în faţa îngerului apei şi permiteţi capătului tulpinii tâlvului să intre în părţile voastre dinapoi, pentru ca apa să poată curge prin măruntaiele voastre şi să le cureţe. (...) Apoi, lăsaţi apa să se scurgă complet afară din trupul vostru, ca să poată scoate din interiorul vostru toate lucrurile necurate şi rău mirositoare ale Satanei. (...). Acest botez sfânt prin îngerul apei este renaşterea voastră într-o viaţă nouă. Pentru că prin ea ochii voştri vor vedea de acum încolo cele ascunse şi urechile voastre vor auzi cele tainice" (38).

Fără a ne da cu părerea în ce măsură este sănătos pentru trup un astfel de tratament, vom afirma însă că a încărca această *baie* mai mult sau mai puţin plăcută cu valenţe spirituale înseamnă a transforma credinţa creştină în păgânism.

Pretinsul "părinte" Dechanet este un înşelat care încearcă să îi atragă şi pe alţii în înşelare. Iată cum denaturează învăţătura Evangheliei despre puterea comuniunii dintre creştini:

"Este bine să se organizeze, din când în când, o şedinţă colectivă. Cel mai avansat yoghin conduce şedinţa de ASANA-e, urmând o schemă dinainte stabilită; ceilalţi executanţi, într-o libertate deplină şi fiecare pentru el,

execută aceleaşi exerciţii. După relaxarea yoghină completă, se termină cu o meditaţie, fiecare aşezându-se în postura care îi este cea mai familiară (VAJRASANA, SUKHASANA). Beneficiul unei asemenea şedinţe este dublu: fiecare din participanţi se purifică în câmpul energetic spiritual creat, ca într-o baie energetică binefăcătoare, şi îşi amplifică aspiraţia către Dumnezeu. Aşa cum a spus Iisus: «Acolo unde se adună doi în numele meu, acolo sunt şi eu printre ei»" (19).

Dacă aceste cuvinte ar fi fost puse pe uşa unei case de toleranţă, oamenii ar fi înţeles imediat hula. Dar când sunt puse pe uşa unei săli de yoga, hula capătă nuanţe de binecuvântare.

Ereticul Dechanet sparge toate barierele lipsei de bună-cuviinţă, şi nu se sfieşte chiar să facă reclamă maeştrilor yoghini: "Un GURU va aduce lumina în întunericul ignoranţei noastre. El este mâna întinsă de Dumnezeu către noi, firul de lumină ce ne ajută să urcăm şi să ne îndreptăm către Dumnezeu. El aduce lumină în întunericul din noi, lumină dăruită de Dumnezeu atunci când suntem pregătiţi s-o primim, să mergem către ea, să tindem către ea" (123).

Creştinii nu au nevoie de nici un guru care să îi lumineze. Creştinii urcă pe calea desăvârşirii ţinuţi de mână de către duhovnicii lor. Iar lumina dăruită de Dumnezeu nu este adusă de oameni care se consideră pe ei înşişi învăţători. Este adusă de Dumnezeu prin cei care au primit harisma îndrumării sufletelor prin hirotonie, adică prin preoţii duhovnici.

Făcând reclamă "profesiei" de guru, Dechanet arată cât de lipsiţi de repere religioase sunt creştinii din Occident, cărora li se adresează în mod special. Prin referinţa despre valoarea guru-ului (ca şi prin cele despre *Evan-*

ghelia păcii), el arată că publicul care îi este familiar este dispus să accepte o astfel de hrană. Orice orator iscusit îşi adaptează discursul astfel încât să captiveze cât mai bine atenţia ascultătorilor.

Nu cred că greşesc identificând publicul ţintă al ereticului Dechanet în funcţie de "predica" sa. După ani de zile de perfecţionare a acestei "predici", el nu a considerat că este necesar ca mesajul său neopăgân să fie mai voalat. Considerându-se mărturisitor al adevărului şi al binelui, el a afirmat anumite absurdităţi ce stârnesc zâmbetul celor care cunosc învăţătura Sfintei Scripturi. Afirmând aceste absurdităţi, el a evidenţiat fără să vrea superficialitatea publicului său; un public care înghite tot ce i se oferă dovedeşte nu numai sete spirituală, ci şi superficialitate.

Nu e de mirare că astăzi, când toleranţa religioasă a devenit bolnăvicioasă, absurdităţi identice sau similare cu cele susţinute de către ereticul Dechanet sunt luate în serios de către unii creştini.

Până la un punct, s-ar putea crede că ideile lui sunt cele ale unui duşman al credinţei creştine care încearcă cu viclenie să atragă creştinii de partea sa pentru a-L batjocori pe Hristos. Totuşi, suntem de părere că el este doar un înşelat care nu îşi dă seama în ce mlaştină a ajuns. Nu avem însă pretenţia de a aprecia cum se cuvine această manifestare a sincerităţii sale. Încercăm doar să evidenţiem faptul că sinceritatea lipsită de discernământ poate fi foarte periculoasă. (Şi câte mii de eretici nu au fost convinşi că se află în adevăr? Câţi dintre ei nu au apărat rătăcirea cu preţul vieţii, atunci când Inchiziţia i-a somat să renunţe la ideile lor?).

"Frumoasa noastră lume este lipsită de creştini pentru că lipsesc oamenii adevăraţi. Un yoghin creştin

este un adevărat creştin. Aţi auzit apelul. Sunteţi gata să-i răspundeţi?" (123) - întreabă ereticul Dechanet.

La această întrebare ispititoare nu mă lasă inima să nu răspund:

"Sunt gata să răspund, "părinte" Dechanet, dumneavoastră şi tuturor celor ca dumneavoastră, păstori închipuiţi care duc lumea în rătăcire.

Vă răspund cu inima aprinsă de dragoste pentru Hristos, Fiul lui Dumnezeu, şi din dragoste pentru învăţătura Sfintei Scripturi şi a Sfinţilor Părinţi.

Un yoghin creştin nu poate fi un adevărat creştin. Un yoghin nu poate fi creştin, iar dacă vreun yoghin se consideră creştin, cum vă consideraţi dumneavoastră, să ia aminte că îi stă împotrivă învăţătura Sfintei Biserici a lui Hristos.

Un yoghin creştin este un fals creştin, "părinte" Dechanet. Nu poţi sluji la doi domni, şi lui Dumnezeu şi diavolului. Nu poţi crede în Dumnezeul care S-a descoperit oamenilor în timp ce faci yoga, practică al cărei scop este ieşirea din ciclul reîncarnărilor, identificarea omului cu dumnezeirea impersonală, cu idolul Oriental. Nu poţi crede că omul este o fărâmă de dumnezeire dacă primeşti adevărul că întreaga lume este creată de Dumnezeu, că fiecare suflet este creat.

Citind cartea dumneavoastră - *Yoga creştină*, am înţeles cuvintele lui Nietzsche din *Antihristul* "Mă uit împrejurul meu: n-a mai rămas nici măcat un cuvânt despre ceea ce, odinioară, s-a numit *adevăr*, noi nu mai suportăm ca un preot să-şi pună nici măcar în gură cuvântul *adevăr*. Astăzi, chiar şi cu cea mai modestă pretenţie de dreptate, trebuie să se ştie că un teolog, un preot, un popă, cu fiecare propoziţie pe care o rosteşte, nu numai că greşeşte, dar şi minte – că, mai mult încă, nu-i

este permis să mintă din *nevinovăţie*, din *necunoştinţă de cauză*. Chiar şi preotul ştie, la fel de bine ca oricare altul, că nu mai există nici *Dumnezeu*, nici *păcătos*, nici *Mântuitor*, că *libertatea voinţei*, *ordinea morală univrsală* sunt minciuni: seriozitatea, adânca victorie a spiritului asupra sa însuşi nu-i mai permit nimănui să ignore asta... *Toate* conceptele Bisericii sunt cunoscute ca ceea ce sunt, ca cea mai rău intenţionată falsificare de monedă din câte există, în scopul de a devaloriza natura, valorile naturale; preotul însuşi este recunoscut drept ceea ce este, ca cel mai periculos fel de parazit, ca adevăratul păianjen otrăvitor al vieţii" [41;51].

Citind cartea dumneavoastră, "părinte" Dechanet, am înţeles de ce Occidentul a îmbrăţişat rătăcirea. Din cauza unor păstori ca dumneavoastră, din cauza unor păstori care nu cunoşteau învăţătura Sfintei Scripturi şi a Sfintei Tradiţii, din cauza unor păstori care răstălmăceau credinţa creştină, oamenii s-au îndepărtat de Biserică. Din cauza unor păstori ca dumneavoastră, Apusul s-a îndepărtat, şi mai apoi s-a rupt de Biserica Răsăritului cea Una, Sfântă, Sobornicească şi Apostolească; iar urmările acestei îndepărtări au fost dezastruoase.

Nu Nietzsche a fost de vină observând făţărnicia preoţilor pe care i-a criticat. Ideile sale demonice au fost determinate în mare măsură de către comportamentul şi gândirea unor confraţi ai dumneavoastră.

Demonicul Nietzche a renegat ceea ce ar fi renegat şi Sfinţii Părinţi, şi Sfinţii Apostoli şi Însuşi Mântuitorul Hristos, Cel care nu S-a sfiit să folosească biciul pentru a-i izgoni din Templu pe cei care vroiau să transforme Casa Domnului în *peşteră de tâlhari*.

Vina lui Nietzsche a fost că s-a mulţumit să arate cu degetul greşelile altora, în loc să caute drumul spre Cer.

Dacă l-ar fi căutat cu frângere de inimă, atunci Dumnezeu i-ar fi ieşit în întâmpinare. Dar Nietzsche nu a căutat acest drum. Fusese prea puternic marcat de "sfinţenia" unor păstori asemănători cu dumneavoastră. Asta l-a dus la nebunie.

Mă întrebam odată cum de a putut ajunge el să susţină atâtea blasfemii. Citind cartea dumneavoastră şi amintindu-mi cuvintele lui despre preoţi, l-am înţeles. Chiar dacă nu i-am dat dreptate.

Voi, păstorii nevrednici, sunteţi principalii vinovaţi pentru îndepărtarea oamenilor de Biserică, pentru îndepărtarea oamenilor de Dumnezeu. Asupra voastră stă vina pentru apostazia sutelor şi miilor de creştini.

Nu scriu ca să judec. Ci scriu nădăjduind ca măcar unul dintre aceşti păstori căzuţi în erezie să îşi dea seama de gravitatea păcatului său şi de urmările sale.

"Părinte" Dechanet, sper că oamenii vor avea puterea de a respinge păgânismul cu care îi ispitiţi.

Fie ca Atotputernicul Dumnezeu să dea putere oamenilor să nu cadă în înşelarea pe care le-aţi pregătit-o!

Bucureşti, 5 februarie 2003

***

Nu ştiu dacă ar mai fi ceva de spus despre cartea ereticului Dechanet. Îmi aduc aminte de rugăciunea pe care a făcut-o Sfântul Ioan de Kronstadt întristat fiind de *misionarismul* pe care îl făcea Tolstoi[7]:

[7] Cunoscut în România în ipostaza de scriitor, nu şi de apologet al ereziei.

“Doamne, dacă eu sunt preot al Tău şi în Numele Tău trâmbiţez cu glasul meu de-atâţia ani împotriva marelui eretic Tolstoi, a acestui zid înalt al Ierihonului, atunci să cadă acest zid al trufiei spre minunarea tuturor celor ce cred în tine şi Te cinstesc pe Tine, Singurul Domn al slavei, batjocorit de acest eretic între eretici. *Până când, Doamne, necredincioşii se vor făli?* (Ps. 93, 3) Până când se va făli hula şi necredinţa? Tot pământul s-a umplut de hulă împotriva lui Dumnezeu” [33;41].

Neavând nici credinţa, nici îndrăzneala şi nici râvna Sfântului Ioan de Kronstadt, şi neavând nici harul preoţiei, nu pot repeta rugăciunea sa. Dar, însufleţit de ruga sa, îmi îndrept, cu inima îndurerată, ochii spre Dumnezeu:

“Doamne, pentru rugăciunile Sfântului Ioan de Kronstadt, pentru rugăciunile Sfinţilor Apostoli, ale Sfinţilor Mucenici şi ale Sfinţilor Părinţi care au mărturisit cu jertfelnicie dreapta-credinţă, stârpeşte lucrarea diavolească, stăvileşte ereziile şi îndreptează-i pe cei rătăciţi spre lumina Bisericii Tale, ca să Te slăvească împreună cu toţi îngerii şi sfinţii, în vecii vecilor. Amin.”

O mărturie de care aveam nevoie...

-Sfântul Ignatie Briancianinov şi vremurile noastre-

Cartea Sfântului Ignatie Briancianinov - *Despre vedenii, duhuri şi minuni*[8], este una dintre cele mai importante mărturii ortodoxe despre răspunsul la întrebările omului contemporan privitoare la enigmele şi misterele din jurul său.

De la bun început ar trebui să observăm că vastul domeniu al vedeniilor şi minunilor nu mai este un domeniu ezoteric. Lumea de astăzi e fascinată, putem spune chiar hipnotizată, de tot ceea ce înseamnă cunoaştere ocultă, cunoaştere paranormală. Chiar dacă puţini oameni se dedică total acestui gen de cunoaştere pseudo-spirituală, practic marea majoritate a lor cochetează cu acest fenomen. O banală dovadă este numărul mare de tipărituri de acest gen, de la reviste până la mari dicţionare de specialitate, de la talk-show-uri radiofonice până la aproape permanentele reportaje din emisiunile de ştiri.

Des invocata afirmaţie a lui Andre Malraux privitoare la secolul nostru a fost puţin distorsionată de traducere: "Secolul XXI va fi religios sau nu va fi deloc", citează unii. Malraux a folosit cuvântul *spiritual*, nu *religios*. Diferenţa este importantă. S-a vrut a spune nu că în secolul XXI religia - prin care omul se apropie de Dumnezeul personal - va cunoaşte o mare înflorire, ci că singura şansă ca secolul XXI să nu aducă sfârşitul lumii

[8] Referinţele aflate între paranteze rotunde indică numărul paginilor unde se pot găsi citatele reproduse din respectiva lucrare.

este ca oamenii să îşi valorifice căutările spirituale. Căutări spirituale care nu au drept scop trăirea vieţii după voia lui Dumnezeu, ci satisfacţia superficială a împlinirii setei de Absolut.

Apostazia de tip new-age-ist, caracteristică ultimelor decenii a secolului XX, şi-a modificat puţin orientarea. Figura centrală a unui nou Mesia nu mai este aşteptată cu aceeaşi intensitate. Dar sloganul "do it yourself" - "mântuieşte-te prin propriile puteri", este la fel de actual.

Oamenii caută căi spirituale cât se poate de originale, cât se poate de fascinante, cât se poate de comode. Oamenii aleargă după minuni, după senzaţional.

Pentru oamenii aceştia cuvintele Sfântului Ignatie par nefireşti sau chiar absurde.

Cartea pe care o prezint aici conţine două părţi, una despre venirea Antihristului şi alta despre vederea duhurilor. La început este aşezată o scurtă dar edificatoare predică despre minuni. În această predică, ca şi în primele pagini care îi urmează, ni se prezintă punctul de vedere ortodox asupra nevoii de senzaţional pe care o simte omul zilelor noastre.

Nu putem spune că această trăsătură este specifică doar vremurilor în care trăim. Minunile au justificat de-a lungul istoriei apartenenţa unui mare număr de oameni la o credinţă sau la alta. Dintotdeauna, atât minunile reale, cât şi înşelările diavoleşti sau falsele minuni au captivat, au stârnit admiraţie.

Dar niciodată dorinţa de a vedea o minune sau dorinţa de a afla cât mai multe despre minuni nu a fost la fel de intensă ca în zilele noastre.

S-a ajuns chiar ca dorinţa de a şti cât mai multe despre minuni să devină obsesivă. Oamenii află cum un anumit copil citeşte gândurile altora, cum o femeie oarbă

vindecă aproape orice boală, sau cum un duh care pretinde despre sine că este Maica Domnului prevesteşte un cutremur.

Obsesia minunilor a căpătat un caracter mistic: cei care citesc cu nesaţ în ziare despre ultima apariţie paranormală nu se mai consideră oameni obişnuiţi. Ei sunt din clasa spiritelor "înalte", preocupate de legătura dintre lumea noastră şi lumea invizibilă ochilor trupeşti.

Valoarea supremă a unor astfel de oameni este binele. Dar un bine impersonal, un bine relativ, un bine care nu are prea multe de-a face cu Cel care S-a răstignit pentru binele nostru, adică pentru mântuirea noastră.

Persoanele preocupate de "colecţionarea raţională" a minunilor, fie ele adevărate sau false, au de obicei senzaţia că drumul lor nu este cu nimic mai prejos decât drumul pe care merg credincioşii. Ele consideră că nu calcă cu nimic poruncile Bisericii în timp ce merg pe drumul care li se pare bun. "Minunea e un lucru dumnezeiesc, nu? De ce *să strivim corola de minuni a lumii*, încercând să separăm care minuni sunt bune şi care nu?"

Acestor oameni, învăţătura Sfântului Ignatie despre acest subiect li se va părea şocantă. Cuvintele sfântului demontează simplu, dar nu simplist, ideea potrivit căreia nevoia de senzaţional este o caracteristică a sufletelor elevate.

Oamenii cer semne, invocând faptul că dacă ar primi semnele respective ar crede în Dumnezeu. Dar Sfântul Ignatie arată foarte clar că cererea lor este falsă. De altfel, Sfânta Scriptură ne-a învăţat că cei care nu vor să primească cuvântul mântuirii "nu vor crede nici dacă ar învia cineva dintre morţi" (Luca 16, 31).

Se observă totuşi că nu puţini oameni, fascinaţi de sfera paranormalului, fascinaţi de minunile diavoleşti,

cred că există viaţă după moarte, cred că există îngeri şi demoni.

De ce atunci Evanghelia spune că minunile nu pot întoarce inimile îndărătnice? Răspunsul îl aflăm în Vieţile Sfinţilor: văzând minunile făcute de către sfinţii mărturisitori, unii păgâni se încăpăţânau să respingă propovăduirea acestora, şi să considere că sfinţii aveau puteri diavoleşti. Nimic nu îi poate obliga pe cei îndărătnici să primească învăţătura creştină.

Atunci cum de anumite semne paranormale îi conving brusc pe unii să creadă că există Dumnezeu?

Înainte de a răspunde la această întrebare ar trebui să observăm cu atenţie care sunt trăsăturile credinţei pe care o dobândesc aceştia. Vom analiza modul în care cred cei care citesc cu regularitate revistele despre fenomenele paranormale: ei cred că oamenii au puteri vindecătoare, cred în spiritism ca un mod firesc de comunicare cu morţii, cred într-o sumedenie de lucruri. "Important este să ai credinţă!", afirmă aceştia. "Nu contează în ce crezi, important este să crezi. Şi să nu fii intolerant faţă de credinţele altora."

După învăţătura Mântuitorului, important nu este să crezi, important este în ce crezi. Dacă nu crezi în Hristos ca Fiu al lui Dumnezeu, dacă nu crezi că Biserica este şcoala mântuirii, credinţa este zadarnică.

Să observăm că semnele paranormale *trezesc* credinţa unora nu pentru a-i apropia de Dumnezeu, ci numai pentru a-i trece de la necredinţă la o credinţă pierzătoare de suflet. Uşurinţa cu care are loc această trecere se justifică tocmai prin faptul că duşmanul mântuirii nu se opune unei asemenea îndoielnice convertiri. Se poate spune că o asemenea *convertire* îi uşurează lucrarea. Omul necredincios poate simţi lipsa lui Dum-

nezeu şi Îl poate căuta în Biserică. Pe când falşii convertiţi îşi făuresc un chip cioplit (nu din lemn sau din aur, ci din idei greşite) şi se închină lui, crezând că Îl slujesc pe Dumnezeu. Convertirea lor la adevărata credinţă va fi mult mai grea (excepţiile, chiar dacă sunt numeroase, confirmă totuşi regula).

Este adevărat că au avut loc minuni care i-au convins pe oameni să se îndrepte fără şovăială spre adevărata credinţă. Dar aceste minuni nu au forţat, nu au obligat pe nimeni să renunţe la cerbicia sa. De bunăvoie oamenii au primit semnele dumnezeieşti şi s-au îndreptat spre Biserică.

În cartea Sfântului Ignatie, învăţătura despre falsele minuni apare strâns legată de învăţătura despre semnele înşelătoare pe care le va face Antihrist.

În privinţa vremurilor de pe urmă, oamenii zilelor noastre au diferite atitudini. Câteva dintre ele ies în evidenţă: disperarea celor ce cred că vor prinde sfârşitul lumii; indiferenţa necredincioşilor sau a celor care numai cochetează cu universul religios; optimismul celor care cred că intrăm în Noua Eră a păcii şi al celor care cred că Dumnezeu va aduce vremuri de împlinire; şi pocăinţa sinceră a celor care, observând că lumea merge din rău în mai rău, nu aşteaptă sfârşitul lumii pentru a se pocăi, ci încearcă să ducă o viaţă bineplăcută lui Dumnezeu.

Groaza celor dintâi este de tip sectar; chiar dacă pătrunde destul de uşor şi în mediul ortodox, ea nu este o stare firească: Dumnezeu nu vrea să fim obsedaţi de sfârşit, să aşteptăm urgia cerească ce îi va arde pe ceilalţi, să aşteptăm focul ce îi va mistui pe păcătoşi. La baza acestei aşteptări stă ori impresia superiorităţii faţă de ceilalţi, mândria că dacă acum ar veni sfârşitul ceilalţi ar fi condamnaţi, dar propria persoană ar fi mântuită, ori impresia

că sfârşitul ar aduce cu siguranţă şi propria osândă. Şi atunci păcatul rămâne singurul mijloc de a uşura puţin spaima chinurilor care urmează.

Indiferenţa celor din a doua categorie, a necredincioşilor şi a celor care preţuiesc mai mult trupul decât sufletul, spunând că "oricum nu contează, ce va fi va fi, până atunci să ne vedem de ale noastre", este lesne de înţeles. Dacă nu îşi schimbă viaţa auzind glasul Evangheliei, de ce şi-ar schimba-o auzind că lumea va avea un sfârşit?

Atitudinea celor din a treia categorie este comună new-age-iştilor şi creştinilor care nu vor să ia în serios ultima carte a Noului Testament. Unii, dându-şi seama că un eventual sfârşit i-ar surprinde trăind în mari păcate, gândesc: "Nu aş vrea să fiu martor al sfârşitului lumii. Nu trebuie să mă gândesc la sfârşit. Nu. Vreau să fie bine. Trebuie să fie bine. Şi pentru mine, şi pentru urmaşii urmaşilor mei. Poate că Apocalipsa Sfântului Ioan minte. Nu va fi nici un sfârşit."

Mai grav este când chiar unii care se consideră teologi încearcă să conteste faptul că Apocalipsa prezintă descoperirea pe care a avut-o Sfântul Apostol Ioan privitoare la vremurile de pe urmă. "Nu sunt profeţii, sunt doar sfaturi duhovniceşti adresate într-un stil aparte creştinilor păstoriţi de marele Evanghelist", spun aceştia, călcând în picioare tâlcuirile făcute Apocalipsei de către Sfinţii Părinţi.

Unii oameni, văzând cum numărul mănăstirilor creşte, cum şi în cele mai îndepărtate părţi ale globului pământesc apar comunităţi ortodoxe, cred că dreapta credinţă va fi primită, încetul cu încetul, de către toţi locuitorii pământului. Şi că, de aceea, Apocalipsa nu îşi mai are rostul. Aceşti oameni au o înţelegere a realităţii

foarte superficială. Ei nu ţin cont de faptul că păcatul se întinde cu o viteză uimitoare, că păgânismul învie şi câştigă din ce în ce mai mulţi adepţi. Astăzi păcatele împotriva firii sunt considerate normale şi virtuţile sunt luate în râs. Ceea ce dovedeşte că lumea nu merge spre mai bine, ci spre mai rău.

Am ajuns la ultima categorie, a celor pentru care scrie Sfântul Ignatie Briancianinov: aici sunt incluşi cei care rămân fideli predaniilor Sfinţilor Părinţi. Ei ştiu că, mai devreme sau mai târziu, Antihrist va veni. Dar oamenii nu pot şti când va fi aceasta. Ceea ce trebuie să ştie este cum să nu ajungă să trăiască ca şi cum ar avea "pecetea fiarei", cum să nu cadă în capcanele diavolului.

Ei nu ştiu nici dacă vor prinde sfârşitul, şi nici dacă urmaşii lor vor prinde acele vremuri. Dar ştiu că de propriul sfârşit nu îi va scăpa nimeni. Şi atunci trăiesc în virtute şi smerenie cugetând la moarte.

Sfântul Ignatie nu a scris despre Antihrist numai creştinilor care vor trăi în vremea acestuia. A scris şi pentru noi. El ne ajută să înţelegem mai bine cursele pe care ni le întind înainte-mergătorii lui Antihrist. În loc să fim robi ai lui Dumnezeu, diavolul ne vrea robi ai săi. Şi, prin orice mijloace, prin discipolii pe care îi are, caută să ne atragă în mrejele sale.

Descriind viclenia lui Antihrist, Sfântul Ignatie ne ajută să îi recunoaştem pe ucenicii săi şi să ne ferim de ei. Şi dacă nouă ne sunt de folos cuvintele sale, cu atât mai mult le vor fi de folos creştinilor din vremurile de pe urmă, care vor afla cum să îl recunoască pe cameleonicul Antihrist.

Mulţi şi-l imaginează pe Antihrist ca pe un dictator care dărâmă biserici şi varsă sânge de creştin. Dar dacă ar fi aşa prea puţini i s-ar închina de bună-voie. Antihrist va

fi Marele Seducător, Marele Actor. Arătându-se blând, milostiv şi împlinitor a toată virtutea, el va fascina, va deveni repede idolul celor lipsiţi de discernământ.

Aici e marele pericol: cei care vor căuta să aprecieze valoarea antihristului după propriile idei vor fi înşelaţi. În afara învăţăturii creştine nu există nici o altă posibilitate de a recunoaşte pe Antihrist drept mâna dreaptă a diavolului.

Virtutea pe care el o va mima nu va putea fi înţeleasă la justa valoare decât de către cei care vor rămâne sub aripa Bisericii.

Se ştie însă că el va căuta să îi atragă de partea sa, "de va fi cu putinţă, şi pe cei aleşi" (Matei 24, 24). Această referinţă scripturistică poate trezi teamă în rândurile celor care o citesc. "Dacă vor cădea până şi cei aleşi, ce va fi cu cei ca noi?", se întreabă unii.

Dar nu apare scris că cei aleşi vor cădea, ci doar că Antihrist va încerca să îi piardă până şi pe aceştia. Dacă prin "cei aleşi" înţelegem pe creştinii care trăiesc după învăţătura lui Hristos şi ascultă glasul Bisericii, atunci credem că aceştia vor şti să se ferească de înşelare. Totuşi, pentru că nimeni nu este predestinat la mântuire, chiar şi aceştia vor avea nevoie de mult discernământ pentru a deosebi lumina adevărată de lumina superficială în care se va ascunde slujitorul întunericului. Pentru că acesta va încerca să se dea drept rob al lui Dumnezeu.

Dacă "cei aleşi" sunt creştinii care merg duminica la biserică, dar care preţuiesc mai mult propria voie decât ascultarea de Biserică, şi preferă păcatul virtuţii, atunci nu este de mirare că mulţi dintre ei vor cădea.

Sfântul Ignatie Briancianinov spune răspicat că înaintea venirii lui Antihrist mare parte dintre creştini se

vor lepăda de Hristos. Greu cuvânt. Puţini oameni ar vrea să ia în serios o astfel de afirmaţie.

Şi totuşi explicaţia pe care o dă sfântul este foarte simplă: Antihrist va fi primit de majoritatea omenirii pentru că va aduce cea mai înaltă bunăstare materială, va fi cel care va asigura oamenilor tot confortul şi toate cele de trebuinţă satisfacerii poftele trupeşti.

Adresându-se oamenilor care au refuzat să Îi asculte dumnezeiasca propovăduire, Mântuitorul le-a spus: "Eu am venit în numele Tatălui Meu, şi voi nu mă primiţi; dacă va veni altul în numele său, pe acela îl veţi primi." (Ioan 5, 43). Sfântul Ignatie Briancianinov reproduce tâlcuirea Sfântului Teofilact al Bulgariei la această profeţie: "Antihrist va îmbia omenirea cu relizarea celei mai înalte bunăstări şi prosperităţi pământeşti, va îmbia cu cinstire, bogăţie, măreţie, înlesniri şi plăceri trupeşti: căutătorii de cele pământeşti îl vor primi pe Antihrist, îl vor numi stăpân al lor" (17[9]).

Mulţi oameni nu îşi părăsesc acum credinţa numai pentru faptul că ar avea prea puţin câştig material făcând aceasta. Antihrist le va da acestora exact ceea ce le trebuie, îi va atinge exact în punctul sensibil pe cei a căror credinţă este uşor de clătinat.

Sfântul Ignatie consideră că "nu e ciudat faptul că minunile lui Antihrist vor fi primite fără împotrivire şi cu entuziasm de către cei apostaziaţi de la creştininsm, de către vrăjmaşii adevărului, vrăjmaşii lui Dumnezeu: aceştia s-au pregătit pe sine pentru primirea pe faţă, cu lucrul, a trimisului şi uneltei satanei, a învăţăturii lui, a tuturor

[9] Referinţele aflate între paranteze rotunde indică numărul paginilor unde se pot găsi citatele reproduse din cartea Sfântului Ignatie *Despre vedenii, duhuri şi minuni*.

lucrărilor lui, după ce au intrat dinainte în împărtăşire după duh cu satana" (13).

Ce se va întâmpla însă cu cei tari în credinţă? Sfântul Ignatie nu ne spune nimic nou, ci doar repetă ceea ce stă scris în Cartea Apocalipsei: numărul lor va fi foarte mic, vor fi prigoniţi, batjocorâţi, urâţi de ceilalţi. Vor fi condamnaţi la moarte. Se vor sui pe eşafoduri "ca pe nişte tronuri împărăteşti, ca la un ospăţ de nuntă". Imaginea pe care o prezintă sfântul este impresionantă. De fapt, aşa s-au suit pe tronul muceniciei toţi mărturisitorii Bisericii. Întâlnim la ei nu o filozofie proprie, nu o învăţătură ciudată, ci ceea ce are Biserica în adâncul ei: dorinţa de a pătimi suferinţe dătătoare de viaţă pentru a se bucura în veşnicie de dragostea Mirelui Ceresc.

Troparul care se cântă la prăznuirea unei sfinte muceniţe ne vorbeşte despre starea Bisericii din vremurile de pe urmă: "Pe Tine, Mirele meu, Te doresc, şi pe Tine, căutându-Te, mă chinuiesc, şi împreună mă răstignesc, şi împreună mă îngrop cu botezul Tău; şi pătimesc pentru Tine, ca să împărăţesc întru Tine; şi mor pentru Tine, ca să şi viez pentru Tine; şi ca pe o jertfă fără prihană, primeşte-mă pe mine, ceea ce cu dragoste mă jertfesc Ţie...".

Sfântul Ignatie ne previne că "pentru sfinţii lui Dumnezeu va veni o încercare cumplită: viclenia, făţărnicia, minunile prigonitorului, se vor sili să-i amăgească şi să-i înşele; prigoanele şi strâmtorările rafinate, calculate şi disimulate cu o vicleană inventivitate, puterea nelimitată a prigonitorului îi vor pune într-o situaţie cât se poate de grea; micul lor număr va părea infim în faţa întregii omeniri, şi pe seama părerii lor se va pune o deosebită neputinţă; dispreţul obştesc, ura obştească, clevetirea, prigoana, moartea silnică vor deveni soarta lor. Numai

printr-o osebită împreună-lucrare a harului dumnezeiesc, sub călăuzirea lui, aleşii lui Dumnezeu se vor putea împotrivi vrăjmaşului lui Dumnezeu, Îl vor putea mărturisi înaintea lor şi a tuturor oamenilor pe Domnul Iisus" (19).

Înainte de a-şi arăta faţa de prigonitor al credinţei, Antihrist îşi va pune masca dragostei şi a bunăvoinţei. "Bunăstare materială... Scăpare de griji şi de necazuri... Împlinirea unui vis milenar al omenirii..."

Totuşi, chiar dacă la început el nu va lovi direct credinţa creştină, va avea îndrăzneala să spună despre sine că este Mesia cel aşteptat.

Sfântul Ignatie ne aduce în faţa ochilor învăţătura patristică despre Antihrist. Urmându-l pe Sfântul Efrem Sirul, el spune despre Antihrist că "va trâmbiţa despre sine precum au trâmbiţat înainte-mergătorii şi icoanele sale, se va numi pe sine propovăduitor şi restaurator al adevăratei cunoaşteri de Dumnezeu: cei care nu înţeleg creştinismul vor vedea în el reprezentatul şi apărătorul religiei, se vor uni cu el. El va trâmbiţa despre sine că este şi se va numi pe sine Mesia cel făgăduit: ieşind întru întâmpinarea lui, fiii cugetării trupeşti vor striga osanale; văzându-i slava, puterea, capacităţile geniale, dezvoltarea cât se poate de cuprinzătoare după stihiile lumii, îl vor proclama dumnezeu, se vor face ajutoare ale lui" (16).

Nouă ni se pare puţin probabil ca un om, indiferent de cât bine ar face oamenilor, să fie primit ca Mesia. Ne este greu să înţelegem viclenia de care va da dovadă Antihristul.

E nevoie de ani şi poate de zeci de ani pregătitori pentru ca valorile creştine să fie îngropate. Încetul cu încetul, creştinii vor fi învăţaţi să creadă că banul este atotputernic, că trupul este mai important decât sufletul.

Credinţa va fi pervertită încetul cu încetul: viaţa de nevoinţă creştină va fi substituită de o viaţă comodă şi iubitoare de plăceri.

Sfântul Ignatie ne spune că va fi o aşteptare aproape generală a Antihristului care va putea împlini dorinţele oamenilor. El va corespunde celor mai variate exigenţe: cei care apreciază înţelepciunea acestei lumi vor vedea în el un geniu. Cei dornici de îmbogăţire îşi vor vedea buzunarele pline. Cei care caută minuni, având râvna căutătorilor de comori, îşi vor vedea aşteptările împlinite: Antihrist va face minuni pe care ştiinţa omenească nu le va putea explica.

Vorbind despre minunile Antihristului, Sfântul Ignatie prezintă pe larg învăţătura ortodoxă despre minunile pe care le primeşte Biserica, despre rostul lor şi despre motivul pentru care harismele s-au împuţinat în vremurile noastre.

Atragem aici atenţia asupra câtorva aspecte ale problemei: în primele secole ale Bisericii, minunile au avut rolul de a completa, de a sluji mărturisirea prin cuvânt. Pentru ca Vestea cea bună să fie primită de către popoarele care trăiau în întunericul păgânătăţii şi al neştiinţei, Dumnezeu S-a folosit de semne minunate.

Dar în clipa în care credinţa a fost primită, minunile s-au împuţinat.

Semnele aveau rolul de a-i chema pe oameni la Dumnezeu.

Din istoria mântuirii se vede că semnele nu au avut loc haotic: nici o minune nu a fost inutilă. Prin fiecare dintre ele, i s-a adresat omului o chemare de întoarcere la Dumnezeu. În momentul în care se pierde din vedere importanţa pedagogică a minunilor, se pierde din vedere rostul lor.

În Evanghelii ni se prezintă multe dintre vindecările pe care le-a făcut Hristos. Din ele vedem că tămăduirea sufletului este mult mai importantă decât tămăduirea trupului. Sfântul Ignatie ne pune înainte cu multă claritate învăţătura ortodoxă despre boală: boala nu este duşman al mântuirii; dimpotrivă, pe mulţi îi ajută la tămăduirea sufletească. Şi răbdarea bolii este o binefacere mult mai mare decât vindecarea minunată.

Tămăduirea poate fi cerută numai dacă există hotărârea nestrămutată ca sănătatea să fie folosită în slujirea lui Dumnezeu.

Celor care cer vindecare fără a se gândi în ce mod se vor folosi de ea li se atrage atenţia asupra faptului că tămăduirea cerută poate fi spre osândă veşnică. Tămăduirea trupească poate fi piedică pentru tămăduirea sufletească.

Pentru oricine citeşte Vieţile Sfinţilor este evident că aceştia nu au căutat harisme, nu au cerut de la Dumnezeu darul facerii de minuni. Şi totuşi, chiar când au primit aceste harisme, sfinţii le-au folosit cu dreaptă socoteală. Faptul că un mare sfânt, Varsanufie din Gaza, a refuzat să îşi tămăduiască ucenicul prin rugăciune, considerând că îi este mai de folos să rabde suferinţa, are o însemnătate extrem de mare. Ni se prezintă o altă înţelegere a suferinţei faţă de cea cu care noi suntem obişnuiţi.

Din cartea sfântului Ignatie reiese foarte clar ideea potrivit căreia "harismele" vindecătorilor moderni, radiestezişti sau alte soiuri de bioenergeticieni, nu au nimic în comun cu harismele sfinţilor taumaturgi. Aceşti vindecători, oricât de neverosimil ar părea, folosesc puterea diavolului.

Cineva s-ar putea întreba: “Dar ce, diavolul face bine?”

Da, face şi bine. Dar numai în măsura în care acest bine relativ îl ajută să piardă sufletele. Dacă un bolnav se vindecă de cancer, prin tehnici vrăjitoreşti, vindecarea nu îi este spre tămăduire. Sfinţii Părinţi au atras atenţia asupra faptului că o astfel de tămăduire trebuie refuzată.

Dumnezeu ştie exact ceea ne este de folos. Exemplul pe care îl dă Sfântul Ignatie, al Sfântului Apostol Pavel (care de de trei ori i-a cerut Domnului izbăvirea dintr-o anumită neputinţă care îi îngreuna activitatea misionară), arată că Dumnezeu nu ascultă cererile care nu ne sunt de fapt de folos (chiar dacă nouă ni se par astfel). De cele mai multe ori Domnul, în marea Sa dragoste faţă de oameni, nu ascultă decât cererile care ne sunt spre mântuire. Iar atunci când totuşi ascultă şi celelalte cereri, o face numai ca oamenii să îşi cunoască neputinţa şi să îşi înţeleagă greşeala.

Atunci când cererile noastre sunt îndreptăţite, Dumnezeu nu pierde nici o ocazie de a ne asculta, de a-Şi arăta dragostea pe care ne-o poartă. Unul dintre modurile în care se manifestă această dragoste este grija cu care ne conduce pe calea mântuirii, grija cu care ne ajută să deosebim întunericul de lumină.

Ultima parte a acestei cărţi are ca temă principală vederea duhurilor - un subiect extrem de controversat. Şi de această dată perspectiva duhovnicească intră în contradicţie flagrantă cu diferitele poziţii întemeiate pe înţelepciunea lumii acesteia.

Fără a fi ironic, Sfântul Ignatie constată nu numai faptul că majoritatea oamenilor moderni nu cunosc învăţătura ortodoxă despre vederea duhurilor, ci şi faptul că nici nu au habar despre existenţa unei astfel de învăţături.

Cât priveşte cunoaşterea strict teoretică pe care o au unii privitor la lumea duhurilor, ea este la fel de valoroasă ca lipsa oricărei cunoştinţe. Dacă nu cumva are o sensibilă valoare negativă.

Sfântul Ignatie, asemenea unui profesor de literatură care îşi îndeamnă studenţii la studiu înainte de a-şi preciza punctul de vedere, recomandă creştinilor să cerceteze îndeaproape învăţătura Bisericii.

El nu neagă cunoaşterea raţională, cunoaşterea "de şcoală". Dar precizează că această cunoaştere trebuie să fie susţinută de cunoaşterea prin lucrare.

Geniile şi oameni de cultură, oricât ar fi de "experţi" în aprofundarea Tradiţiei ortodoxe, câtă vreme nu trăiesc în propria viaţă Ortodoxia şi nu simt în inimile lor lucrarea Sfântului Duh, rămân ca nişte oameni care vorbesc despre înot fără să fi înotat în viaţa lor.

Învăţătura "după literă" riscă să rămână o învăţătură a acestei lumi. Or credinţa creştină este cu totul altceva: nu este calea prin care cunoaştem vreo născocire a vreunui Părinte filozof, ci este calea prin care care cunoaştem Adevărul.

Cuvintele Sfântului Ignatie Briancianinov despre faptul că este imposibilă cunoaşterea "rezultatelor" experienţei creştine în lipsa parcurgerii directe a drumului creştin ar trebui gravate pe frontispiciul fiecărei Facultăţi de Teologie ortodoxă: "Cărturarul creştin este dator să înveţe despre Împărăţia Cerurilor nu doar din auzirea propovăduirii privitoare la ea, ci şi prin cercare" (76). Învăţătura strict raţională, lipsită de suportul trăirii, naşte fii înspăimântători.

Sfântul Ignatie consideră extrem de importantă cunoaşterea învăţăturii ortodoxe despre vederea duhurilor de către creştini; el afirmă că cei care tăgăduiesc existenţa

duhurilor, tăgăduiesc în acelaşi timp, fără să fie conştienţi, şi credinţa creştină. Există astfel de oameni. Şi nu puţini. Cum se explică faptul că Sfântul Ignatie are o poziţie dură faţă de ei?

Răspunsul nu este prea greu de găsit: în momentul în care fragmentăm învăţătura ortodoxă, separând ceea ce ni se pare bun de ceea ce ni se pare discutabil, ceea ce ni se pare obligatoriu de primit şi ceea ce poate fi refuzat, negăm faptul că această învăţătură este dumnezeiască. O tratăm ca pe o filozofie a acestei lumi. Dar adevărul nu poate fi fragmentat. Predania Bisericii tocmai aceasta este: o dumnezeiască mărturie despre adevăr.

În momentul în care segmentăm acestă mărturie o transformăm în altceva. Fragmentarea pe care o aducem învăţăturii se reflectă în propria noastră fragmentare. Nu mai putem fi creştini ortodocşi.

De aceea Sfinţii Părinţi adunaţi la cel de-al şaptelea Sfânt Sinod Ecumenic i-au condamnat pe cei care deformează Tradiţia: în momentul în care deformezi această Tradiţie te rupi de Hristos care este izvorul acestei Tradiţii.

Nu putem fi ortodocşi renunţând la ceea ce este specific Ortodoxiei: păstrarea Sfintei Tradiţii. Şi cum ar putea cineva să se considere ortodox dacă respinge existenţa duhurilor? Cum ar putea duce lupta duhovnicească dacă nu crede în existenţa duşmanului nevăzut? Aşa ceva nu este cu putinţă.

Sfântul Ignatie explică pe scurt de ce: dacă nu există diavoli, atunci întruparea Domnului “nu are nici pricină, nici scop”.

Dacă nu ar fi existat diavol, atunci Adam nu ar fi fost ispitit. Dacă Adam nu ar fi căzut, nu mai era nevoie

ca Fiul lui Dumnezeu să Se întrupeze pentru mântuirea noastră.

"Dar de unde putem avea siguranţa că există diavoli?", se întreabă unii. Dacă nu o avem prin credinţă, altfel nu o putem avea. Numai dacă nu cumva devenim slujitori ai întunericului, şi atunci stăpânii ni se arată faţă către faţă.

Cei care vor să aibe certitudinea că dracii există se plasează într-un teren minat: dacă ar putea ajunge numai prin raţionamente logice la constatarea existenţei diavolilor, prin raţionamente similare ar putea demonstra existenţa lui Dumnezeu. Dar nimeni nu va putea demonstra cu argumente lumeşti cele duhovniceşti. Nimeni nu poate demonstra existenţa Celui care vrea să credem în El şi să Îl slujim cu dragoste, fără a fi apăsaţi de certitudinea intelectuală a prezenţei Lui.

Cine respinge existenţa diavolilor, respinge calea mântuirii. Atunci când te afli într-o luptă nu poţi evita regulile ei. Dacă ne imaginăm că putem ajunge în Împărăţia Cerurilor fără a ţine cont de regulile pe care Dumnezeu ni le aşează înaintea ochilor prin Predaniile Sfinţilor Părinţi, cădem într-o mare înşelare: lupta noastră va fi lipsită de cunună.

După ce am atras atenţia asupra greşelii pe care o fac cei care încearcă să aibă un punct de vedere personal şi diferit de învăţătura ortodoxă, să vedem care sunt punctele principale ale învăţăturii Sfântului Ignatie despre vederea duhurilor.

Cunoaşterea acestei învăţături ne este de folos pentru că avem de luptat nu numai împotriva patimilor şi poftelor noastre, ci mai ales împotriva puterilor întunericului. Abia în momentul în care ştim cine ne este vrăjmaşul ne putem apăra de el.

În ceea ce priveşte vederea duhurilor, înşelarea drăcească este foarte mare, şi mulţi au fost înşelaţi de diavol tocmai pentru că nu au ştiut cum să se apere.

Omul, după căderea sa, nu mai este vrednic să vadă lumea îngerilor. Simţurile sale au devenit trupeşti, şi nu mai pot percepe duhurile care Îl slăvesc neîncetat pe Dumnezeu.

Duhurile care se arată de obicei oamenilor, chiar dacă afirmă că sunt suflete ale răposaţilor sau îngeri, sunt de fapt diavoli.

Omul cade uşor în cursa mândriei pe care o întinde vederea acestor duhuri: nu îşi dă seama că nu este la măsura la care să vadă duhuri. I se pare că a atins măsura sfinţeniei, şi de aceea nici nu îi trece prin cap că se află în legătură cu diavolii.

Mai ales că vrăjmaşul mântuirii este plin de viclenie, şi ştie cum anume poate doborî fiecare suflet care i se deschide. Diavolul nu spune numai minciuni, pentru că dacă ar face aşa ceva ar fi demascat uşor. El amestecă într-un mod foarte abil adevărul cu minciuna. El spune exact atât adevăr cât trebuie pentru a amăgi sufletele. Şi o face cu atâta iscusinţă încât să îi înşele până şi pe cei care ştiu că diavolul poate lua chipul unui înger de lumină.

Mândria este uşa prin care diavolul intră; spun unii: “da, ştiu că unora li se arată draci, dar mie mi se arată îngeri...”. Ei ajung uneori chiar să scrie cărţi despre deosebirea duhurilor, să precizeze care vedenii sunt înşelătoare şi care sunt de la Dumnezeu. Dar nu îşi dau seama că “profesorul” lor este diavolul.

Creştinii să înţeleagă că nu trebuie să caute să-i vadă şi să vorbească cu ei. Cei care insistă să intre în legătură cu duhurile se deschid de bună-voie lucrării

putericului întunericului. Vor să le fie mai bine şi fac tocmai ce este rău. Sunt ca nişte sinucigaşi care vor să scape de dureri trecătoare într-un mod care îi duce la suferinţe veşnice.

Comunicarea cu morţii nu este decât tot o formă de comunicare cu dracii. De altfel, în unele cazuri, cei posedaţi de diavol spun că prin ei vorbesc sufletele unora dintre cei adormiţi. Dar pe cât de uşor le este oamenilor să îşi dea seama că prin gurile acelora vorbeşte însuşi diavolul, pe atât le este de greu să îşi dea seama că acelaşi vorbitor se adresează celor care fac spiritism.

Sfântul Ignatie nu se referă la motivele pentru care oamenii ajung să vorbească cu morţii. Vom preciza aici doar două dintre ele: dorinţa de a cunoaşte cât mai multe despre lumea spirituală, şi dorinţa de a fi în legătură cu cei dragi care au trecut pe lumea cealaltă.

În primul caz observăm o pervertire a dorinţei de cunoaştere: în momentul în care vrei să cunoşti lucrurile în alt mod decât în cel pe care l-a rânduit Dumnezeu, dorinţa firească de a cunoaşte devine diavolească: lumea duhurilor nu o putem cunoaşte după propriile capricii. Cei care vor să ştie mai multe pot citi despre aceasta în Sfânta Scriptură şi în scrierile Sfinţilor Părinţi. Dar în clipa în care se consideră vrednici de o cunoaştere directă arată că au fost înşelaţi de acelaşi "şarpe" care le-a spus primilor oameni: "Vi se vor deschide ochii şi veţi fi ca Dumnezeu, cunoscând binele şi răul" (Facere 2, 5).

În cel de-al doilea caz avem de-a face cu o pervertire a dorinţei de comuniune. Biserica mărturiseşte că cei vii se află în legătură cu cei morţi. Cum? Prin rugăciune. Dumnezeu, pentru rugăciunile Bisericii, îi ajută pe cei morţi. Pe cei mântuiţi îi înconjură cu şi mai multă lumină;

iar celor din iad le uşurează suferinţele, şi pe unii chiar îi mântuieşte.

O dovadă a grijii celor vii pentru cei morţi o vedem în parastasuri. Slujbele de pomenire a morţilor nu sunt doar un mod de aducere aminte, un mod de păstrare a memoriei celor adomiţi: sunt un mod de a-i ajuta, arătându-le dragostea pe care le-o purtăm.

Cei care pervertesc modul firesc de pomenire a răposaţilor, şi încearcă să intre în legătură cu ei prin diferite metode spiritiste, se poartă ca şi cum ar putea stabili ei înşişi ce e bine şi ce e rău. Ca şi cum ar fi ei înşişi măsura binelui.

Biserica spune clar: spiritismul este o înşelare drăcească. Cei care ajung la alte concluzii îşi imaginează că au acces la o sursă de informaţie mai sigură decât Biserica. Dar pierd din vedere că Biserica nu face altceva decât să dea mărturie despre Capul ei, care este Adevărul.

Dracii nu se arată numai celor care fac şedinţe de spiritism. Se arată de multe ori şi celor care suferă mult după pierderea unei fiinţe dragi. Moartea unei persoane apropiate are şi o trăsătură inexplicabilă. “Dumnezeu a vrut să îl ia la El...”, spun unii, dar lasă să le scape şi un suspin: “De ce, Doamne, de ce?”.

Dacă sufletele adânc îndurerate de moartea unei persoane dragi nu cunosc sau nu primesc învăţătura ortodoxă despre apariţiile duhurilor, pot fi foarte uşor înşelate de acestea: prezentându-se în chipul persoanelor dragi, şi invocând dragostea ca principalul motiv pentru care se fac văzute, diavolii intră pe uşa pe care le-o deschid oamenii. Şi, după ce vreme îndelungată se poartă astfel încât vătămarea pe care o aduc să fie greu de observat, după ce câştigă încrederea vizionarilor, trec la a doua etapă a nimicirii sufleteşti. Încep să spună o serie de

minciuni, amestecate în mod viclean cu lucruri adevărate; şi astfel vizionarii primesc drept bune născocirile pierzătoare de suflet.

Sfântul Ignatie prezintă pe larg cele două moduri de vedere a duhurilor: vederea trupească şi vederea duhovnicească. Vederea trupească o au oamenii care percep lumea duhurilor căzute, iar cea duhovnicească o au cei care, ajungând la măsura sfinţeniei, au devenit asemenea îngerilor în trup. Sufletele lor s-au curăţit prin pocăinţă, prin nevoinţă şi prin rugăciune îndelungată. Îl poartă în inimile lor pe Hristos şi prin harul Duhului Sfânt sunt părtaşi unor trăiri pe care ceilalţi nu le pot înţelege.

Sunt unii care, cunoscând această deosebire, se consideră totuşi vrednici de vederea duhovnicească. Ei nu îşi dau seama de propria orbire. Sunt prinşi de o falsă smerenie şi cred că au ajuns la trăiri înalte.

Modul în care se poate pune în evidenţă înşelăciunea acestora este foarte simplă: cei mai mulţi consideră că au ajuns la aceste trăiri înalte prin anumite forme de spiritualitate diferite de trăirea ortodoxă. Chiar dacă folosesc şi anumite învăţături ortodoxe, în esenţă învăţătura lor este diferită de cea a Bisericii.

În momentul în care ei vor să îşi compare propria experienţă cu învăţăturile Sfinţilor Părinţi nu este suficient să citească numai pasajele privitoare la vederea duhovnicească. De altfel, nu le este greu să identifice în aceste pasaje propriile experienţe. Este neapărat necesar ca aceştia să citească şi pasajele în care scrie clar că "trăirile mistice" ale celor care s-au îndepărtat de predaniile Părinţilor nu sunt altceva decât stări induse de diavol, şi vedeniile pe care le au sunt înşelătoare.

Încercarea lor de a justifica o experienţă paralelă trăirii Bisericeşti nu este sinceră. Ori ţin cont de întreaga

învăţătură creştină - care le dă în vileag înşelarea - ori refuză în mod deliberat raportarea la această învăţătură.

Cât despre cei care se lasă păcăliţi de apariţiile înşelătoare, fiind convinşi că mergând pe drumul Bisericii au ajuns la sfinţenie, metoda recuperatoare este aparent simplă: ar fi de ajuns să meargă să stea de vorbă cu marii duhovnici ai zilelor noastre. Ei le pot arăta că se află în înşelare, le pot pune degetul pe rană, ajutându-i să înţeleagă că roadele smereniei adevărate le sunt străine. Că roadele arătărilor pe care le-au considerat sfinte este mândria.

Dar ar fi prea simplu ca vindecarea să aibă loc atât de repede. Cei care cred minţii lor, pornind de la faptul că în zilele noastre s-a micşorat numărul părinţilor care au darul deosebirii duhurilor, se păcălesc pe ei înşişi spunându-şi că sunt la un nivel atât de înalt încât nu mai e nimeni atât de "elevat" încât să le poată da sfaturi. Că ei ar fi dispuşi să primească sfaturi, dar nu au cui să le ceară.

Dar acest raţionament este greşit. Până la sfârşitul lumii, Dumnezeu va avea preoţii Săi aleşi care vor şti să dea în vileag cele mai viclene curse în care diavolul încearcă să îi prindă pe credincioşi.

În privinţa celor care spun că drumul fizic până la astfel de părinţi este lung şi obositor, că au poate chiar câteva sute de kilometri de parcurs până la ei, nu îşi dau seama că printr-o astfel de afirmaţie mărturisesc precis cât de mult preţ pun pe vieţuirea duhovnicească. O astfel de atitudine oglindeşte cât este de mare râvna pe care o au pentru cele sfinte.

Să nu uităm că sfinţii înşişi se considerau nevrednici să aibă vedenii minunate. Ar trebui ca oamenii care cad în înşelare să îşi dea seama de rătăcirea lor chiar şi numai prin faptul că le lipseşte conştiinţa propriei nevrednicii.

Sfânta Tradiţie ne arată în mod clar care sunt roadele vedeniilor dumnezeieşti şi cele ale celor înşelătoare: cele de la Dumnezeu aduc în inimă smerenie, celelalte mândrie. Sfântul Ignatie arată însă că, din cauza orbirii, oamenii nu vor să recunoască starea în care se află.

Una din aceste situaţii o întâlnim atunci când cei înşelaţi aduc în sprijinul concepţiilor lor idei de a căror veridicitate nu se îndoiesc. Pornesc de la premiza că din moment ce supoziţiile lor se întemeiază pe lucruri adevărate nu au cum să se înşele.

Între cele mai răspândite justificări de acest gen se remarcă ideea potrivit căreia dacă duhurile care apar spun viitorul, ele cu siguranţă sunt trimise la Dumnezeu.

Trebuie făcută o distincţie: duhurile care "prezic"adevărul de multe ori nu fac altceva decât să tragă concluzii logice din mersul actual al evenimentelor.

Dracii ştiu tot ce s-a întâmplat în trecutul nostru, şi ştiu şi tot ce se întâmplă în momentul actual. Dacă noi nu ţinem seama de această însuşire a lor riscăm să confundăm profeţia cu constatarea.

Dracii ne pot spune că un prieten vine să ne viziteze dinainte ca acela să ajungă la poarta noastră. Aceasta nu a fost o prezicere care s-a adeverit.

Sfântul Ignatie explică cât de uşor pot fi oamenii păcăliţi de duhurile care "prezic" viitorul[10]. Este foarte uşor ca oamenii lipsiţi de discernământ să fie înşelaţi de duhurile întunericului.

[10] A se vedea capitolul "Despre capriciile timpului şi arta de a ghici viitorul".

Sunt anumite cazuri în care totuşi duhurile respective "prezic" şi evenimente a căror deducere logică este imposibilă. În aceste situaţii pur şi simplu diavolii calculează, cu o anumită marjă de eroare, ceea ce s-ar putea întâmpla. Şi faptul că de multe ori duhurile se înşeală, fapt dovedit uşor de statistică, nu face decât să confirme că nu aveau cum să nimerească întotdeauna : soluţia cea mai probabilă nu se dovedeşte şi cea reală.

Argumentarea Sfântului Ignatie este în întregime fundamentată pe Sfânta Scriptură şi pe Sfinţii Părinţi. Nu este deci de mirare că cei care nu recunosc drept autorizată această fundamentare nu au cum să înţeleagă concluziile Sfântului Ignatie.

Pentru creştinii ortodocşi această carte va fi de folos nu numai în ceea ce priveşte strict problemele pe care le tratează. Întâlnind aici o argumentare care răstoarnă idei acceptate în mod curent de către creştinii care nu ştiu poziţia ortodoxă faţă de subiectele tratate, vom înţelege cât de periculoasă este însuşirea unor idei care contravin predaniilor Sfinţilor Părinţi. Vom înţelege că numai păstrând aceste predanii mergem pe calea mântuirii.

Cartea Sfântului Ignatie reuşeşte să pună în evidenţă şi trăsăturile celor care se consideră buni creştini, dar de fapt sunt înşelaţi diavol.

Unii dintre aceştia vor încerca să conteste cele spuse de sfânt: "Poate că Sfântul Ignatie a greşit. Poate că s-a înşelat. O fi scris bine despre viaţa creştină, dar în privinţa vederii duhurilor a greşit".

Sfântul Ignatie a spus: "Îndrăznim a numi învăţătura despre minuni şi semne înfăţişată de către noi învăţătură a Sfintei Biserici Ortodoxe, învăţătură a Sfinţilor ei Părinţi. Necesitatea vitală a unei expuneri exacte şi, pe cât se poate, amănunţite a acestei învăţături este limpede" (61).

Ar putea oare vreunul dintre cei înşelaţi să spună că, folosindu-se de scrierile Părinţilor, poate arăta greşeala Sfântului Ignatie? Nu. Pentru că Sfântul Ignatie nu a scris după mintea sa. El a mărturisit învăţătura ortodoxă.

Adevărul nu este de două feluri. Nu pot fi adevărate în acelaşi timp învăţăturile Sfinţilor Părinţi şi învăţăturile vizionarilor care fac atâta vâlvă în zilele noastre.

"Dar poate că Sfântul Ignatie a interpretat greşit învăţătura Tradiţiei...", ar spune unii. Ideea aceasta, a greşelilor pe care le fac sfinţii, este inspirată de diavol. Nu e o idee nouă, dar are un succes din ce în ce mai mare.

Sfinţii nu au scris numai după capul lor, au scris după cum trăiau. Dacă ar fi dat mărturie despre lucruri mincinoase, nu ar fi fost sfinţi; Duhul adevărului nu S-ar fi sălăşluit întru ei. Nici unul dintre ei nu s-a abătut de la dogmele Bisericii. Şi dacă în anumite chestiuni faţă de care poziţia Bisericii nu era foarte clară, unii au avut poziţii care în timp s-au dovedit greşite, astfel de cazuri sunt extrem de rare (şi problemele respective erau secundare).

Dar niciodată sfinţii nu au învăţat altfel decât ceea ce primiseră de la înaintaşii lor. Niciodată vreun sfânt nu a contestat Tradiţia bisericească ca să îşi impună propriile cugetări.

Nu trebuie să căutăm a armoniza învăţăturile Bisericii cu părerile noastre. Ci trebuie să modelăm părerile noastre după predaniile ortodoxe. Altfel ne îndepărtăm de Adevăr.

Întotdeauna sfinţii au căutat să absoarbă învăţătura Bisericii, aşa cum apa absoarbe buretele. Această învăţătură le-a modelat vieţile; această învăţătură i-a dus la sfinţenie.

Oamenii trebuie să aleagă: de o parte stă Hristos, ocrotindu-Şi Biserica, de celaltă parte înţelepţii acestei lumi. De o parte Fiul lui Dumnezeu, de cealaltă parte slujitorii diavolului. Nu poate exista nici o părtăşie între cele două tabere.

Nu trebuie trecută cu vederea nici eventuala confruntare dintre învăţătura ortodoxă şi aşa-zisele descoperiri ale ştiinţei care sprijină neopăgânismul. Astăzi s-a perfecţionat tehnica vorbirii cu "morţii" prin înregistrări audio-vizuale. Poate contesta cineva aceste înregistrări? Nu. Dacă spunem că vocile care se înregistrează sunt ale diavolilor, suntem luaţi în râs. Şi totuşi, oricât de rafinată ar fi înşelarea diavolească, tot înşelare rămâne.

Dacă ni s-ar demonstra "ştiinţific" că vocile sunt ale morţilor, o astfel de demonstraţie ar trebui să ne convingă nu de progresele ştiinţei, ci de iscusinţa diavolului.

Niciodată ştiinţa nu poate contrazice adevărul credinţei creştine. Şi atunci când o face, atunci e cu siguranţă vorba de falsificări ale argumentelor ştiinţifice.

În ceea ce priveşte problemele duhovniceşti, ştiinţa nu are cum să se implice în nici una dintre ele

Sfântul Filaret al Moscovei a spus că dacă ar fi scris în Sfânta Scriptură că Iona a înghiţit chitul, şi nu că proorocul a fost înghiţit de chit, ar fi crezut chiar şi aceasta. Aşa şi noi ar trebui să putem spune: dacă ştiinţa ar demonstra cu o sumedenie de argumente că învăţătura ortodoxă despre vederea duhurilor (sau despre orice altceva) este greşită, preferăm să rămânem fideli Sfintei Tradiţii, prin care vorbeşte Însuşi Hristos, decât să dăm crezare ochilor şi minţii noastre.

Studiul de faţă este o încercare de a prezenta cititorilor din zilele noastre mesajul Sfântului Ignatie, cititorilor care trăiesc într-un univers foarte diferit faţă de cel

al contemporanilor Sfântului Ignatie. Când sfântul se referea la cei înşelaţi, vorbea despre un număr foarte mic de oameni. Numărul acestora a crescut însă cu o viteză uimitoare.

Omul de azi, care trăieşte într-un mediu în care se încearcă substituirea vieţii duhovniceşti prin "extazuri mistice" şi "experienţe paranormale", are mare nevoie de învăţăturile Sfântului Ignatie.

Mai ales că Sfântul Ignatie nu a făcut altceva decât să prezinte predaniile ortodoxe, şi nu a încercat să le înlocuiască cu vreo concepţie personală.

În momentul în care cineva pretinde că este învăţător al adevărului, este judecat în funcţie de diferitele criterii pe care le au oamenii în privinţa cunoaşterii adevărului. De cele mai multe ori dascălii rătăcirilor propun nu numai adevăruri fantomatice, ci şi criterii false de apreciere a adevărului.

Între aceştia, vindecătorii cu bioenergie au un mesaj simplu: "Vindecăm, deci avem putere de la Dumnezeu. Cine nu vindecă nu are putere de la Dumnezeu, deci nu cunoaşte adevărul."

Sfântul Ignatie nu prezintă criterii de apreciere a adevărului; el nu vine să mărturisească un adevăr straniu sau un adevăr care a fost ascuns vreme îndelungată. El mărturiseşte învăţătura Sfinţilor Părinţi. Pentru el, Adevărul poate fi găsit numai în Sfânta Tradiţie, şi orice învăţătură potrivnică Sfintei Tradiţii este greşită.

Chiar dacă există şi eretici care îşi justifică rătăcirea folosindu-se de citate din Sfinţii Părinţi, demersul lor este supus eşecului: mai devreme sau mai târziu ei vor fi nevoiţi să se confrunte cu învăţătura sobornicească a Bisericii, cu adevărul propovăduit de Hristos. Şi o asemenea confruntare le vădeşte înşelarea.

Sfântul Ignatie Briancianinov ne atrage atenţia asupra faptului că nu trebuie acordată nici cea mai mică atenţie fenomenelor drăceşti. Constatăm totuşi că mijloacele prin care ni se trezeşte curiozitatea faţă de aceste fenomene sunt foarte variate: mulţimea de emisiuni şi de articole despre acest subiect.

În momentul în care ne obişnuim să citim despre aceste manifestări, în momentul în care le dăm atenţie, am făcut deja primul pas greşit. "Dar nu am făcut spiritism, doar am vrut să citesc cum decurge o şedinţă de spiritism", spun unii. Dar de la astfel de lecturi mulţi s-au îndepărtat de Biserică.

A şaptea poruncă bisericească spune răspicat: "Să nu citim cărţi eretice". Putem înţelege că această poruncă poate fi extinsă asupra oricărui mod de propagandă a învăţăturilor rătăcite.

Omul de astăzi suferă de boala curiozităţii: vrea să ştie cât mai multe lucruri despre tot ceea ce se petrece în lume. Şi atunci când scormoneşte după ştiri despre paranormal are impresia că face un lucru deosebit. Dar de fapt, încercând să îşi satisfacă patima curiozităţii, îşi deschide sufletul înşelării.

Manifestările puterilor drăceşti sunt acoperite cu un strat de gros de noroi: oricine vrea să afle despre ele se murdăreşte. Nu poţi rămâne curat după ce ai citit ceea ce scriu slujitorii întunericului. Ajungi la efectul contrar citirii cărţilor duhovniceşti; în loc să se lumineze mintea, se întunecă.

Ar fi bine ca măcar această idee să rămână întipărită în minţile celor care vor citi cartea Sfântului Ignatie Briancianinov; le va aduce mult folos...

Încheiere

Această carte nu a fost scrisă pentru ca cititorii care au convingeri diferite de ale Bisericii, fără să fie conştienţi de aceasta, să fie însemnaţi cu pecetea ereziei.

Scopul principal nu a fost de a da cu pietre în nimeni. Sunt conştient de faptul că, la nivel misionar, slujitorii Bisericii au foarte multe de făcut. Este deci oarecum de înţeles greşeala celor care, fără a şti că nu e bine să primească anumite învăţături, au făcut acest pas.

Dacă lupta dusă de Biserică împotriva ereziilor contemporane ar fi mai intensă, cred că mulţi dintre cei păcăliţi de diavol ar renunţa la înşelarea lor.

Cu mai mult de zece ani în urmă, eu însumi, autorul acestei cărţi, am căzut pradă rătăcirilor prezentate în această carte. Am fost interesat de astrologie, eram convins de autenticitatea Evangheliei după Toma, ca şi de basmul călătoriei lui Iisus în Orient (descris în „Viaţa Sfântului Issa"), şi credeam că prin yoga voi deveni supraom... Dacă acum combat aceste rătăciri, o fac deoarece cred că dacă atunci un singur preot mi-ar fi vorbit despre cele prezentate în această carte, m-aş fi lepădat de îndată de erezia pe care o consideram adevăr spiritual. Sau, chiar dacă nu m-aş fi lepădat de erezie, cel puţin aş fi fost pus pe gânduri.

Tocmai acest lucru mi-aş dori să îl fi făcut prin această carte, ca şi prin celelalte cărţi ale mele pe teme asemănătoare.

Iar dacă această carte a fost citită şi de către creştini întăriţi în credinţă, de către fii adevăraţi ai Bisericii, m-aş bucura să ştiu că aceştia vor încerca să îi ajute pe cei care se află în diferite rătăciri să ajungă la lumina lui Hristos, făcându-i să înţeleagă că se află în ghearele diavolului.

Acestora le repet îndemnul Sfântului Cosma Etolianul: "Să vă bucuraţi şi să vă veseliţi de mii de ori că v-aţi învrednicit să fiţi şi voi creştini ortodocşi bine-cinstitori şi să plângeţi şi să vă tânguiţi pentru necinstitorii-de-Dumnezeu, necredincioşi şi eretici, care umblă în întuneric, în mâinile diavolului [62;180].

Bibliografie selectivă[11]

1 *Biblia - sau Sfânta Scriptură*, Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Bucureşti, (E.I.B.M.B.O.R), 1994

2 *Arhieraticon - adică rânduiala slujbelor săvârşite cu arhiereu*, E.I.B.M.B.O.R, Bucureşti,1993

3 *Molitfelnic - cuprinzând slujbe, rânduieli şi rugăciuni săvârşite de preot la diferite trebuinţe ale creştinilor*, E.I.B.M.B.O.R, Bucureşti,1998

4 *Învăţătură de credinţă creştin ortodoxă - Catehism*, Cluj, 1993

5 *Patericul*, Episcopia Ortodoxă Română, Alba-Iulia, 1993

6 Adrian, Pr. Simeon, *Biserica, sectele şi fraţii mincinoşi*, Editura Pelerinul, Iaşi, 1998

7 Aivanhov, Omraam Mikhael, *Un nou înţeles al Evangheliilor*, Editura Prosveta, Bucureşti, 1992

8 Andreas, Peter & Rose Lloyd Davies, *Ştiinţele Secrete*, Editura SAECULUM I.O., Bucureşti, 2000

9 Ankerberg, John & John Weldon, *Realitatea despre viaţa după moarte*, Editura Agape, Făgăraş, 1997

10 Ankerberg, John & John Weldon, *Realitatea despre astrologie*, Editura Agape, Făgăraş, 1997

11 Atanasie cel Mare, Sfântul, *Scrieri* (partea I), E.I.B.M.B.O.R, Bucureşti, 1987

[11] Această bibliografie selectivă conţine numai cărţile care au fost citate în această carte. Deşi am consultat un bogat material de specialitate în limbi străine, pentru a facilita verificarea citatelor am reprodus numai citate din cărţile în limba română accesibile cititorilor .

12 Blond, Georges, *Furioşii Domnului*, Editura Politică, Bucureşti, 1976
13 Briancianinov, Sfântul Ignatie, *Despre vedenii, duhuri şi minuni*, Editura Sophia, Bucureşti, 2002
14 Brune, Francois, *Hristos şi karma*, Editura Univers Enciclopedic, Bucureşti, 1997
15 Brune, Francois, *Morţii ne vorbesc*, Editura Enciclopedică, Bucureşti, 1994
16 Chifăr, Nicolae pr., *Istoria creştinismului II*, Editura Trinitas, Iaşi, 2000
17 Costian, Dan, *Adevărul despre Yoga*, Editura Valmi
18 Damaschin, Sfântul Ioan, *Dogmatica*, Editura Scripta, Bucureşti, 1993
19 Dionisie Areopagitul, Sfântul, *Epistole*, Editura ALL, Bucureşti, 1994
20 David P.I., diac., *Invazia sectelor*, Editura Christ, Bucureşti, 1997
21 Efrem Vatopedinul, arhim., *Cuvânt din Sfântul Munte*, Editura Reîntregirea, Alba-Iulia, 2001
22 Filaret, Ioan pr., *Creştinism şi yoga?*
23 Floca, Ioan N., arhidiac. prof. dr., *Canoanele Bisericii Ortodoxe*, Sibiu, 1993
24 Giovetti, Paola, *Straniu şi inexplicabil*, Editura Agni, Bucureşti, 1995
25 Good, Timothy, *Ei sunt aici*, Editura Valdo & Savvas Press, 1993
26 Groothuis, Douglas, *Portrete istorice atribuite lui Isus din Nazaret*, Editura Ariel, Timişoara, 1995
27 Harrison, Peter & Mary, *Viaţa înainte de naştere*, Editura Europolis, Constanţa, 1993
28 Henri, Claude, conte de Saint-Simon, *Noul creştinism*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2001

29 Hristodul Aghioritul, ierom., *La apusul libertăţii*, Editura Sophia, Bucureşti, 1999
30 Hunt, Dave, *Pacea globală şi apariţia lui Anticrist*, Editura Agape, Făgăraş, 1997
31 Hunt, Dave & T. A. Mc Mahon, *Seducerea creştinătăţii*, Editura Agape, Făgăraş, 1996
32 Ioan Gură de Aur, Sfântul, *Scrieri* (partea a III-a), E.I.B.M.B.O.R, Bucureşti, 1994
33 Ioan de Kronstadt, Sfântul, *Spicul viu*, Editura Sophia, Bucureşti, 2002
34 Ilie Cleopa, arhim., *Călăuză în credinţa ortodoxă*, Editura Sfintei Mănăstiri Sihăstria, 2001
35 Ilie Cleopa, arhim., *Despre vise şi vedenii,* Editura Bunavestire, Bacău, 1994
36 Irineu al Lyonului, Sfântul, *Demonstraţia propovăduirii apostolice*, E.I.B.M.B.O.R., Bucureşti, 2001
37 Kernbach, Victor, *Dicţionar de mitologie generală*, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1989
38 Kernbach, Victor, *Enigmele miturilor astrale*, Editura Albatros, Bucureşti
39 Marler, John & Andrew Wermuth, *Tinerii vremurilor de pe urmă*, Editura Sophia, Bucureşti, 2002
40 Negureanu, Cristian, *Civilizaţiile extraterestre şi a III-a conflagraţie mondială*, Editura Datina
41 Nietzsche, Friedrich, *Antihristul*, Biblioteca Apostrof, 1996
42 Novak, Adolf, *Mişcarea carismatică*, Editura Lumina Lumii, Korntal, 1995
43 Paisie Aghioritul, Cuviosul, *Cu durere şi dragoste pentru omul contemporan*, Schitul Lacu, 2000
44 Paraskevaidis Hristodoulus, mitrop., *Războiul împotriva satanei*, Editura Anastasia, Bucureşti, 1998

45 Paulus, Stefan, *Nostradamus -1999*, Editura Antet, 1998
46 Pătruţ, Adrian, *De la normal la paranormal*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1991
47 Petroaia Lucian, diac., *Nu este sfârşitul lumii în anul 2000*, Editura Episcopiei Dunării de Jos, Galaţi, 1998
48 Pop Irineu Bistriţeanul, P.S., *Sfântul Irineu de Lyon - polemist şi teolog*, Editura Cartimpex, Cluj, 1998
49 Popovici Justin, arhim., *Biserica şi statul*, Schitul Sfântul Serafim de Sarov, 1999
50 Rodion, pr., *Oameni şi demoni*, Mănăstirea Slătioara, 1996
51 Rose Serafim, ierom., *Ortodoxia şi religia viitorului*, Cartea Moldovei, Chişinău, 1995
52 Rose Serafim, ierom., *Sufletul după moarte*, Editura Anastasia, Bucureşti, 1996
53 Sachelarie Nicodim, ierom., *Pravila bisericească*, Parohia Valea Plopului, Prahova, 1999
54 Savin, Ioan Gh., *Iconoclaşti şi apostaţi contemporani*, Editura Anastasia, Bucureşti, 1995
55 Teofan Zăvorâtul, sfântul, *Tâlcuiri din Sfânta Scriptură pentru fiecare zi din an*, Editura Sophia, Bucureşti, 1999
56 Valea, Ernest, *Creştinismul şi spiritualitatea indiană*, Editura Ariel, Timişoara, 1996
57 Vasile, Danion, *Dărâmarea idolilor*, Editura Bunavestire, Galaţi, 2002
58 Vasile, Danion, *Jurnalul convertirii*, Editura Bunavestire, Galaţi, 2002
59 Vasile, Danion, *Despre înfruntarea necazurilor*, Editura Sophia, Bucureşti, 2002

60 Weiss, Brian, *O mărturie a reîncarnării*, Editura Lotus, Bucureşti, 1992
61 Wurtz, Bruno, *New Age*, Editura de Vest, Timişoara, 1994
62 *** *Viaţa şi învăţăturile Cuviosului şi Sfinţitului Mucenic Cosma Etolianul*, Editura Deisis, Sibiu, 2001
63 *** *ELTA - Revistă de metafizică*, nr. 5/1993
64 *** *Evanghelii apocrife*, Editura Humanitas, Bucureşti, 1996
65 *** *Evanghelia după Toma*, Editura Arca, Bucureşti, 1993
66 *** *Fenomenul sectelor sau al noilor mişcări religioase*, document oficial al Vaticanului, tipărit în limba română de Misionarii Verbiţi, com. Săbăoani
67 *** *Pelerinul rus*, Editura Sophia, Bucureşti, 1998
68 *** *Sfânta Lumină pascală de la Ierusalim*, Schitul Sfântul Serafim de Sarov
69 *** *Viaţa şi învăţăturile Cuviosului Părinte Filothei Zervakos*, Editura Orthodox Kypseli, Tesalonic, 1994
70 *** *Ce să credem despre New Age*, Editura Arhiepiscopiei Romano-Catolice, Bucureşti, 2002